

**„Документ с указания за лова
съгласно Директива № 79/409/ЕИО
на Съвета относно опазването на
дивите птици“**

„Директивата за птиците“

ФЕВРУАРИ 2008 г.

**„Документ с указания за
лова съгласно Директивата за птиците“**

ПРЕДГОВОР	4
1 ВЪВЕДЕНИЕ	7
1.1 Лов в рамките на цялостната схема на директивата.....	7
1.2 Преамбюл	7
1.3 Видове, обхванати от директивата	7
1.4 Обща ориентация на директивата.....	8
1.5 Опазване на местообитания.....	9
1.6 Основни забрани за защита на видовете	11
1.7 Изключения от общите забрани.....	11
1.8 Изследване.....	13
1.9 Въвеждане на неестествено срещащи се видове птици	14
1.10 Отчетност	14
1.11 Клауза за запазване на статуквото	14
1.12 Възможност за по-строги национални мерки.....	14
1.13 Адаптиране на директивата.....	15
2 РАЗПОРЕДБИ НА ЧЛЕН 7	16
2.1 Въведение	16
2.2 Формални съображения.....	17
2.3 Ловни видове	17
Основания за разрешаване на лова.....	17
Кои видове могат да се ловуват?	17
2.4 Общи принципи и критерии, които трябва да се спазват при лов	18
Незастрашаване на действията по опазване в райони на разпространение.....	18
Разумно използване	19
Екологично балансиран контрол	26
2.5 Специфични условия, свързани с определянето на ловни сезони.....	27
Работа по ключовите понятия: размножителни и предбрачни миграционни периоди	28
2.6 Осигуряване на система за пълна защита при отчитане на променливите начални и крайни дати	31
Риск от объркване	32
Риск от обезпокояване.....	34
Какви условия трябва да се изпълнят, ако държава-членка желае да се възползва от разпределените дати на откриване и/или закриване на лова съгласно член 7, параграф 4 от директивата?.....	37
2.7 Анализ на припокриванията	38
3 РАЗПОРЕДБИ НА ЧЛЕН 9	43

3.1	Въведение	43
3.2	Официални правни съображения	44
3.3	Гарантиране на изпълнението на общите условия за дерогации	46
3.4	Първо условие за дерогации: да се докаже, че „няма друго задоволително решение“	47
	Общи съображения	47
	„Няма друго задоволително решение“ във връзка с лова	51
	Възможни примери за подлежащи на обективна проверка фактори и научнотехнически съображения	52
3.5	Второ условие за дерогации: доказване на една от причините, посочени в член 9, параграф 1, букви а), б) и в).....	58
	Дерогации по член 9, параграф 1, буква а)	58
	Дерогации по член 9, параграф 1, буква б).....	62
	Дерогации по член 9, параграф 1, буква в).....	62
3.6	Трето условие за дерогации: изпълнение на точните официални изисквания, изложени в член 9, параграф 2	71
	Отчитане на всяко едно официално условие.....	72
	Обща категория лични разрешителни.....	73
3.7	Членове 9, параграфи 3 и 4.....	74
4	<i>ФИГУРИ</i>.....	76
5	<i>ПРИЛОЖЕНИЕ</i>.....	97

ПРЕДГОВОР

Директива 74/409/ЕИО на Съвета относно опазването на дивите птици¹ (така наречената „Директива за птиците“) урежда обща рамка за опазването на естествено срещащите се видове диви птици и местообитанията им в Европейския съюз. Директивата дължи произхода си на факта, че дивите птици, които са главно мигриращи, представляват общо наследство на държавите-членки и защитата им е типичен трансграничен проблем, установяващ общи отговорности.

Директивата за птиците напълно признава законността на лова на диви птици като форма на устойчиво използване. Ловът е дейност, която осигурява значителни социални, културни, икономически и екологични предимства в различни региони на Европейския съюз. Той е ограничен за определени видове, изброени в директивата, която предвижда също въвеждането на редица екологични принципи и правни изисквания във връзка с тази дейност в законодателствата на държавите-членки. Това осигурява рамката за управлението на лова.

Съществуваха доста противоречия и известна конфронтация в последните години относно съвместимостта на лова с определени изисквания на директивата. Противоречието често се подклажда от различните тълкувания на тези изисквания.

Поради това Комисията призна необходимостта от започване на нов диалог относно развиване на сътрудничество между всички правителствени и неправителствени организации, отговорни за опазването и разумното и устойчиво използване на нашите диви птици. С оглед на това през 2001 г. тя стартира „Устойчива ловна инициатива“, която цели по-добро разбиране на правните и технически аспекти на разпоредбите на директивата за лова, както и развитие на програма за научни, опазващи и повишаващи осведомеността мерки за насърчаване на устойчиво ловуване съгласно директивата.

Настоящият документ с насоки цели да изпълни една от ключовите цели на диалога, като пояснява изискванията на директивата относно лова в рамките на действащото законодателство и строго се базира на научни принципи и данни и общата цел по опазване, заложенa в директивата. Това се изгражда въз основа на вече проведената работа по ключовите понятия на член 7, параграф 4 от директивата².

Защо е необходимо указание за лова?

Съществува ясно искането за по-добри насоки във връзка с разпоредбите за лова в директивата. Това е видно от степента на водени съдебни спорове по темата. Към Комисията са отправяни множество въпроси по нея, включително и

¹ ОВ L 103, 25.4.1979 г., стр.1

² Ключови понятия на член 7, параграф 4 от Директива 79/409/ЕИО. Период на размножаване и предбрачна миграция на видовете птици в ЕС, посочени в Приложение II (септември 2001 г.).

от Европейския парламент. Това се наблюдава и в контекста на нарастващата поляризация, свидетелство за която са противоречивите петиции до Парламента от ловните организации и тези по опазване на птиците, събрали подписите на милиони хора.

С това искане е свързана и реалната необходимост от по-добра яснота. Някои държави-членки искат да разберат какви са възможностите за установяване на ловни сезони извън рамките, наложени от член 7, параграф 4, които са извънредно ограничителни, по отношение на малък брой проблематични видове (като зеленоглавата патица *Anas platyrhynchos* и гривякът *Columba palumbus*) с ранна предбрачна миграция и/или дълги размножителни периоди, и искат да се обсъди прибягване до дерогациите от член 9.

Вече е натрупан положителен опит от развитието на насоките по член 6 от Директива 92/43/ЕИО на Съвета³ относно опазването на естествените местообитания и дивата флора и фауна („Директивата за местообитанията“). Това се счита по-скоро за проактивен, отколкото за реактивен подход, който стимулира последователното обмисляне и избягва тълкуването за всеки конкретен случай и по непоследователен начин. Все пак трябва да се отчете, че за разлика от член 6 на Директивата за местообитанията, разпоредбите на Директивата за птиците са много по-стари и са били предмет на продължителна съдебна практика, фактор, който всяко тълкувателно указание трябва да вземе под внимание.

Настоящият документ също ще бъде от полза за службите на Комисията при всяко предвиждано действие в тази област и ще предостави на основните участници известна сигурност по отношение на това какво могат да очакват.

Рамки на указанието

Указанието е предназначено да бъде обвързано с и вярно на текста на директивата и по-широките принципи, поддържащи екологичното право на Общността. То не е законодателно по своя характер (не създава нови правила, а осигурява указание по прилагането на съществуващите такива). Като такъв документът отразява само възгледите на службите на Комисията и няма обвързващ характер.

Трябва да се подчертае, че е **в правомощията на Съда на Европейските общности да осигури окончателно тълкуване на дадена директива**. Следователно, предоставеното указание ще трябва да се развива в съответствие с всяка появила се съдебна практика по въпроса.

Указанието възнамерява изцяло да се съобрази със съществуващата практика на Съда, която вече е доста обширна. Това определя аспектите на указанието, особено по въпроси, за които Съдът вече е установил ясни позиции.

Указанието цели също да обясни екологичните принципи, поддържащи управлението на лова съгласно директивата и използва най-добрите налични

³ ОВ L 206 от 22.7.1992 г., стр. 7.

научни данни, въпреки че е всепризнато, че липсата на научни данни с добро качество създава ограничение по отношение на опитите за правилно и точно управление на популациите.

То признава, че управлението на лова е отговорност на държавите-членки, включително ролята им при определяне на ловните сезони на територията им в съответствие с изискванията на директивата.

Обхват на указанието

Указанието обръща основно внимание върху определянето на времето за рекреационен лов. Все пак и други въпроси относно лова са надлежно разгледани. Юридически фокусът пада върху ловните видове, изброени в Приложение II, както и съответните разпоредби на членове 7 и 9, като всички останали членове се преглеждат като подходящи. По-специално внимание се отделя на изследване на основанията за прилагане на отклонения, особено тези по член 9, параграф 1, буква в). Указанието засяга както правни разпоредби, така и научни и технически измерения, дадени в директивата, които се отнасят до опазването на дивите птици.

Структура на указанието

Указанието е представено в три основни глави. Първата глава излага преглед на лова в рамката на директивата, включително преглед по съответните преамбюли и членове.

Втората глава разглежда по-подробно съответните правни и технически разпоредби на член 7, включително конкретните условия във връзка с определянето на ловните сезони според директивата.

Третата глава накрая разглежда възможностите, позволяващи ловуване по силата на системата от дерогации, прилагани по член 9 от директивата. Отделни части от документа са съпроводени от схеми, при които допълнителната информация е сметната за полезна за насоките.

1 ВЪВЕДЕНИЕ

1.1 Лов в рамките на цялостната схема на директивата

1.1.1 Директива 79/409/ЕИО на Съвета е широкообхватен инструмент, насочен към общото опазване на диви птици в Европейския съюз. Отправена до няколко аспекта на опазването (включително защитни мерки за местообитанията, контрол върху търговията и лова и насърчаване на проучвания), тя следва стандартен формат за този вид правни инструменти: преамбюл със съображения, членове с материални разпоредби и серия от приложения.

1.2 Преамбюл

1.2.1 Съображенията в преамбюла отразяват структурата на диспозитива на директивата. Преамбюлът често спомага за тълкуване на материалните разпоредби на вторичното законодателство и е цитиран от Съда в тази връзка по отношение на директивата.⁴

1.2.2 Както при всяка директива тълкуването трябва да отчита различните езикови версии, всяка от които е валидна. В контекста на настоящото указание трябва да се отбележи, че някои фрази (например „разумно използване“, „период за отглеждане на малки“) в различните езикови версии заслужават специално внимание. Важно е при прегледа на различните езикови версии да се разкрие значението, което най-добре отразява целта и контекста на изследваните термини.

1.3 Видове, обхванати от директивата

1.3.1 Член 1 от директивата гласи, че става дума за „*опазването на всички видове естествено срещащи се птици в диво състояние в европейската територия на държавите-членки, за които е в сила Договорът. Тя обхваща защитата, управлението и контрола на тези видове и определя правилата за тяхното използване.*“ Практиката на Съда потвърждава, че при прилагане на директивата държавите-членки имат задължение да защитават видовете диви птици, които се срещат на територията на

⁴ Например, виж точка 21 от решение С-57/89, *Комисията на Европейските общности срещу Федерална република Германия*. По това дело, което засяга прилагането на разпоредбите за защита на местообитанията от Директива 79/409/ЕИО, Съдът постановява: „Това тълкуване на член 4, параграф 4 от Директивата е направено преимуществено посредством деветото съображение в преамбюла, което подчертава особена важност, която Директивата придава на специалните мерки за опазване на местообитанията на птиците, изброени в приложение I, за да гарантира оцеляването и размножаването им в района на разпространението им. Следователно, правомощието на държавите-членки да намаляват площта на специална зона за закрила може да се обоснове само на изключителни основания“.

Общността, а не просто тези видове, срещаша се в техните национални територии.⁵

- 1.3.2 Защитата не се отнася за екземпляри, отглеждани в плен.⁶ Въпреки това в случаи, когато отглеждани в плен единици бъдат освободени или върнати в дивата природа и са неразличими от дивите единици от същия вид, срещаша се в същите райони, е основателно да се счита, че са приложими условията на директивата⁷.
- 1.3.3 Комисията се е стремела да изброи видовете диви птици, попадащи в обхвата на директивата⁸. Този списък обхваща всички видове птици, които естествено се срещат в държавите-членки, включително случайните посетители. Той не се разпростира над въведени видове, освен ако те не са изрично споменати в някои от приложенията към директивата (например дивата пуйка *Meleagris gallopavo*). Все пак въведените видове се регулират от условията на директивата в държава-членка, ако те са местни за друга държава-членка.

1.4 Обща ориентация на директивата

- 1.4.1 Член 2 съдържа основното задължение на държавите-членки да „*предприемат необходимите мерки за поддържане на популациите на видовете, посочени в член 1, на ниво, което отговаря на екологичните, научните и културните изисквания, като се отчитат икономическите и рекреационните изисквания, или за адаптиране на популациите на тези видове към това ниво.*“ Тъй като този член изисква защитата на птиците да е в равновесие спрямо други интереси, възниква въпрос дали този член не представлява дерогация, независима от общите разпоредби на директивата. Съдът потвърди, че не е, включително и по отношение на ловуването⁹. Въпреки всичко произнасянията на Съда сочат, че член 2 не

⁵ В решението си от 8 юли 1987 г., Комисията срещу Белгия, дело 247/85, ECR 1987., стр. 3029, Съдът отбелязва в параграф 6: „Директивата се основава на разбирането, че ефективната защита на птиците е типичен трансграничен екологичен проблем, установяващ общи отговорности за държавите-членки (трето съображение в преамбюла).“ В този контекст преамбюлт към Директивата отчита, че „ефективната защита на птиците е типичен трансграничен екологичен проблем, установяващ обща отговорност“.

⁶ Решение от 8 февруари 1996 г., Наказателно производство срещу Дидие Вержи, дело C-149/94, ECR 1996, стр. 299.

⁷ В райони, където единствените екземпляри от ловни видове в дивата природа са освободени единици от отглеждани в плен птици, би било основателно да се заключи, че ловните сезони за тези видове трябва да бъдат определени така, че изцяло да се вземат предвид забранените периоди за ловуване на подобни видове (например освобождаване на тракийски кеклик *Alectoris chukar* в Алпите и възможен риск от объркване с планински кеклик *Alectoris graeca*).

⁸ Списък с видове птици, обхванати от Директивата, е изготвен от Комисията и представен на Комитета за адаптиране към техническия и научния прогрес (обикновено наричан Комитетът ОРНИС), установен съгласно член 16 от Директивата. Това не е законен списък, но е предназначен за насоки по прилагане на Директивата. Той може да се намери на интернет страницата на DG ENV

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/eu_species/index_en.htm

⁹ В решението си от 8 юли 1987 г., Комисията срещу Белгия, дело 247/85, ECR 1987, стр. 3029, Съдът отбелязва в параграф 8: „В този контекст е необходимо отчитане на член 2 от Директивата, който изисква държавите-членки да предприемат необходимите мерки за

е без отношение и тежест при отчитане на тълкуването на други разпоредби на директивата. В тази връзка разпоредбите ѝ имат стойност като общо ориентировъчно указание за това какво изисква и позволява директивата.

1.5 Опазване на местообитания

1.5.1 Членове 3 и 4 се отнасят до опазването на местообитания. Те съдържат разпоредби, свързани с предотвратяването на значително обезпокояване в рамките на специалните защитени зони (СЗЗ), класифицирани съгласно член 4, параграфи 1 и 2. Комисията не счита, че социалноикономическите дейности – за които ловът е пример – задължително нарушават тези разпоредби. Все пак е необходимо подобни дейности в рамките на СЗЗ да бъдат правилно управлявани и контролирани, за да се избегне такова значително обезпокояване¹⁰.

1.5.2 Комисията вече е изготвила указателен документ, обхващащ разпоредбите на член 6, параграфи 2, 3 и 4 от Директива 92/43/ЕИО относно опазването на естествените местообитания и дивата флора и фауна („Директивата за местообитанията“), която заменя разпоредбите на член 4, параграф 4, първо изречение, по отношение на класифицираните СЗЗ¹¹. Този наличен документ обсъжда обезпокояването. Уместно е да се отчете принципът за пропорционалност при обсъждането на въпроса за лова съгласно член 6 от Директивата за местообитанията. Съответният раздел от насоките по член 6 да се разбира в смисъл, че последиците, които не са значителни по отношение на задачите по опазване на целите за НАТУРА 2000, не следва да се приемат за нарушение на член 6, параграф 2 от Директивата за местообитанията.

1.5.3 Ловът е само една от многото потенциални възможности за използване на обектите от НАТУРА 2000 заедно с такива като земеделие, риболов и

поддържане на популациите на всички видове птици на ниво или да я адаптират към ниво, което съответства по-специално на екологичните, научните и културните изисквания, като се отчитат икономическите и рекреационните изисквания, и от това следователно е ясно, че опазването на птиците трябва да е в равновесие с други изисквания, например от икономически характер. Затова въпреки че член 2 не представлява самостоятелна дерогация от общата система на защита, той все пак показва, че Директивата взема под внимание от една страна необходимостта от ефективна защита на птиците, и от друга - изискванията на публичното здраве и безопасност, икономиката, екологията, науката, земеделието и рекреацията”. В решението си от 8 юли 1987 г., Комисията срещу Италия, дело 262/85, ECR 1987., стр. 3073, Съдът отхвърля аргументите на италианската държава, че отклонения от разпоредбите на член 7, параграф 4 могат да се основават пряко на член 2. В параграф 37 се изтъква, че: „... трябва да се подчертае, че член 2, както бе разгледано по-горе, не е самостоятелна дерогация от задълженията и изискванията на Директивата“.

¹⁰ Докладът от семинар на тема „Лов в и около зони от НАТУРА 2000“, организиран от Европейската комисия по време на Зелената седмица през април 2002 г., може да бъде намерен на интернет страницата на Главна Дирекция „Околна среда“:

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/report_green_week_en.pdf

¹¹ „Управление на обектите от НАТУРА 2000: разпоредбите на член 6 от Директива 92/43/ЕИО за местообитанията“, Европейска комисия, Служба за официални публикации на Европейските общности, Люксембург

други форми на рекреация. Няма обща презумпция срещу лова в зоните на НАТУРА 2000 съгласно директивите за природата. Ясно е обаче, че ловът и други дейности на човека имат потенциал да доведат до временно намаляване на използването на местообитанията в даден обект. Подобни дейности биха били значителни, ако водят до изразено намаляване на способността на обекта да поддържа видовете, за които е бил предназначен, и би довело също до намаляване на възможностите за лов.

- 1.5.4 Съществуват конкретни примери, при които ловът е несъвместим със задачите по опазването на отделни обекти. Например там, където се срещат редки видове, които са особено чувствителни на обезпокояване, наред с видовете, които са потенциални ловни плячки. Такива примери могат да се установят само въз основа на конкретния обект.
- 1.5.5 Устойчивото ловуване може да осигури полезни последици за опазването на местообитанието в и около обектите. Това е разгледано по-подробно в раздел 2.4.20-2.4.23 от указанието.
- 1.5.6 Гарантирането, че ловът и други дейности не водят до значително обезпокояване, зависи от множество фактори като характера и размерите на обекта и на дейността, както и на представените видове. Необходимо е да се разберат причините защо обектът е важен за опазването на природата, довели до включването му в НАТУРА 2000, което осигурява основата за определяне на задачите по опазването му. Такова разбиране осигурява важна начална точка за определяне на конкретните действия по управление, необходими за опазване на обекта.
- 1.5.7 За да съгласува използването от човека с целите на опазването, Комисията насърчава развитието на планове за управление, които предвиждат дейностите в и около СЗЗ съгласно Директивата за птиците, както и обектите, установени съгласно Директивата за местообитанията (известни в цялост като мрежата НАТУРА 2000), са съвместими с екологичните изисквания за видовете или типовете местообитания от интерес за опазване в ЕС, за които тези обекти са били посочени. Основателно е да се очаква, че тези, които експлоатират природни ресурси като диви птици, също имат отговорността да гарантират, че дейностите им са устойчиви и не са вредни за въпросните популации. В заключение, следователно, Комисията счита, че ловните дейности в обекти от НАТУРА 2000 са основно управленски въпроси, които преимуществено трябва да се решат на местно равнище. Това управление би било най-добре структурирано чрез план за управление, гарантиращ, че дейностите са съвместими с целите по опазване, заради които са били посочени обектите.
- 1.5.8 В зависимост от характера на обектите от НАТУРА 2000 и ловните практики подобни планове за управление трябва да зачитат разпоредбата за подходящи зони за убежище, в които не се ловува. Обширна програма за проучване в Дания показва, че установяването на зони без лов може същевременно да повиши използването на обекта от водни птици и

възможностите за лов в околностите на тези зони¹². Идеята за зони без лов е също добре установена в други държави-членки и не е ограничена до области от НАТУРА 2000 (например ловните резервати във Франция).

1.6 Основни забрани за защита на видовете

1.6.1 Член 5 от директивата изисква държавите-членки да предприемат необходимите мерки за създаване на обща система за защита на всички видове птици, посочени в член “.”

Основната забрана за лов е установена в член 5, буква а) от директивата, която изисква държавите-членки да забранят по-конкретно „умишленото убиване или ловене по какъвто и да е метод.“¹³

1.6.2 Член 6, параграф 1 съдържа основната забрана за търговия с птици, защитени по силата на член 1. По-конкретно „държавите-членки забраняват за всички видове, посочени в член 1, продажбата, транспорта с цел търговия, съхраняването с цел търговия и предлагането за продажба на живи или мъртви птици или каквито и да е ясно различими части или продукти от такива птици.“

1.7 Изключения от общите забрани

1.7.1 Директивата урежда изключения от общите забрани, установени в членове 5 и 6.

1.7.2 Търговията с видове, изброени в приложение III от директивата, е разрешена, при условие че са спазени изискванията и ограниченията в член 6, параграф 2 и член 6, параграф 3.

1.7.3 Във връзка с лова видовете, изброени в приложение II, могат да се ловуват по силата на член 7 от директивата поради „своето популационно състояние, географско разпространение и репродуктивен потенциал в границите на Общността.“ Когато даден вид не е избран

¹² Мадсен, Пил и Клаузен (1998 г.), Изграждане на мрежа от резервати за водни птици в Дания: биологическа оценка на потребностите и последиците. Биологично опазване 85: 241-256. Мадсен и Фокс (1997 г.), Въздействието на ловното обезпокояване върху популациите от водни птици: Идеята за мрежи за свободно прелитане от зони без обезпокояване. *Gibier faune sauvage* 14: 201-209. Този конкретен модел обаче може да не е приложим към държави-членки или области, в които достъпът на ловци и ловният натиск се уреждат по различен начин (например собственици на частни имоти).

¹³ Член 5 също изисква държавите-членки да забранят:

- умишленото разрушаване или увреждане на техните гнезда или яйца, или преместването на техните гнезда (член 5, буква б))
- събиране на техните яйца от дивата природа и тяхното запазване дори в случаите, когато те са празни (член 5, буква в))
- умишленото обезпокояване на тези птици, по-специално през периода на размножаване и отглеждане на малките, доколкото обезпокояването има значение от гледна точка на целите на настоящата директива (член 5, буква г))
- държането на птици от видовете, чиито ловуване и плен са забранени (член 5, буква д)).

в приложение II, изключение от забраните по член 5 е възможно само при спазване на точните изисквания на член 9.

- 1.7.4 Изключението за лов по член 7 спрямо забраните по член 5 трябва да отговаря на няколко условия, установени в член 7. Държавите-членки са задължени да гарантират, *„че практиката на ловуване, включително ловуване със соколи, ако такова се практикува, се извършва в съответствие с действащите национални мерки, отговаря на принципите на разумно използване и екологично балансиран контрол на съответните видове птици и че относно популациите на тези видове, по-специално мигриращите видове, тази практика е в съответствие с мерките, произтичащи от член 2“*.¹⁴ От тях се изисква също да гарантират, че *„видовете, за които е приложимо правото за лова, не се ловуват в сезона на отглеждане на малките, нито по време на различните етапи на размножаване. По-специално те вземат необходимите мерки видовете мигриращи птици, за които са в сила разпоредбите за лова, да не се ловуват по време на размножителния им период или при завръщането им в местата за отглеждане на малките.“* Съдът на Европейските общности е изтъквал последно споменатата разпоредба така: тя изисква държавите-членки да определят ловен период, за да установят, че този период *„гарантира пълна защита на въпросните видове“*¹⁴. Изискванията на член 7 са разгледани подробно в Глава 2.
- 1.7.5 Още квалификации са установени в член 8, който изисква държавите-членки да забранят *„използването на всички средства, мерки и методи, и по-специално изброените в приложение IV, буква а), които се използват за широкомащабно или неизбирателно ловене или убиване на птици, или такова, което би предизвикало изчезване на даден вид.“* Ловуването от видовете транспорт и според условията, споменати в приложение IV, буква б), също се изисква да бъде забранено.
- 1.7.6 Освен изключенията за търговия и лов, уредени в член 6, параграфи 2 и 3 и член 7, член 9 позволява на държавите-членки да се отклонят (т.е. да не прилагат) от основните забрани в членове 5, 6, 7 и 8, ако са изпълнени три условия: няма друго задоволително решение; прилага се една от причините, изброени в член 9, параграф 1, буква а), член 9, параграф 1, буква б) или член 9, параграф 1, буква в) и са налице техническите изисквания на член 9, параграф 2. Тези условия са разгледани подробно в Глава 3. Член 9 предвижда също система от годишни доклади за дерогациите от държавите-членки до Комисията.¹⁵

¹⁴ Решение от 19 януари 1994 г., Асоциация за защита на дивите животни и други срещу Префектурата на Maine-et-Loire и Префектурата на Loire-Atlantique, дело C-435/92, ECR 1994., стр. 67 параграф 13.

¹⁵ Въз основа на тези годишни доклади Комисията предоставя доклад за използване на възможностите за отклонения съгласно Директивата за птиците във връзка с Конвенцията за опазване на дивата европейска флора и фауна и естествените местообитания. Този доклад два пъти годишно се изготвя в изпълнение на член 9, параграф 2 от Конвенцията.

- 1.7.7 Отклоненията по член 9 са също възможно с оглед забраните, установени в член 7 и член 8.

1.8 Изследване

- 1.8.1 Член 10 изисква държавите-членки да насърчават изследването и „*всички дейности, които се изискват като основа за защитата, управлението и използването на популациите на всички видове птици, посочени в член 1.*“ Съдът на Европейския съюз потвърди, че тази разпоредба създава задължение за държавите-членки да я транспонират и прилагат в националните правни уредби¹⁶. Особено внимание се изисква при изследването и работата по обекти, изброени в приложение V. Редица категории за изследване, изброени в приложение V, се отнасят до лова, особено буква в) „*съставяне на списък за състоянието на популациите на мигриращите видове на база информацията от опръстеняването*“ и г) „*Оценка на въздействието на методите на използването на диви птици върху състоянието на популациите.*“ Буква д) „*разработване или усъвършенстване на екологичните методи за предотвратяване на вредите, причинени от птици*” също се отнася до видове, които могат да причинят вреди. Практиката на Съда на Европейските общности подчертава важността от използването на най-добрите налични научни данни като основа за въвеждане на директивата¹⁷.
- 1.8.2 Трябва да се признае обаче, че по отношение на категориите изследвания във връзка с ловните видове висококачествената информация по редица дори основни черти на миграционната система на много ловни видове остава изключително ограничена. Правилното управление на лова на мигриращи птици предполага достатъчно познание за функционалната система на районите за почивки при почивка, линеене, увеличаване на теглото и зимуване, представляващи миграционен маршрут или прелитане. За по-добро прилагане на директивата е необходимо повишено разбиране на географското разпространение на прелитанията, сезонност на движенията и екологични изисквания за мигриращите птици в целия ЕС. Подобни изследвания най-добре могат да се проведат чрез индивидуално маркирани птици; проследяването на птици, белязани с пръстен, показва точното местонахождение на прелетните птици във времето и пространството и представлява най-добрия източник на информация за подобни едромашабни анализи. Проучванията на миграцията осигуряват нужните данни както за броя на видовете, така и за географската популация; също предлагат уникалната възможност да опишат миграционните модели за различните полови и възрастови групи, което представлява важен параметър за правилното управление на дивите популации.

¹⁶ Решение от 13 декември 2007 г., Комисия/Ирландия, С-418/04, параграфи 266-275.

¹⁷ В решението си от 17 януари 1991 г., Комисията срещу Италия, дело С-157/89, ECR 1991., стр. 7, параграф 15, Съдът приема, че при липсата на конкретни италиански изследователски материали Комисията има право да се позове на по-обща орнитологична изследователска дейност в подкрепа на своите твърдения, особено след като Италия не е представила алтернативни научни проучвания.

1.9 Въвеждане на неестествено срещащи се видове птици

1.9.1 Член 11 е свързан с предотвратяването на вреди на местната флора и фауна от въвеждането на видове птици, които не се срещат естествено в диво състояние в европейската територия на държавите-членки. Един от най-документираните случаи е заплахата от северноамериканския тръноопашат потапник *Oxyura jamaicensis* за застрашения местния европейски тръноопашат белоглав потапник *Oxyura leucocephala* посредством кръстосване, както и конкуренция и изместване. Има възможност въвеждането да доведе не само до заплахата за редките видове, но също и за по-широкоразпространените видове, включително тези, които понастоящем се ловуват.

1.10 Отчетност

1.10.1 Член 12 засяга общите задължения за отчетност на държавите-членки и Комисията. Тези общи тригодишни отчети трябва да се различават от ежегодните отчети за дерогациите по член 9 на държавите-членки. Докладите на Комисията, изготвени по член 12, представляват ценна справка по някои въпроси, свързани с лова. Например, вторият доклад по прилагането на директивата¹⁸ съдържа информация за състоянието на видовете, изброени в приложение II, в държавите-членки, за специалните мерки, предприети от държавите-членки, за разумното използване на ловните видове, както и протокол от предишни обсъждания в Комитета, основан по силата на директивата („Комитета ОРНИС“), върху някои важни идеи като разумно използване и малобройност.

1.11 Клауза за запазване на статуквото

1.11.1 Член 13 гласи, че *„приложението на мерките, предприети в изпълнение на настоящата директива, не може да води до влошаване на настоящата ситуация по отношение на съхраняването на видовете птици, посочени в член 1.“* Това е пример за *„клауза за запазване на статуквото.“* Подобни клаузи съществуват в значителен брой екологични директиви на Общността. Те са предназначени да гарантират, че въвеждането на съответните директиви няма да влоши първоначалното състояние на екологичните характеристики, чието запазване се цели.

1.12 Възможност за по-строги национални мерки

1.12.1 Член 14 предвижда, че държавите-членки могат да въведат по-строги опазващи мерки в сравнение с тези, уредени в директивата. Това отразява общия подход към екологичното законодателство на Общността, заложен още в Договора, чрез който държавите-членки запазват свободата да надвишават равнището на закрила, съгласувано от

¹⁸ COM (93) 572 окончателен.

Общността. По отношение на лова някои държави-членки поставят национални ограничения, надвишаващи изискванията на директивата – например, забраняват лова на някои видове, които могат да са обект на лов според директивата.

1.12.2 Важно е да се отбележи, че възможността за приемане на по-строги мерки не е неограничена. Държавите-членки трябва да уважават правилата в Договора за ЕО относно свободата на търговията, както е потвърдено в решение на Съда по дело С-169/89, *Наказателно производство срещу Ван ден Бург*¹⁹. Освен това, където може да се покаже, че възможността за лов на даден вид птици е ясно свързана с ползите от опазването на този и/или друг вид диви птици в резултат на мерки за опазване на местообитанията, свързани с лова, може да е уместно, ако съществува намерение за налагане на забрана за лов, да се отчетат всички недостатъци, които могат да произтекат за опазването на местообитанията.

1.13 Адаптиране на директивата

1.13.1 Членове от 15 до 17 съдържат разпоредби относно адаптирането към техническия и научния прогрес на приложения I и V, както и за адаптирането на приложение III. Тези разпоредби дават поле за изява на комитет, учреден по силата на член 16, състоящ се от представители на държавите-членки и Комисията. Докато формално регулиращата роля на комитета е доста ограничена, на практика представителите на Комитета – сега известен като „Комитета ОРНИС“ – имат важна надзорна роля и редовно обсъждат всички аспекти на прилагането на директивата, включително и ловните аспекти. По отношение на промените на ловните разпоредби на директивата Комитетът няма формална роля. Всички изменения както на текста на директивата, така и на приложение II, изискват приемане от Съвета на министрите и Европейския парламент²⁰ въз основа на предложение на Комисията.

¹⁹ Решение от 23 май 1990 г., наказателно производство срещу *Gourmetterie Van den Burg*, дело С-169/89, ECR 1990, стр. 2143. Това дело включва молба от холандски съд към Съда на Европейските общности за тълкуване след наказателно преследване в Нидерландия срещу лице, притежаващо снежна яребица, *Lagopus lagopus*, законно отстреляна и убита в Обединеното кралство. Съдът направи разграничение между мигриращите видове и застрашените видове, изброени в приложение I, както и други видове като снежната яребица. Като отбелязва специалното внимание, което Директивата поставя върху закрилата на мигриращи и застрашени видове, Съдът постановява в параграф 12: „От тези общи цели, заложи от Директива 79/409 относно опазването на птици, следва, че държавите-членки имат право съгласно член 14 от Директивата да въведат по-строги мерки, за да гарантират, че гореспоменатите видове са защитени дори по-ефективно. По отношение на другите видове птици, обхванати от Директива 79/409, държавите-членки са задължени да приемат закони, подзаконови и административни разпоредби, необходими за изпълнение на Директивата, но нямат право да приемат по-строги защитни мерки от тези, предвидени съгласно директивата, освен по отношение на видове, срещани се на тяхна територия“.

²⁰ Понастоящем приложение II е изменено и допълвано от един вторичен документ, Директива 94/24/ЕИО на Съвета. Това изменено приложение II на Директива 79/409/ЕИО включва пет вида *Вранови (Corvidae)*, които могат да причинят вреди на реколтата, и спрямо които контролни мерки преди са били възможни само в съответствие с дерогациите на член 9.

2 РАЗПОРЕДБИ НА ЧЛЕН 7

Текст на член 7

„1. Поради своето популационно състояние, географско разпространение и репродуктивен потенциал в границите на Общността видовете, изброени в приложение II, могат да бъдат ловувани в съответствие с националното законодателство. Държавите-членки гарантират, че ловуването на тези видове не излага на опасност действията по опазването в техния район на разпространение.

2. Видовете, посочени в приложение II/1, могат да бъдат ловувани в географските влажни зони и територии, в които е в сила настоящата директива.

3. Видовете, посочени в приложение II/2, могат да бъдат ловувани само в държавите-членки, за които те са посочени.

4. Държавите-членки гарантират, че практиката на ловуване, включително ловуване със соколи, ако такова се практикува, се извършва в съответствие с действащите национални мерки, отговаря на принципите на разумно използване и екологично балансиран контрол на съответните видове птици и че относно популациите на тези видове, по-специално мигриращите видове, тази практика е в съответствие с мерките, произтичащи от член 2. Те вземат необходимите мерки по-специално видовете, за които е приложимо правото за лова, да не се ловуват в сезона на отглеждане на малките, нито по време на различните етапи на размножаване. По-специално те вземат необходимите мерки видовете мигриращи птици, за които са в сила разпоредбите за лова, да не се ловуват по време на размножителния им период или при завръщането им в местата за отглеждане на малките. Държавите-членки изпращат на Комисията цялата необходима информация по практическото приложение на техните ловни разпоредби.”

2.1 Въведение

2.1.1 Член 7 предвижда изрична основа за ловуване съгласно директивата. Във връзка с приложение II тя изброява видовете, които могат да се ловуват в рамките на Общността (изброени в приложение II, част 1) и тези, които могат да се ловуват в определени държави-членки (изброени в приложение II част 2). Установява и принципите, които трябва да се спазват във връзка с лова, включително по отношение на определянето на ловни сезони.

2.1.2 Настоящата глава на указанието започва с кратка справка за необходимостта от подходящо транспониране. След това се занимава поред с видовете, които могат да се ловуват, общите принципи и критерии, спазвани при лов (незастрашаване на усилията по опазване, разумно използване и екологично балансиран контрол). Накрая обсъжда специфичните условия във връзка с определянето на ловните сезони.

- 2.1.3 Във връзка с ловните сезони главата приключва с обсъждане на припокриването между ловните периоди и забранените периоди съгласно член 7, параграф 4 от директивата.

2.2 Формални съображения

- 2.2.1 Съответните разпоредби на член 7 от директивата трябва да бъдат изцяло и ясно транспонирани от държавите-членки. По дело C-159/99, *Комисията срещу Италия*²¹, Съдът отбелязва, че „разпоредбите на директивите трябва да се прилагат с неоспорима обвързваща сила и с конкретност, точност и яснота, необходими за удовлетворяване изискванията на правната сигурност.“ По дело C-339/87, *Комисията срещу Нидерландия*, Съдът отбелязва също, че „прости административни процедури, които по естеството си могат да бъдат изменяни от органите, не могат да се считат за установяващи правилно прилагане на задължението на държавите-членки, към които е адресирана дадена директива, по силата на член 189 от Договора.“²²

2.3 Ловни видове

ОСНОВАНИЯ ЗА РАЗРЕШАВАНЕ НА ЛОВА

- 2.3.1 Член 7 разрешава лова на определени видове птици. Поради равнището на популацията, географското им разпределение и темповете на размножаване в рамките на Общността се счита, че ловът на тези видове че представлява приемливо използване.
- 2.3.2 Като се вземе предвид, че ловът на птици в Европа е основно рекреационна дейност и не се извършва главно за регулиране на популациите от птици, той може да бъде и средство за контрол на вредите, причинени от някои видове птици (виж раздел 2.4.31 и последващи относно екологично балансирания контрол).

КОИ ВИДОВЕ МОГАТ ДА СЕ ЛОВУВАТ?

- 2.3.3 Видовете, които могат да се ловуват, са изброени в приложение II на директивата. То съдържа две части. Видовете, изброени в приложение II, част 1, могат да бъдат ловувани във всички държави-членки. Видовете, изброени в приложение II, част 2, могат да бъдат ловувани само в тези страни, за които е посочено. Броят на потенциалните ловни видове, намиращи се във всяка държава-членка, е показан на фигура 1.

²¹ Решение от 17 май 2001 г., Комисията срещу Италия, дело C-159/99, ECR 2001, стр. 4007, параграф 32.

²² Решение от 15 март 1990 г., Комисията срещу Нидерландия, дело C-339/87, ECR 1990, стр. 851. Това становище отразява предходно решение на Съда от 23 февруари 1988 г., Комисията срещу Италия, дело 429/85, ECR 1988, стр. 843.

- 2.3.4 Освен измененията, произтичащи от присъединяването на нови държави-членки, има още едно изменение на приложение II, част 2, което отчита последните познания относно статуса на птиците. В резултат на това са добавени пет вида *Corvidae* към приложение II/2 и са премахнати три вида блатни птици от приложение II/2 за Италия (видове, които много приличат на глобално застрашения вид тънкоклюнен свирец *Numenius tenuirostris*).
- 2.3.5 Ловуването се извърша съгласно националното законодателство. Изброяването на даден вид в приложение II не задължава държава-членка да разреши ловуването му. Това е просто възможност, от която държавите-членки могат да се възползват или не.

2.4 Общи принципи и критерии, които трябва да се спазват при лов

- 2.4.1 Член 7, параграф 1 и член 7, параграф 4 от директивата уреждат редица общи принципи, които трябва да се прилагат във връзка с практикуването на лов. Всеки от тях е разгледан последователно.

НЕЗАСТРАШАВАНЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОПАЗВАНЕ В РАЙОНИ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

- 2.4.2 Държавите-членки трябва да гарантират, че ловът е съвместим с поддържането на популациите на въпросните видове на задоволително равнище и че практиката не застрашава действията по опазване на районите им на разпространение. Това ясно подчертава, че практиката на ловуване не трябва да представлява значителна заплаха за действията по опазване както на ловните, така и на неловните видове. Националният ловен режим трябва да отчита този потенциален обезпокояващ аспект на лова. Тази разпоредба трябва да се оценява с оглед характера и географския обхват на въпросните „действия по опазване“, тъй като те могат да варират от местно до международно равнище (например план за управление на пътя на прелитане).
- 2.4.3 Пример, който да илюстрира това, е белооката потапница *Aythya nyroca*, неловен вид птица, глобално застрашена. Този вид има късен размножителен период, което го прави уязвим спрямо откриването на ловните сезони за други видове в райони, където тя все още отглежда малките си.
- 2.4.4 Що се касае до района на разпространение на видовете, е ясно, че за повечето от тях той не е ограничен с площта на държава-членка, заинтересувана от лова, а покрива обсега на видовете. Това се отнася особено до мигриращите видове. Ако видовете са обект на прекомерен лов по пътя на миграционния си маршрут, това може да навреди на действията по опазване и по други места, включително и извън Европейския съюз.

2.4.5 Областта на прилагане на директивата е европейската територия на държавите-членки, за които Договорът е в сила. Но за видовете, чийто обхват се разпростира отвъд района на действие на директивата, международните споразумения, приети от Общността, могат също да са приложими в този контекст.

РАЗУМНО ИЗПОЛЗВАНЕ

2.4.6 Разумното използване не е определено в директивата за птиците. Обяснение на понятието за разумно използване, развито в съгласие с комитета ОРНИС, е дадено във втория доклад по прилагането на директивата²³. То отчита потенциалното въздействие на лова върху видовете, както на нивата на техните популации, така и на тяхното използване на местообитания.

2.4.7 В контекста на ловуването разумното използване ясно предполага устойчиво консумиращо използване с ударение върху управлението на популациите на видовете към задоволително опазващо състояние. Идеята изглежда отговаря добре на определението за устойчиво използване, дадено в Конвенцията за биологично разнообразие (КБР)²⁴: *„означава използване на компонентите на биологичното разнообразие по начин и до степен, които не водят до дългосрочно намаляване на биологичното разнообразие, като по този начин се поддържа неговият потенциал за задоволяване на нуждите и желанията на сегашните и бъдещите поколения.“* Директивата за птиците е един от правните инструменти на Европейския съюз, които са в изпълнение на тази Конвенция.

2.4.8 Ръководство по въпроса за разумното използване е било изготвено също съгласно Конвенцията Рамсар. Третата среща на Конференцията на контрагентите по Конвенцията (1987 г.) съгласува определение, което гласи, че: *„разумното използване на влажни зони е тяхното устойчиво оползотворяване²⁵ в полза на човечеството, така че да е съвместимо с поддържането на естествените свойства на екосистемата.“*

2.4.9 Следователно, може основателно да се заключи, че идеята за разумно използване съвпада с тази за „устойчивото оползотворяване“,

²³ Стр. 8-9 от Втория Доклад по прилагането на Директива 79/409/ЕИО (СОМ (93) 572 окончателен). Това обяснение е използвано и доразвито в настоящото указание.

²⁴ Целта „устойчиво използване“ е заложена в повечето материални разпоредби на Конвенцията, като осигурява *inter alia* включването на устойчивото използване в националния процес на взимане на решения; регулирането и управлението на биологичните ресурси за гарантиране на тяхното опазване и устойчиво използване; приемане на мерки за избягване или намаляване на неблагоприятното въздействие върху биологичното разнообразие; контрол върху екосистемите и местообитанията, изисквани за мигриращите видове и видовете от икономическо значение или културна важност; провеждането на изследвания, допринасящи за устойчивото използване.

²⁵ Устойчиво оползотворяване е определено като „използване от човека на акватория, така че да се извлече най-голяма продължителна полза от настоящите поколения, като се поддържа потенциала ѝ, за да удовлетвори потребностите и желанията на бъдещите поколения“. Естествените свойства на екосистемата се определят като „тези физични, биологични или химични компоненти като почвата, водата, растенията, животните и хранителните вещества и взаимодействията между тях“.

съвместимо с опазването на природните ресурси, съответствайки по този начин с идеята за устойчивост, заложена в Петата програма за екологични действия на Общността.

2.4.10 Ловът, който представлява консуматорско използване на дивата природа, следователно трябва да се счита в по-широк смисъл за устойчиво използване на ресурси. Идеята за разумно използване не е задължително да се ограничава до консуматорско използване. Тя трябва да отчита, че наблюдателите на птици, любителите на природата, учените и обществото като цяло също имат легитимното право да се наслаждават или да изследват дивата природа, при условие че упражняват това свое право отговорно. Всепризнато е, че стойността на екологичните ресурси включва както стойностите за използване, така и стойностите за съществуване. Така принципът за разумно използване трябва да обхваща предоставянето на достъп до и наслаждаването на дивата природа за хора, които не са ловци, сред природата, което следва да се управлява по устойчив начин и също следва да цели осигуряването на ползи за местните общности²⁶.

2.4.11 В следващите раздели се разглеждат редица аспекти на разумното използване, свързани с ловните видове птици. Това включва въздействие върху популацията, използване на местообитания, управление на дивеча и отразяване състоянието на видовете. Тези раздели подчертават трудността при прилагането на идеята за разумно използване спрямо непрелетните и мигриращите видове птици. Накрая е изтъкната важната роля на образованието, обучението и повишаването на осведомеността при прилагане на разумното използване.

- **Относителност към ловните видове**

2.4.12 По-голяма част от научната работа върху устойчивостта на лова беше съсредоточена върху водните птици (с изключение на чайките), глухарови и яребици (като последните две групи принадлежат на Кокошоподобните, често наричани „дивечови птици“). Тези птици доста се различават в екологически и поведенчески план. Повечето водни птици са типични прелитаци на дълги разстояния представители, които отглеждат малките си предимно в Северна Европа и зимуват в разпокъсано разположени влажни зони в умерените до тропичните региони. Поради поведението им да се събират на ята значителното ловно безпокойство²⁷ засяга много повече птици, отколкото всъщност са

²⁶ Наскоро политическото становище на Международния съюз за опазване на природата и природните ресурси относно устойчивото използване на ресурсите от дивата жива природа (Приложение към Резолюция 2.29, Аман, 2000 г.) също заключава, че „както консуматорското, така и неконсуматорското използване на биологичното разнообразие са основополагащи за икономиките, културите и благосъстоянието на всички нации и народи.“

²⁷ Значителното обезпокояване на птиците във влажните зони поради лов може да причини голямо непълноценно използване на ресурса, като оказва натиск и на неловните видове. Местни размествания и намален брой на спирания за престой могат дори да въздействат на популацията по пътя на прелитането ѝ поради следзимната зависимост от компактността. Въпреки това въздействието на обезпокояването на ниво прелетни популации понастоящем е слабо разбрано и следователно трябва да се изследва.

убитите при лов. При все това един скорошен научен литературен преглед върху енергийната физиология на птиците оспорва представата, че ловът винаги засилва обезпокояването, което значително заплашва оцеляването на дивите птици (виж раздел 2.6.17). Освен това интензивният лов, ограничен на местно равнище, не може да засегне тези местни популации в дългосрочен план при наличие на достатъчно храна, където е възможно отстреляните птици да бъдат заменени с птици от друг район или посредством други биологични компенсаторни механизми. Все пак това може да не се случи, когато натискът за интензивен лов се упражнява върху по-широка част от обсега на даден вид.

2.4.13 От друга страна дивечовите птици, които не са прелетни видове, понякога имат сложни социални системи, чиито местни популации могат да се облагодетелстват много от правилното управление на лова. Интензивният лов може да доведе до намаляване на популацията. Водните птици и дивечовите птици са основните ловни видове в Европа, съставляващи 71 % от всички изброени в приложение II. Останалите категории от видовете в приложение II са чайки (7 %), гълъби (6 %) и врабчета (15 %).

- **Разумно използване и въздействие върху популацията**

2.4.14 При условие че цялостната цел на директивата е управлението на популацията на птиците в задоволително опазващо състояние²⁸, това трябва да е отразено в принципа за разумно използване. От общото разбиране за динамиката на популацията и теорията за отстраняване на мигриращи птици, може да се заключи, че ниските нива на отстраняване на птици е вероятно да повлияят слабо върху размера на пролетните популации²⁹. Малко вероятно е умерените нива да причинят спадане на популации ловни видове, но ще намалят размера на пролетната популация. Много високи нива на отстраняване могат да доведат до спадане на популации. За повечето видове това равнище на отстраняване е неизвестно³⁰.

2.4.15 За да не води ловът до спадане на ловни видове, основният подход в управлението на дивата природа е да гарантира, че ловът на видове не надвишава обсега между „максимален“ и „оптимален“ устойчив добив³¹.

²⁸ Макар и терминът „задоволително опазващо състояние“ да не се споменава изрично в Директивата (въведен бе през 1992 г. в Директивата за местообитанията), той се подразбира от разпоредбите на член 2 на Директивата.

²⁹ Това зависи от времето на отстраняване. Малко отстраняване през пролетта, когато популацията обикновено е в най-ниското си годишно равнище може да има непропорционален ефект върху структурата на популацията, ако видът подлежи на диференцирана миграция.

³⁰ Работен документ № XI/189/91 на Комитета ОРНИС, отразен във Втория доклад по прилагане на Директива № 79/409/ЕИО относно опазването на дивите птици (СОМ (93) 572, 24.11.1993 г., стр. 11).

³¹ Устойчивият добив може да се определи като отстраняване на ресурси от околната среда в темпове, които позволяват балансираното им заместване чрез природни процеси. При нормални условия процесите, зависещи от компактността, поддържат популациите от птици на стабилно равнище. Добивът на видове е пряко свързан с темповете им на размножаване и оцеляване.

Тази идея изглежда по-лесна за прилагане спрямо непрелетни, отколкото мигриращи видове. При липсата на добра информация относно динамиката на популацията и ловното отстраняване на непрелетни и мигриращи видове високите нива на експлоатация трябва като цяло да се избягват.

2.4.16 Освен това има необходимост от разумни, научно обосновани контролни механизми, гарантиращи, че всяко използване се поддържа в равнища, които дивите популации могат да понесат без неблагоприятно да се засяга ролята на видовете в екосистемата или екосистемата сама по себе си. Това трябва да включва информацията относно статистиката за уловения дивеч, която понастоящем липсва или е слабо развита за повечето видове в рамките на Европейския съюз³².

- **Разумно използване и опазване на местообитания**

2.4.17 Значително обезпокояване от лов или други дейности на човека е вероятно да ограничат използването на местообитанията, където се извършват горепосочените дейности. Това може да наложи птиците, които са обект на лов, да покриват по-големи разстояния или да адаптират поведението си, за да избегнат лова. Може да доведе дори до отбягването на местообитания с относително голямо присъствие на хора. Следователно е важно да се гарантира, че управлението на подобни дейности се провежда по начин, избягващ обезпокояването, което значително би засегнало ценностите по опазването на въпросните обекти (виж също раздел 1.5 от указанието).

2.4.18 Това важи особено за влажни зони, в които се срещат големи концентрации на диви птици, включително ловни видове. В съобщението на Комисията относно разумното използване и опазване на влажните зони³³ устойчивото използване на ресурсите на влажните зони се определя като един от ключовите въпроси на влажните зони. Направена е конкретна препратка се прави към използването на птици: *„Ловът на водни птици в европейските влажни зони е популярна дейност за отдих и може да бъде важен източник на доходи за собствениците на влажни зони. Закономерно ловните сдружения се превръщат в значима*

Въпреки че годишният добив може да отнеме значителна част от популацията, това се компенсира от по-ниската естествена смъртност и/или по-добри темпове на размножаване. Максималният брой птици, които могат да бъдат ловувани всяка година, се постига, когато най-голям брой птици отглеждат малките си в най-бързи възможни темпове. Това става, когато размножителните запаси се намалят значително под капацитета на местообитанието (Нютон, И. 1998 г., Ограничаване на популацията при птиците). Ловът обикновено намалява популацията от малки на видове птици с ниска естествена смъртност (К- стратегии, например гъски), но техните темпове на размножаване са по-високи от тези на неловните популации. Това се обозначава с термина *максимален устойчив добив*. Поради случайностите в екологичните системи нивата на добив обикновено се определят по-скоро ниски, което се определя като *оптимален устойчив добив*. Доброто управление на популацията може да повиши този добив.

³² Друга информация може да е необходима при определени видове като проучвания на нивата на осакатяване или въздействието на ловни сачми върху птиците и оцеляването им (например вж. Мадсен, Д. и Х., 1996 г., Понижено оцеляване на късоклюнатата гъска *Anser brachyrhynchus*, поразена от ловна сачма, *Wildlife Biology* 2:75-82.)

³³ Разумно използване и опазване на влажните зони (COM (95) 189, 29.05.1995 г.).

движеща сила по опазването на влажните зони. Принципът за използване на ресурса водни птици по устойчив начин може значително да допринесе за опазването на влажните зони, при условие че включва използването на нетоксични сачми, установяване на граници за улов на дивеч, създаване на адекватна мрежа от убежища за дивеча и адаптиране на ловните сезони към екологичните изисквания на видовете. Това са и аспекти, обхванати от Директива [...] на Съвета относно опазването на дивите птици.“

2.4.19 Въпросът за екологичното замърсяване от сачми от боеприпасите също трябва да се обсъди в контекста на разумното използване. Все повече се признава, че използването на сачми представлява значителна заплаха за дивите птици и местообитанията им, особено влажните зони³⁴. Като се вземе предвид, че няма изрично споменаване на сачми в Директивата за птиците, всяко използване на такива в Специални защитени зони, което води до влошаване на местообитанията или значително обезпокояване на птиците, е несъвместимо с изискванията за закрила на тези обекти. Необходимостта от постепенното преустановяване използването на сачми във влажни зони е вече призната на международни форуми като Конвенцията Рамсар и Споразумението за опазване на мигриращите водолюбиви птици от Африка и Евразия .

- **Лов и управление на дивеча**

2.4.20 Идеята за разумно използване трябва да включва също позитивната роля, която може да се извлече от управлението на дивеча. Това предполага набор от мерки като осигуряване на по-добри местообитания, по-добра храна, по-малко хищници, по-малко заболявания и по-малко браконьерство, което ще подобри условията за живот на ловните и другите видове. Следователно, докато годишният добив отстранява значителна част от популацията, това се компенсира с излишъци, дължащи се на по-ниската естествена смъртност и/или по-добри темпове на размножаване. Правилните управленски практики в съответствие с принципа на разумно управление трябва да отчитат и потребностите на неловните видове и екосистемата. Това може да доведе до значително по-високи популации на дивеч и други видове в управлявани територии, отколкото в неуправлявани. Този принцип ярко контрастира с добиването на ресурси от дивата природа при липса на всякакво управление. Популация, която е обект на добив, дори когато е стабилна и устойчиво ловувана, неизбежно се поддържа на по-ниско равнище, отколкото недобивна популация при сходни условия. Благоприятните

³⁴ Виж например Бюлетина на Споразумение за опазване на мигриращите водолюбиви птици от Африка и Евразия , Специално издание: Натравяне на водни птици чрез поглъщане на останки от сачми. Специален въпрос 1, септември 2002 г..

последници от управлението на дивеча са най-видими при непрелетните видове³⁵.

2.4.21 Някои от най-важните диви обекти в Европа са издържали на натиска от развитието и разрушаването благодарение на интересите на управлението на дивеча. Например, Обединеното кралство разполага с най-големите площи на пиренови мочурища в цяла Европа главно заради значението им за лова на яребици, което осигурява стабилна основа за предотвратяване загубата на това местообитание от търговско залесяване и други заплахи. В Испания останалите популации на Иберийския ендемичен орел *Aquila adalberti* оцеляваха основно в големи частни дивечови стопанства, в които ловът преди е бил почти изключително концентриран върху едрия дивеч. Във Франция дивите популации на сивата яребица *Perdix perdix* са високи в някои райони с интензивно земеделие (например *Бос*, *Пикардия*) в резултат на действия по управление, по-конкретно създаване на хиляди хектари „отделена дива природа“ с финансовата подкрепа на ловци.

2.4.22 Ловът може следователно да поддържа опазването посредством разумно използване. Предприетите стъпки за подобряване състоянието на целевите видове може не само да увеличи устойчивия добив, но и да облагодетелства редица други животни и растения със сходни изисквания. Горите, управлявани за колхидски фазани *Phasianus colchicus* са по-различни от тези, управлявани изключително за лесовъдство. Полетата, управлявани за подпомагане на яребиците *Perdix perdix*, допринасят полза също за дивите цветя, пеперудите и други безгръбначни.

2.4.23 Управлението на дивеча обаче, концентрирано върху изкуствено повишаване равнищата на популация на един вид, може да е вредно за други видове, особено ако е свързано с незаконното преследване на грабливи птици.

- **Разумно използване и опазване на състоянието на ловните видове**

2.4.24 Може да се счита, че даден вид птица има неблагоприятно статус на опазване³⁶, когато съвкупността от въздействия върху въпросния вид засягат отрицателно в дългосрочен план разпространението и гъстотата

³⁵ Все пак трябва да се признае, че някои влажни зони са активно управлявани за мигриращи водни птици (например *Камарг* във Франция). Има и управления на мочурища, пряко свързани с лова на средна бекачина *Gallinago gallinago*.

³⁶ Терминът „статус на опазване на видовете“ е определен в член 1, буква и) от Директива 92/43/ЕИО на Съвета като „съвкупността от въздействия, които могат дългосрочно да повлияят върху разпространението и гъстотата на популациите на съответните видове...“. Статусът на опазване се счита за благоприятен, когато „въз основа на данните от динамиката на вида може да се приеме, че този вид е жизнеспособен елемент на естественото си местообитание и ще продължи да бъде такъв в дългосрочен аспект, и естественият район на разпространение на този вид нито намалява, нито е вероятно да намалее в обозримо бъдеще, и налице е и вероятно ще продължава да бъде налице достатъчно голямо местообитание, което може в дългосрочен аспект да поддържа популацията на този вид“. Въпреки че терминът не е изрично споменат в Директива 79/409/ЕИО, принципите, които го поддържат, са еднакво приложими по отношение на задачите на тази Директива.

на популациите му. Това би включвало ситуация, при която данните от динамиката на вида показват, че видът не се поддържа сам в дългосрочен аспект като жизнеспособен компонент на естествените си местообитания³⁷. Разбира се като цяло не е препоръчително тези видове или популации да бъдат обект на лов, дори когато ловът не е причината или не е допринесъл за неблагоприятния им статус на опазване. Все пак разрешаването на лова на даден вид може да осигури силен стимул за управление на местообитанията и работа по други фактори, допринасящи за изчезването на популацията, като следователно подпомага задачата по възстановяване на популациите в благоприятен статус на опазване.

2.4.25 Въпросът за разрешаване на продължаването на лова на видове с неблагоприятно състояние е повдигнат при обсъждането на последното предложено изменение на приложение II от директивата. В раздел 2.7 от доклада³⁸ на Комитета на Европейския парламент по околна среда, обществено здраве и защита на потребителя относно предложението³⁹ на Комисията от 1991 г. за изменение на Директивата за птиците е постановено, че „Когато един вид е изчезващ, ловът по правило не може да бъде устойчив, освен ако не е част от правилно изпълняван план за управление, включващ също и опазване на местообитания и други мерки, които забавят или в крайна сметка преустановява изчезването на вида.“

2.4.26 Когато са изготвени такива планове за управление, целящи възстановяване на равнищата на популация на видовете, те трябва да важат за всички популации, както периферни, така и централни. Всъщност периферните популации могат да играят особено важна роля в процеса, чрез който видовете се адаптират към промени в околната среда. В европейския контекст този процес е основополагащ. Освен това такива планове могат да съществуват на различни териториални равнища (например на ниво ЕС, национални или местни нива).

2.4.27 Планове за управление в Общността са разработени за видовете от приложение II, които са определени като такива с неблагоприятен статус на опазване. Тези планове, които вече са одобрени от държавите-членки, в рамките на Комитета ОРНИС, са достъпни на електронния адрес на Главна дирекция „Околна среда.“ Тези рамкови планове нямат отделен правен статут съгласно директивата. Все пак успешното им прилагане и степента, в която изчезването на ловните видове е спряно и

³⁷ Благоприятният статус на опазване приема жизнеспособността на популацията: идеята за „жизнеспособно“ количество на популация, което представлява праг за оцеляване срещу изчезване (Фидлер и Джаин 1992 г., *Опазваща биология*). Жизнеспособността на популациите е в основата на изискването, заложено в член 2 от Директивата, който съдържа общото задължение за поддържане на популацията. Жизнеспособните популации са съществени за демонстрирането на сигурен статус на опазване, но обхващат повече аспекти, а не само стабилната популация. Външни сили като загуба на местообитание, свързходбив и конкуренция от въведени видове често водят до погиване на популацията. Случайни колебания, които се повишават с намаляване на популацията, могат да доведат до изчезване дори на популации, които имат средно положителен популационен прираст, когато са под капацитета си на понасяне.

³⁸ PE 154. 220/окончателен

³⁹ COM (91) 0042 – СЗ – 0180/91

преустановено, доказани от надлежния надзор, могат в крайна сметка да определят дали трайното ловуване на тези видове е обосновано съгласно директивата или са необходими други мерки.

2.4.28 Плановете за управление, целящи възстановяването на видове, трябва да са поддържани от програми за наблюдение, които могат да отчитат промените в състоянието на опазване на въпросните видове. Това наблюдение трябва да включва оценки на добива от лов и ролята, която той играе в динамиката на популацията.

2.4.29 Накрая следва да се отбележи, че временните забрани за лов на определени видове с неблагоприятен статус на опазване, което не се дължи непременно на лова, въведени от държавите-членки в съгласие с ловните сдружения, представляват потенциално важен подход. Такъв подход, ако е комбиниран с програма за действия по опазване на видовете, може да даде силен импулс на различни групи с общи интереси, включително и ловците, да работят заедно за възстановяването на видовете до благоприятен статус на опазване. Важно съображение за ловците е, че подобни забрани трябва да се считат и възприемат за „временни“, а не водещи много или малко автоматично до постоянна забрана за лов.

- **Разумно използване и образование, обучение и осведоменост**

2.4.30 Представата за разумно използване на природните ресурси предполага също правилни познания и умения. Ловците трябва да са добре информирани за правилното разпознаване на видовете, добрите практики, лова и закона, необходимостта от докладване и т.н. Незаконните дейности (отстрелване на защитени видове, използване на незаконни приспособления за улов, отстрелване извън сезона или в забранени райони, незаконно използване на отрови) противоречат на „принципа за разумно използване“ и не съответстват на принципа за опазване чрез устойчиво използване. Освен това незаконните действия на малък брой ловци може да донесе на цялата дейност по ловуване лоша слава. Тъй като ловците са най-ефективните пазители на районите за лов, в техен дългосрочен интерес е все повече да се противопоставят на такива действия и да се вижда, че го правят. Необходимо е и хората да бъдат информирани за принципа на опазване посредством устойчиво използване.

ЕКОЛОГИЧНО БАЛАНСИРАН КОНТРОЛ

2.4.31 Принципът не е определен в директивата. Все пак осмото съображение в преамбюла на Директивата за птиците предвижда, че тя може да не се отнася основно до рекреационно използване, а до управление на популациите, насочено към опазването на видовете: *„като има предвид, че основна цел на съхраняването е дългосрочна защита и управление на природните ресурси като неразделна част от наследството на народите на Европа; като има предвид, че това създава възможности за контролирането на природните ресурси и управлението на тяхното*

използване на базата на мерките, необходими за поддържането и адаптирането на естественото равновесие между видовете в границите на разумното.“

- 2.4.32 Освен това член 1 урежда „защитата, управлението и контрола“, докато съгласно член 2 се предприемат мерки за поддържане на популациите или приспособяване на популациите към ниво, „което отговаря на екологичните, научните и културните изисквания, като се отчитат икономическите и рекреационните изисквания.“ Последното може да означава, че контролът не е съсредоточен върху „равновесието между видовете“, но може да цели и защитата на икономически интереси (например предотвратяване на вреди).
- 2.4.33 „Екологично балансираният контрол“ предполага, че предприетите мерки трябва да са екологично правилни и съответстващи на решавания проблем, като се отчита състоянието на опазване на засегнатите видове. Контролните мерки могат да се считат за необходими за някои видове от приложение II (например гарвани, гълъби, чайки). Това изглежда е основният стимул за изброяването на пет вида гарвани *Corvidae* в приложение II/2 с адаптирането на директивата през 1994 г.
- 2.4.34 Обратно, управленските мерки за повечето други ловни видове целят възстановяването или повишаването на броя на популациите както с оглед опазването, така и с оглед интересите на ловците.
- 2.4.35 Прилагането на този принцип в рамката на член 7, параграф 4 предлага повече възможности за контролните мерки по защита на флората и фауната, които могат да се предприемат според режима на дерогации на член 9, параграф 1а. Все пак степента, до която популациите на видове, причиняващи вреди, могат ефективно да се регулират само през редовния ловен сезон, е неясна. Трябва да се изследват и други методи като сплашване на птици, което може поне временно и на местно ниво да разреши проблема с вредите.
- 2.4.36 Необходимо е обмисляне на други измерения на екологично балансирания контрол. Те включват степента, до която той трябва да се свързва с гарантирането на демографски балансирано използване на видовете (например да не се премахва излишъкът от полова или възрастова група). Трябва също да се гарантира, че въздействията върху добивните популации не водят до неравновесия в екосистемата (благоприятстване развитието на друг вид чрез липса на конкуренция).

2.5 Специфични условия, свързани с определянето на ловни сезони

- 2.5.1 Член 7, параграф 4 урежда редица ключови принципи относно определянето на ловни сезони, чиято цел е да гарантират, че ловът не се извършва през повечето уязвими периоди от годишния цикъл на ловните видове.

- 2.5.2 Изисква се непрелетните видове да се ловуват по време на периодите за отглеждане на малките или през различните етапи на размножаване. За мигриращите видове се изисква да не се ловуват през периода на размножаване или периода на завръщането им по местата за отглеждане на малките.
- 2.5.3 Съдът постановява, че „второто и третото изречение на член 7, параграф 4 от директивата са предназначени да осигурят **цялостна система на защита** в периодите, през които оцеляването на дивите птици е особено застрашено. Следователно, защитата срещу ловни дейности не може да се ограничи до болшинството птици от даден вид, определено от средните размножителни цикли и миграционни движения.“⁴⁰

РАБОТА ПО КЛЮЧОВИТЕ ПОНЯТИЯ: РАЗМНОЖИТЕЛНИ И ПРЕДБРАЧНИ МИГРАЦИОННИ ПЕРИОДИ

2.5.4 Комисията и Комитетът ОРНИС признават необходимостта от ясно тълкуване на тези понятия от член 7, параграф 4 с оглед определението на Съда на Европейските общности от 1994 г. и подход за прилагането им спрямо видовете птици от Приложение II и провеждат информационен преглед за периода на предбрачна миграция и размножаване за всеки вид от Приложение II и за всяка държава-членка, в която даденият вид се среща.⁴¹ Комитетът ОРНИС одобрява този преглед, който предоставя определения за „период на размножаване“ и „завръщане в местата за отглеждане на малките“, очертани по-долу.

• **Период на размножаване**⁴²

2.5.5 „**Период на мътене**“⁴³ е дефиниран чрез определението на Крамп и Симънс (1997 г.)⁴⁴: „*периодът на мътене е период, през който даден вид снася и мъти яйцата си и отглежда малките си до навлизането им в летателна фаза.*“ „**Периодът на размножаване**“ обаче обхваща не само периода на мътене, а също и заемаването на зоните за мътене, както и периода на зависимост на младите птици след напускане на гнездото

⁴⁰ Решение от 17 януари 1991 г., Комисията срещу Италия, дело C-157/89, ECR 1991 г., стр. 57, параграф 14. Идеята за цялостна защита се споменава и в следните решения: 19 януари 1994 г., Association pour la Protection des Animaux Sauvages и други срещу Префектурата на Maine-et-Loire и Префектурата на Loire-Atlantique, дело C-435/92, ECR 1994 г., стр. 67 и решение от 7 декември 2000 г., Комисията срещу Франция, дело C-38/99, ECR 2000 г., стр. 10941.

⁴¹ Ключови понятия на член 7, параграф 4 от Директива 79/409/ЕИО. Период на размножаване и предбрачна миграция на видовете птици от приложение II в ЕС, септември 2001 г. (документът е на разположение на http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/key_concepts_en.htm).

⁴² Забележете, че член 7, параграф 4 споменава както „сезон за отглеждане на малките“, така и „различните етапи на размножаване“ (френска версия „*les différents stades de reproduction et de dépendance*“; немска версия „*Einzelnen Phasen der Brut - und Aufzuchtzeit*“); холандска версия „*zolang de jonge vogels het nest nog niet hebben verlaten*“).

⁴³ Този термин се счита за равносвален и по-добър езиково (на английски) от термина „сезон за отглеждане на малките“, използван в член 7, параграф 4.

⁴⁴ Крамп, С. и Симънс, К.Е.Л. (eds.). 1977 г.. *Birds of the Western Palearctic*, Том 1. Oxford, Oxford University Press. 722 стр.

(признато преди през 1993 г. в Доклада на Комисията по прилагането на Директивата за птиците⁴⁵). „Комитетът ОРНИС“ съгласува схема, разглеждаща различните етапи на размножаване като подходяща обща схема на периода на размножаване (виж Фигура 2). Последователността и значимостта на елементите на тази обща схема може да варира при видовете според различията в биологията на развъждането им.

- **Завръщане в местата за мътене**⁴⁶

- 2.5.6 Завръщането в местата за мътене е годишно преместване на един или няколко етапа на птиците от местата за зимуване обратно към местата за гнездене. Периодът на зимуване приключва със отпътуването от районите на зимуване, където мигриращите птици са били много или малко постоянно установени след края на следбрачната (есенна) миграция. Завръщането в местата за мътене се нарича общо „предбрачна миграция“ или „пролетна миграция.“
- 2.5.7 В Европа миграционните движения по завръщане са насочени главно на север, североизток или северозапад. Това означава, че мигриращите птици от африканските зимни убежища първо прекосяват Средиземно море, после преминават през Централна Европа по пътя към северноевропейските си райони за мътене. Тази миграция нормално отнема няколко седмици (включително и спиранията на местата за почивка по пътя), но отделни птици могат да завършат пътуването за един или няколко дни. Началото, краят и продължителността на миграционния сезон в конкретна държава се определят от редица биологични, географски и методологични фактори.
- 2.5.8 По отношение на началото на предбрачната миграция, всички екземпляри от даден вид в рамките на един и същ регион не приключва периода на зимуване по едно и също време. Не само че съществуват индивидуални различия, но и в рамките на един район за зимуване птиците от различни популации с различни годишни цикли се събират на едно място. Например, птиците от северните популации често започват полета си обратно много по-късно от птиците, мътещи по-южно. Извънреден е случаят на така наречената „прескачаща“ миграция (например при водобегача *Tringa totanus*): птиците, мътещи в по-северни ширини, пропътуват по-големи разстояния и се придвижват до по-южни райони за зимуване от тези, които гнездят по-на юг.
- 2.5.9 Фактът, че птиците напускат район за зимуване, не означава задължително, че те започват миграция по завръщането си. Те могат да се местят в други убежища за зимуване поради промени в местните екологични условия, изразходване на хранителните ресурси, обезпокояване или промени в климатичните условия. Когато мигриращи и непрелетни птици от един и същи вид съжителстват в един район за

⁴⁵ COM (93) 572 окончателен. *Втори доклад по прилагането на Директива 79/409/ЕИО на Съвета относно опазването на дивите птици*, Брюксел, 24 ноември 1993 г.

⁴⁶ „завръщане в местата за мътене“ се приема за синоним на „завръщане в местата за отглеждане на малките“.

зимуване, положението може да бъде дори по-сложно. Така очевидни противоречия могат да възникнат в данните за големите държави. Големи различия между съседни региони могат да отразяват в по-голяма степен екологични различия, отколкото действителни различия във времето на миграция. Например, въпреки че южните части на Испания (*Андалусия*) и на Италия (*Сицилия*) са разположени на една и съща географска ширина (37-мия паралел), това не предполага задължително близки дати на пристигане на мигриращите птици, тъй като те могат да са от различни популации.

2.5.10 Продължителността на миграционния период не зависи само от протежението север-юг на въпросната държава, а също и от наличността и използването на места за почивка. Типичен пример засяга пъстроопашатия крайбрежен бекас *Limosa lapponica*, който мигрира от африкански райони за зимуване до сибирски райони за мътене. След продължителен полет от *Banc d'Arguin* в Западна Африка те престояват няколко седмици във Ваденово море. Продължителността на миграционния период се определя също от количеството и географския обхват на въпросните птици: малка популация може да премине за няколко дни, докато множество видове с обширен обхват на развъждане имат удължен миграционен сезон в рамките на няколко месеца. Освен това миграционният период може да се удължи, ако няколко популации с различни разписания преминават страната.

- **Прилагане на определенията за „ключовите понятия“ към различните видове от приложение II**

2.5.11 По принцип етапът на размножаване, отбелязващ началото на периода на размножаване за мигриращите видове е „заемането на местата за мътене.“ Заемането на местата за мътене обаче е общо взето трудно да се използва, когато видовете пребивават основно на местно равнище или когато има смесване на местно пребиваващи птици и мигриращи такива. В тези случаи етапът, отбелязващ началото на периода на размножаване, е „построяването на гнездото.“ В случаите, когато избраният етап е труден за установяване на практика, се споменават до съответния брой десетдневия, отброявани от началото на снасяне на яйцето (общоизвестно за повечето видове).

2.5.12 По принцип избраният етап за установяване на края на периода на размножаване е „пълното усвояване на полета от младите птици“, т.е. политането на всички люпила, включително и вторите и третите люпила при някои видове (например Дърдавцови/*Rallidae*, Гълъбови/*Columbidae*, Дроздови/*Turdidae*). Пълен полет означава, че младите птици са способни на устойчив продължителен полет в капацитет, сходен с този на възрастните птици, и съответства на „независимостта на младите птици.“ Въпреки това при някои видове (например Гарванови/*Corvidae*) пълният полет настъпва преди „независимостта на младите птици.“ Младите птици са независими, когато загубата на родителска грижа и/или хранене не намалява значително шансовете за оцеляване на

малките. В тези случаи, когато „пълният полет/независимостта на малките“ са трудни за установяване на практика, се прибегва до съответния брой десетдневия, отброявани от края на излюпването.

- 2.5.13 Етапът, използван за установяване на началото и края на периода на размножаване за всеки вид от приложение II, е определен във връзка с тяхната биология. Въз основа на това и наличната информация от различните държави-членки предбрачният и размножителният период са определени за всеки отделен вид⁴⁷. Признава се, че има вероятност от различия в качеството на данните за видовете в рамките на ЕС и необходимост от редовно актуализиране на този преглед чрез отчитане на новите и подобрени данни при излизането им. Освен този редовен преглед е необходимо и отчитането на всякакви промени в миграцията или времето за мътене, които могат да произтичат от последици в промяна на климата или други напрежения в околната среда.

2.6 Осигуряване на система за пълна защита при отчитане на променливите начални и крайни дати

- 2.6.1 Според последователната практика на Съда „националните власти не са оправомощени от директивата да определят дати за закриване на ловния сезон, който варира според видовете птици, освен ако въпросната държава-членка представи доказателства, основаващи се на научни и технически данни за всеки отделен случай, че разпределението при датите на закриване на лова не възпрепятства цялостната защита на видовете птици, които е възможно да се повлияят от подобно разпределение“⁴⁸. При условие че „цялостната защита на видовете“ е гарантирана, Съдът постановява също, че „определянето на дати за закриване, които варират за различните части на територията на държава-членка, е съвместимо с директивата“⁴⁹.
- 2.6.2 По дела C-435/92 и C-38/99 Съдът установява две трудности при разпределението на закриващите дати, които са свързани също и с датите на откриване: обезпокояването на други видове и риска от объркване. Те са разгледани по-долу и е представено предложение за подход за справяне с тях.

⁴⁷ По отношение на представянето на данни за всеки вид бяха прилагани редица общи принципи (виж стр. 7 от доклада за ключовите понятия). Когато има множество дати за определяне на времето на предбрачната миграция или размножаването, се избира най-ранната дата. По същия начин при наличие на редовни вариации между годините се взимат данните от най-ранните периоди. Когато различни популации мигрират през една страна, се използва най-ранната мигрираща популация. Крайните, твърде различаващи се и нестабилни данни обаче се изключват поради непредвидимия им характер.

⁴⁸ Решение от 19 януари 1994 г., Association pour la Protection des Animaux Sauvages и други срещу Префектурата на Maine-et-Loire и Префектурата на Loire-Atlantique, дело C-435/92, ECR 1994 г., стр. 67, параграф 22 ; решение от 7 декември 2000 г., Комисията срещу Франция, дело C-38/99, ECR 2000 г., стр. 10941, параграф 43.

⁴⁹ Решение от 19 януари 1994 г., Association pour la Protection des Animaux Sauvages и други срещу Префектурата на Maine-et-Loire и Префектурата на Loire-Atlantique, дело C-435/92, ECR 1994 г., стр. 67, параграф 27.

РИСК ОТ ОБЪРКВАНЕ

- 2.6.3 Този феномен зависи от редица фактори, включително в частност и приликата между ловните видове, за които има открит ловен сезон, и тези, за които ловният сезон е приключил или още не е започнал, условията, при които се извършва лова, и уменията на ловците.
- 2.6.4 По дело С-435/92⁵⁰ Съдът отбелязва, че във връзка с риска някои видове, за които ловът вече е приключил, да бъдат обект на непряко изчерпване поради объркването им с видове, за които сезонът е все още открит, следва да се изтъкне, че третото изречение на член 7, параграф 4 от директивата е конкретно предназначено да предотвратява излагането на риск от изчерпване на тези видове поради лов по време на периода на предбрачна миграция, като изисква държавите-членки да предприемат всички необходими мерки за предотвратяване на всякакъв лов през този период.
- 2.6.5 Рискът от объркване на различните видове птици е добре известен и вече е бил обект на редица специализирани ръководства за разпознаване⁵¹. Въз основа на критерии като прилика във външния вид и оперението, използването на местообитания и поведението (включително виковете) е възможно да се класифицират ловните видове в групи на „двойници“ видове с цел да се намали до минимум рискът от объркване. Това трябва да е задължение на компетентните органи, отговарящи за разрешаването на ловните сезони. Фигура 3 представя възможна схема за такава класификация.
- 2.6.6 Ако разпределението в ловните дати бъде разрешено, датите на откриване и закриване трябва да бъдат определени за всяка група от видове „двойници“, така че да се гарантира, че няма да има припокриване с непозволени периоди съгласно директивата.
- 2.6.7 Всяко групиране на видове двойници трябва да се адаптира към обстоятелствата за време и място на извършване на лова. Първо, за да бъде реален рискът, ловните видове (или група видове) трябва да присъстват и да са обект на лов в района през въпросния период от време. Второ, други ловни видове „които могат да бъдат объркани“, за които ловният сезон е приключил, трябва също да имат предвидимо и значително присъствие.

⁵⁰ Решение от 19 януари 1994 г., Association pour la Protection des Animaux Sauvages и други срещу Префектурата на Maine-et-Loire и Префектурата на Loire-Atlantique, дело С-435/92, ECR 1994 г., стр. 67, параграф 18.

⁵¹ Добър пример за ръководства, съсредоточени върху разпознаването на трудни групи видове птици са „Ръководство на Макмилън за разпознаване на птици“ от Алан Харис, Лорел Тъкър и Кийт Виникомб, 1989 г., ISBN 1-85627-641-4 и следващия том „Ръководство на Макмилън за птичарите за птици от Европа и средния Изток“ от Алан Харис, Хадорам Ширихай и Дейвид Кристи, 1996 г.

- 2.6.8 Освен това по отношение на лова през ранната есен трябва да се отбележи, че оперението на видовете повърхностни патици се сменя през този етап (мъжките приемат оперение, сходно с това на женските при линеене), което прави разпознаването им значително по-трудно през този период.
- 2.6.9 Освен това проблемът с объркването се усложнява от факта, че различните видове птици често съществуват съвместно. Например патиците, блатните птици и дроздовете често се движат на ята от смесени видове. Група патици може да съдържа четири или дори пет различни вида. Следователно, при такива обстоятелства „избирателното“ отстрелване може да стане твърде трудно.
- 2.6.10 Категориите объркващи видове се концентрират върху различните групи ловни видове, изброени в приложение II от директивата. Все пак трябва да се отбележи също, че рискът от объркване не е ограничен до ловните видове и може да представлява заплаха за опазването на някои уязвими застрашени видове (например белооката потапница *Aythya nyroca*, мраморната патица *Marmaronetta angustirostris*, малката белочела гъска *Anser erythropus*, качулатата кокошка *Fulica cristata*) в райони, където се ловува. Този проблем следва да се разреши в цялостния контекст на управление на тези обекти.
- 2.6.11 Вторият фактор, който трябва да се отчете, са условията, при които се провежда лова. Те зависят от фактори като разстоянието за наблюдение. Колкото по-далече е птицата от ловеца, толкова по-трудно е определянето на конкретните ѝ характеристики (размери, оперение и т.н.). Разпознаването на птиците в полет зависи от времето, през което птицата е видима, което може да е съвсем кратко. Следователно, типът лов има вероятност да повлияе на нивото на риск от объркване.
- 2.6.12 По същия начин светлинните условия също играят важна роля. Слабата видимост по изгрев и залез или нощем може значително да намали способността за разпознаване на видовете птици⁵². Конкретни климатични условия като мъгла и дъжд могат също да намалят възможността за правилно разпознаване на птиците в дивата природа.
- 2.6.13 Накрая въпросът за уменията на ловците също е от важно значение. Това зависи от обучението и опита на ловеца. Това е приложимо по време на целия ловен сезон и се отнася също до разграничаването на ловните от неловните видове (например големият брегобегач *Calidris canutus* от другите блатни птици; полската чучулига *Alauda arvensis* от другите чучулиги). Обучения и схеми за осведоменост, които да подпомагат ловците при разпознаването на видовете, трябва да се насърчават или увеличават, ако вече съществуват, както е уместно според случая. Ловците не трябва да стрелят по дадена птица, освен ако не са убедени в разпознаването ѝ. Все пак много ловци са специализирани в определени

⁵² По темата е изготвено ръководство по разпознаване от ловците (например *Reconnaitre les oiseaux la nuit* от Philippe du Cheyron за *Association Picarde des chasseurs de gibier d'eau*).

групи птици и рядко ловуват видове, с които нямат опит. Така ловците стават специалисти при разпознаването на предпочитаните си видове за лов.

РИСК ОТ ОБЕЗПОКОЯВАНЕ

- 2.6.14 Този феномен зависи *inter alia* от вида лов, интензивността му, честотата и продължителността, ловуваните видове и използваните местообитания, както и наличността на алтернативни райони за убежище.
- 2.6.15 По дело С-435/92⁵³ Съдът отбелязва, че дейността по ловуване може да доведе до обезпокояване на дивата природа и да повлияе върху състоянието на опазване на засегнатите видове независимо от степента, в която намалява броя на видовете. Съдът постановява, че последиците от такава дейност „са особено сериозни за групи от птици, които през сезона на миграцията и зимуването се събират на ята и почиват в райони, които често са твърде затворени или дори заградени. Обезпокояването от лов принуждава тези животни да отдават по-голямата част от енергията си за придвижване на други места или избягване на ловците за сметка на времето, прекарано в хранене и почивка с оглед мигрирането им. Докладвано е, че тези обезпокоявания имат неблагоприятен ефект върху енергийното ниво на всеки екземпляр и смъртността при засегнатите популации. Последиците от разстройството, предизвикано от лова на птици от други видове, са особени значими при тези видове, които мигрират по рано, за да се завърнат.“
- 2.6.16 Счита се, че обезпокояването вероятно въздейства най-много върху популациите от птици през периоди от годишния цикъл, когато храната е оскъдна или липсва и птиците трудно удовлетворяват енергийните и хранителните си потребности⁵⁴. Това е особено обострено, когато птиците трябва да натрупат резерви преди периоди с високо консумиране на енергия като преди и по време на миграция, при сурови неблагоприятни климатични условия или преди началото на развъждането⁵⁵. По отношение на суровите климатични условия в различни държави-членки съществуват разпоредби за въвеждане на „забрани за ловуването в студени дни.“
- 2.6.17 Скорошен преглед на научната литература по енергийна физиология на птиците оспорва допускането, че ловът винаги ще поражда обезпокояване, предизвикващо значителна заплаха за оцеляването на

⁵³ Решение от 19 януари 1994 г., Association pour la Protection des Animaux Sauvages и други срещу Префектурата на Maine-et-Loire и Префектурата на Loire-Atlantique, дело С-435/92, ECR 1994 г., стр. 67, параграф 17.

⁵⁴ Мадсен, Д. 1995 г., Влияние от обезпокояването върху мигриращите водни птици, Ibis 137, Suppl 1 : 67-74.

⁵⁵ Менги, Д., Бети, Д., Готие, Г., и Жиру, Д. Ф. (2002 г.) Състоянието на организма и размножителните усилия при снасяне за голямата снежнобяла гъска засегнати ли са от пролетния лов? The Condor 104: 156-161

популациите от птици.⁵⁶ Енергийният баланс на птиците е ключов фактор при определяне на успешното размножаване и потенциала за оцеляване на птиците. Този преглед показва, че при определени условия птиците могат да проявяват висока физиологична и поведенческа адаптивност чрез повишен прием на храна и смяна от нощно към дневно хранене или обратно, за да компенсират енергийните и хранителни усилия, произтичащи от обезпокояване, включително и ловно такова. Докато птиците имат достъп, дори не постоянен, до достатъчни хранителни ресурси (т.е. в приемливи граници на обезпокояване и наличност на храна), те са способни да компенсират промените в енергийния си баланс в отговор на източниците на обезпокояване (виж примера за проучване на гмуркаците се патици в голямо плитко езеро)⁵⁷. Дори при значителни поведенчески промени вследствие на обезпокояването, въздействието върху енергийното равновесие е незначително.

- 2.6.18 Поведенческите отговори на обезпокояването обаче са сложни и могат да бъдат подценени, особено при интензивен лов. Например времето, изгубено след приземяване преди птиците да започнат да се хранят отново, може да отнеме до 1 час (а ако обезпокояването е повтарящо се - до 2 часа). Това може да повлияе на други поведенчески дейности (социални, почистването с клюн, почивката, чифтосването). Обезпокояването е вероятно да доведе до повишена бдителност за сметка на храненето. Освен това няколко скорошни проучвания подкрепят твърдението, че птиците имат свободен и широк достъп до хранителни ресурси, за да компенсират. Птиците ще търсят алтернативни необезпокоявани обекти, които може да не са наблизо или в които може да няма достатъчно храна. Още повече, отделните категории птици се различават в степента на чувствителност към обезпокояване във връзка с тяхната биология, поведение и зависимост от различни местообитания. Все пак, въпреки че поведението на хранене може да бъде обезпокоено, съществува обща липса на проучвания, които да определят дали птиците в краткосрочен или в дългосрочен план не могат да се хранят ефективно, особено като се вземе предвид, че енергийният приход чрез прием на храна трябва да се отчете и в краткосрочен, и в дългосрочен план.

⁵⁶ Боос, М., Д-П Арнодюк, Ж.-П. Робен, 2002 г., „Последствия от обезпокояването върху енергийното ниво при птиците и възможности за възстановяване с храна“ Заключителен доклад на научноизследователската конференция CNRS/FNC. Centre d'Ecologie et Physiologie Energétiques, Франция. Предположенията, подкрепящи изводите от това проучване, включват следното: средната честота на обезпокояване, на която птиците активно реагират чрез летене, е между 1 и 2,5 обезпокоявания на час; средното време за летене е между 1 и 2 минути за обезпокояване; периодът на обезпокояване трае над 10 часа дневно; осигуряването на храна не е ограничаващ фактор; птиците не са били в напреднал стадий на подготовка за размножаване, особено за снасяне на яйца.

⁵⁷ Еванс, Д. М. И К. Р. Дей (2001 г.) Обезпокояването от стрелба влияе ли на гмуркаците се патици, зимуващи в плитко езера? Проучване на езерото Лох Ней, Северна Ирландия. Биологично опазване 98 : 315-323. Еванс, Д. М. И К. Р. Дей (2002 г.) Ловно обезпокояване на голямо плитко езеро: ефективността на убежищата за водни птици. Ibis 144: 2-8. Следва да се отбележи в това проучване, че птиците използват голям район от сушата покрай езерото като зона за убежище по време на лов и че повечето видове се хранят нощем, когато не се ловува.

- 2.6.19 При отсъствието на практически проучвания последиците от липсата на енергиен баланс върху успешното размножаване и оцеляването на видовете все още не са напълно разбрани. Според заключенията на гореспоменатия преглед птиците не могат да компенсират, ако към загубата на енергия от обезпокояването се прибави и липсата на достъп до хранителни ресурси през последователни дни (т.е. при неблагоприятни климатични условия) или през активен период преди и по време на размножаване. Последният възглед е подкрепен от проучвания на гъски (които са „капитализиращи“ мътещи родители – т.е. зависят от енергийните запаси, набавени преди пристигането им на местата за мътене на малките), показващи, че обезпокояването може значително да намали успеха на размножаването⁵⁸.
- 2.6.20 Разрешаването на разпределения при ловните дати по време на предбрачната миграция е вероятно да предизвика по-голям риск за птиците, отколкото в края на периода на размножаване поради високите енергийни потребности на птиците в този период. Други фактори играят роля (например по-късата продължителност на деня през февруари, отколкото през август, с по-малко време за хранене на дневна светлина). Енергийната стратегия по време на годишния цикъл е важен факт. За различните водни птици е доказано, че февруари отговаря на спонтанно и ендегенно програмирано намаляване на телесните ресурси дори при наличие на храна *ad libitum*. Това регулиране на телесните запаси е свързано с волевото намаляване на хранителния прием⁵⁹. Освен това демографията на популацията нормално се различава значително между тези два периода с относително висок дял на възрастните през пролетта, които представляват потенциални родители, съпроводено с висок дял на незрели птици през есента.
- 2.6.21 Липсва последователна информация и проучване за птиците при полет, за да се оценят по-добре последиците от обезпокоявания като лова върху популациите от птици и състоянието им на опазване⁶⁰. Различни проучвания показват, че слабо управляваният лов може сериозно да намали капацитета на влажните зони за поддържане на водните птици. От значение също може да бъде местоположението на лова във връзка с районите за хранене.
- 2.6.22 По отношение на намаляването до минимум на потенциалното въздействие на обезпокояването от човека на популациите от птици през периоди на разпределение на ловните дати, следователно, трябва изцяло да се отчита необходимостта от допълнителни необезпокоявани зони за убежище, осигуряващи почивка и храна на засегнатите птици. Замисълът

⁵⁸ Менги, Д., Бети, Д., Готие, Г., и Жиру, Д. Ф. (2002 г.) Състоянието на организма и размножителните усилия при снасяне за голямата снежнобяла гъска засегнати ли са от пролетния лов? *The Condor* 104: 156-161. Трябва да се отбележи, че тези проучвания са свързани с високи нива на обезпокояване през пролетта.

⁵⁹ М. Боос, личен коментар.

⁶⁰ Вж. например, Хил, Д., Д. Хокин, Д. Прайс, Г. Тъкър, Р. Морис, Д. Триуик 1997 г. Обезпокояване на птици: подобряване на качеството и използването на проучвания върху обезпокояването. *J. Appl. Ecol.* 34, 275-288.

на подобни зони трябва да гарантира наличието на достатъчно възможности за качествено хранене и други дейности в рамките на зоните. Те трябва да се определят на принципа „според конкретната зона“ във връзка с екологичните, поведенчески, хранителни и енергийни изисквания на различните видове, подлежащи на лов, засегнати от разпределените ловни дати. В тази връзка напоследък се повишиха проучванията и развитието на уместни и по-ефективни методи за управление на съществуващи убежища и буферни зони, особено във влажните зони⁶¹.

КАКВИ УСЛОВИЯ ТРЯБВА ДА СЕ ИЗПЪЛНЯТ, АКО ДЪРЖАВА-ЧЛЕНКА ЖЕЛАЕ ДА СЕ ВЪЗПОЛЗВА ОТ РАЗПРЕДЕЛЕНИТЕ ДАТИ НА ОТКРИВАНЕ И/ИЛИ ЗАКРИВАНЕ НА ЛОВА СЪГЛАСНО ЧЛЕН 7, ПАРАГРАФ 4 ОТ ДИРЕКТИВАТА?

- 2.6.23 За да се гарантира, че това отговаря на принципа на цялостна защита, както се тълкува от Съда на Европейските общности, държавите-членки следва да могат да докажат, че на съответното географско ниво, на което се възнамерява да се приложат разпределените дати, няма значителни рискове от объркване или обезпокояване.
- 2.6.24 Във връзка с риска от объркване се изисква категоризиране на групи „двойници“ ловни видове, използващи еднакви типове местообитания по едно и също време и определяне на еднакви дати на откриване и закриване на лова за тези групи, така че да се избегне припокриването с непозволени периоди. Изисква се също увереност, че условията, при които се ловува, не пораждаат значителен риск от объркване между различните ловни видове.
- 2.6.25 По отношение на риска от обезпокояване е необходимо да се демонстрира равновесие между интензивността, честотата и продължителността на лова и наличието и близостта на достатъчно необезпокоявани зони, предлагащи подходяща храна и места за подслон.
- 2.6.26 Необходими са подходящи законодателни мерки, за да се гарантира спазването на гореизложените разпоредби.
- 2.6.27 И накрая, в зони, обект на разпределени ловни сезони⁶², цялостното планиране, отчитащо напълно ловното и други възможни обезпокоявания на птиците и използваните от тях природни ресурси,

⁶¹ Например, следните проучвания: Фокс, А. Д. и Д. Мадсен (1997 г.) Поведенчески и разпределителни последици от ловното обезпокояване върху водните птици в Европа: предложения за замисъл на убежища. *J. Appl. Ecol.* 35: 386-397. Мадсен, Д. 1998а. Експериментални убежища за мигриращи водни птици в датските влажни зони. I. Оценка на ефектите от обезпокояването от рекреационни дейности. *J. Appl. Ecol.* 35 : 386-397. Мадсен, Д. 1998б. Експериментални убежища за мигриращи водни птици в датските влажни зони II. Проверки на последиците от ловно обезпокояване. *J. Appl. Ecol.* 35 : 398-417. Роджърс, Д. А. - младши и Х.Т. Смит. 1997 г. Разстояния между буферни зони за защита на събиращи храна и реещи се водни птици от човешкото обезпокояване във Флорида. *Wildl. Soc. Bull.* 25 : 139-145.

⁶² Машабът на подобно планиране е необходимо да се определи във връзка с географския обхват на приложение на зоната, подлежаща на разпределение в лова.

изглежда ценно управленско средство. Такова планиране трябва да включва научно наблюдение за оценяване на вероятните въздействия върху засегнатите видове птици.

- 2.6.28 Предложена е примерна схема (Фигура 4) за отчитане на условията, които трябва да се изпълнят гаранциите за съвместимост на разпределените дати на ловно откриване и закриване.

2.7 Анализ на припокриванията

- 2.7.1 Предварителното сравнение между съществуващите периоди на ловни сезони и съгласуваните предбрачни и размножителни периоди за ловните видове във всяка държава-членка разкрива наличието на широк спектър от потенциални или действителни припокривания⁶³, които варират по степен между различните видове. Всички държави-членки са засегнати, въпреки че повечето от тях имат проблеми само за относително малък брой видове. Проблемът с припокриването изглежда по-сложен в държави-членки, в които ловните дати се определят на регионално ниво. Все пак трябва да се отбележи, че за повечето видове в отделните държави-членки няма припокриване.
- 2.7.2 Данните относно периодите на размножителна и предбрачна миграция в доклада върху анализа на „Ключовите понятия“ е представен в периоди от 10 дни (десетдневия). Вследствие на това степента на точност е 10 дни. Следователно припокриването от едно десетдневие между датата за лов и предбрачната миграция или размножаване се категоризира като „теоретично припокриване“, тъй като през този период е възможно на практика да няма припокриване. За периоди с припокриване повече от 1 десетдневие няма подобна несигурност и следователно това е „действително припокриване.“
- 2.7.3 Освен това тъй като анализът на припокриванията е на равнище държава-членка, може да има ситуации, при които ловът в обособени региони на по-голяма държава-членка всъщност да съответства на изискванията на член 7, параграф 4, защото сезонът на мътене може да завършва или миграцията за връщане може да започва по-късно, отколкото в страната като цяло.
- 2.7.4 Този анализ разкрива, че има проблеми с припокривания в периодите на размножаване и предбрачна миграция. Някои настоящи ловни подзаконови актове разрешават лова:
- който продължава по време на периода на предбрачна миграция (а понякога и през периода на размножаване едновременно)
 - който започва преди края на периода за размножаване
 - през други етапи на периода на размножаване
- 2.7.5 Най-проблематичният вид е гривякът *Columba palumbus* (припокриване в 13 държави-членки с до 15 десетдневия в Ирландия). Зеленоглавата патица *Anas platyrhynchos* също е проблем в осем държави-членки (с над

⁶³ Анализ на припокриванията – Главна Дирекция „Околна среда“, 2002 г.

5 десетдневия припокриване). Припокривания (или теоретични такива) за някои видове гарвани *Corvidae* (до 9 десетдневия) се срещат в няколко държави-членки.

- 2.7.6 Няколко от тези припокривания изглежда са свързани с видове с дълги периоди на размножаване (или късно размножаване) и/или ранни периоди на миграция. Други възможни обяснения на припокриванията се свързват с неуместността на лова през нормалния период или поради неналичност на ловния вид по това време. По-подробно изследване на различните категории припокриване е изложено в Глава 3.
- 2.7.7 Изглежда има случаи на лов на видове съгласно член 7, параграф 4, обосновано в контекста на контрола над видовете, причиняващи вреди, съгласно член 9, параграф 1 от директивата.

- **Възможни разрешения на проблема с припокриването**

- 2.7.8 За всеки един случай на припокриване е необходимо пълно покриване на изискванията на член 7, параграф 4. Следователно във всички случаи националното и/или местното законодателство за определяне на ловни дати съгласно член 7, параграф 4 от директивата трябва да са съгласувани помежду си.
- 2.7.9 Признава се обаче, че може да се приложи известна ограничена гъвкавост при тълкуване на данните с оглед определяне на датите на откриване и закриване на ловните сезони в съответствие с член 7, параграф 4 от директивата. Документът за „Ключовите понятия“ позволяваше изключване на непостоянни, откъснати и крайни данни при определяне на периодите на предбрачие и миграции за отделните ловни видове птици. Освен това е възможно изключването на припокривания от едно десетдневие, тъй като въз основа на точността на данните те могат да се считат за теоретични припокривания (виж раздел 2.7.2.).
- 2.7.10 Ако ловните сезони са определени за страната като цяло, те не трябва да се припокриват с периодите на мътене и миграция за връщане, както те са определени в документа за „Ключовите понятия.“ Ако регионалните ловни сезони се припокриват с националните периоди на размножаване или миграция по връщане, научни и технически данни могат да докажат, че подобно припокриване всъщност не се проявява, тъй като периодът на мътене завършва по-рано или миграцията по връщане започва по-късно в съответния регион. Това се случва особено в държави с дълбоки климатични различия между южните и северните части⁶⁴ или със сходни климатични различия между региони, разположени на различни ширини. При всеки отделен случай е необходимо демонстрирането на ясно разграничени региони, където въз основа на ясни научни доказателства за предбрачната миграция и/или периоди на размножаване тези различаващи се дати на откриване и закриване могат да бъдат

⁶⁴ Например в Швеция времето на топене на ледовете в езерата варира от 15 март на юг до 15 юни в планинските части на север. Тази разлика съответства на до 9 десетдневия и има дълбоки фенологични последици.

обосновани. При липса на регионални данни анализът на припокриването се основава на национални данни (или при липса се прави справка с данни от съседни части на Европа, сравни Заключение от дело С-157/89, параграф 16). Трябва да се отбележи обаче, че голямата площ на една държава сама по себе си не е доказателство за регионална вариация в миграционните модели, защото мигриращите птици могат лесно да изминат хиляди километри за едни ден.

- 2.7.11 По същия начин когато обхватът на мътене на видовете с удължен период на размножаване е ясно географски ограничен в дадена държава-членка с по-късно мътене на тези видове на местно равнище, е възможно да се разреши по-ранно откриване на ловния сезон за видовете извън тези райони. При такива обстоятелства има нужда географските райони да бъдат в подходящ мащаб, за да се гарантира, че в териториите с по-късно мътещи видове не се ловува, докато не приключи периодът на размножаване.
- 2.7.12 Положението на зеленоглавата патица *Anas platyrhynchos*, която има удължен комбиниран предбрачен и размножителен период, в някои държави-членки заслужава конкретно споменаване (виж също раздел 3.4.33 и Фигура 7). В някои държави голяма част от популацията се състои от отгледани в плен екземпляри⁶⁵. Отглежданите в плен екземпляри като такива не са обхванати от условията на директивата (както е потвърдено от решение на Съда на Европейските общности по дело С-149/94⁶⁶). При прилагане на директивата трябва да се отчита смесването на отглеждани в плен и диви животни. Въвеждането във висока степен на птици, отглеждани в плен, в популацията може да доведе до аномално поведение на популацията, включително и що се касае до предбрачната миграция и периодите на размножаване. Това конкретно изглежда е случаят във връзка с удължените сезони за развъждане на този вид⁶⁷. С оглед на факта, че силно изкуствени производни от човека фактори се налагат върху биологичния модел, изглежда уместно в тези държави с висок процент на изкуствена популация да се отчита изкривяването на данните за предбрачната миграция и развъждането при определяне на ловните сезони за този вид съгласно член 7, за да се приведе в съответствие с другите подобни видове патици. Ще се отчита и добавената стойност от намаляване на ловния натиск през този период за тези други видове, които са по-малобройни от зеленоглавата патица.
- 2.7.13 Друго твърде очевидно решение за избягване на припокриването съгласно член 7, параграф 4 е скъсяването или смяната на ловния сезон, което при необходимост може да се комбинира с пропорционално

⁶⁵ Например, докато френската развъждаща се популация се оценява на 30000—60000 двойки, развъдниците за дивеч произвеждат 1,4 млн. зеленоглави патици годишно (Източник: И. Феранд, Office National de la Chasse et de la Faune Sauvage).

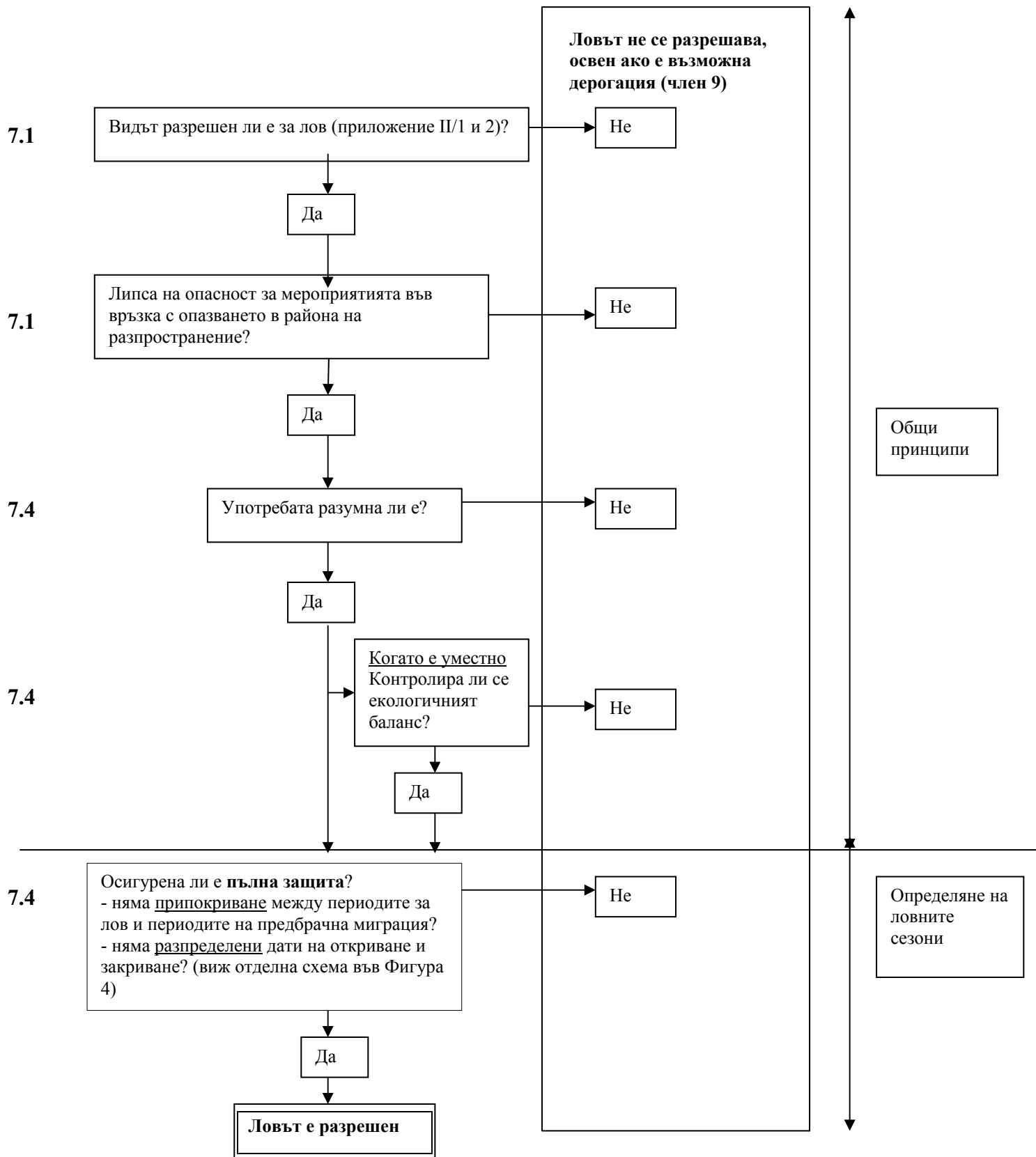
⁶⁶ Решение от 8 февруари 1996 г., Наказателно производство срещу Дидие Вержи, дело С-149/94, ECR 1996 г., стр. 299.

⁶⁷ Крам и Симънс КЕЛ, Птици от Западна Палеарктика, 1977 г., стр. 516; Oxford University Press.

увеличаване на ловните дни (ако ловът е ограничен до определени дни в седмицата).

- 2.7.14 Във всички случаи тези решения се изследват, ако се счита за необходима дерогация от член 9. Следващата глава на настоящото указание изследва възможността за разрешаване на лов съгласно системата от отклонения по член 9 от директивата. Няколко вида, причиняващи вреди, за които понастоящем има припокриващи се ловни дати, могат по-уместно да се третират по режима на член 9, параграф 1, буква а) от директивата. Възможността за ограничено ловуване на някои видове извън нормалния ловен период като форма на „благоразумно използване“ съгласно член 9, параграф 1, буква в) също е разгледана в следващата глава на указанието.

Съображения, подлежащи на обсъждане с оглед ловуване и определяне на ловните сезони по член 7

3 РАЗПОРЕДБИ НА ЧЛЕН 9

Текст на член 9

„1. Държавите-членки могат да приемат дерогация от разпоредбите на членове 5, 6, 7 и 8 в случаите, когато няма друго задоволително решение, поради следните причини:

- а) - в интерес на общественото здраве и безопасност,
 - в интерес на безопасността на въздушния транспорт,
 - за да се предотвратят сериозните увреждания върху селскостопанските култури и животни, горите, рибните стопанства и водите,
 - за защита на флората и фауната;
- б) за целите на научните изследвания и обучението, за повторното заселване, за повторното въвеждане и за размножаването, необходимо за тези цели;
- в) да разрешат, при строго контролирани условия и избирателно, плена, държането или други видове благоразумно използване на малък брой от определени видове птици.

2. Дерогациите трябва да определят:

- видовете, които са предмет на дерогацията,
- разрешените средства, мерки и методи за плен или убиване,
- условията на риск, времето и територията, за които могат да бъдат предоставени подобни дерогации,
- органа, оправомощен да обяви, че необходимите условия са осигурени и да реши кои средства, мерки и методи могат да бъдат използвани, в какви граници и от кого,
- контрола, който ще бъде осъществен.

3. Всяка година държавите-членки изпращат до Комисията отчет за приложението на настоящия член.

4. На базата на наличната информация, и по-специално информацията, изпратена до Комисията в изпълнение на параграф 3, Комисията осигурява непрекъснато последствията от тези дерогации да не са несъвместими с настоящата директива. Тя предприема подходящите мерки за тази цел.”

3.1 Въведение

3.1.1 Дерогациите представляват „изключения“, които позволяват известна гъвкавост при прилагането на законов инструмент. Посредством тях се разрешават ограничен брой дейности, които по принцип са забранени от Директивата за птиците (членове 5—8) тогава, когато съществуват или могат да възникнат определени проблеми или ситуации. Възможностите за използване на тези дерогации са ограничени. Те трябва да бъдат оправдани по отношение на общите цели на директивата и да отговарят на специфичните условия за дерогации, изложени в член 9. Държавите-членки не трябва да се консултират предварително с Европейската комисия, но преди да прилагат дерогациите, са длъжни да докладват всички дерогации в съответните годишни отчети.

3.1.2 Настоящата глава разглежда основните съображения, свързани с използването на дерогациите, конкретно във връзка с лова. На първо място се обръща внимание на официалните правни съображения. Впоследствие се разяснява необходимостта да се гарантира изпълнение на условията за дерогации. Трите основни условия за използване на дерогации са разгледани на следващо място. Това са „случаите, когато няма друго задоволително решение“, необходимостта да се изтъкне някоя от причините посочени в член 9, параграф 1, букви а) до в), последвани от точка относно изпълнението на официалните условия, изложени в член 9, параграф 2. Накрая се разглеждат докладването на дерогациите от държавите-членки, съгласно член 9, параграф 3 и ролята на Комисията според член 9, параграф 4 при гарантирането на съответствието им с изискванията на директивата.

3.2 Официални правни съображения

3.2.1 При всяко прилагане на дерогации е необходимо да се вземат предвид някои основни, официални правни съображения.

3.2.2 Националното законодателство, на което се основават дерогациите, трябва да отразява пълно и точно разпоредбите на член 9. Следвайки установената съдебна практика⁶⁸ в областта на транспонирането на директивата, Съдът на Европейските общности е постановил, че: *„критериите, на които държавите-членки трябва да отговарят, за да дерогират постановените в директивата забрани, трябва да бъдат възпроизведени в конкретни национални разпоредби, тъй като правилното транспониране придобива изключителна важност при възлагане на държавите-членки на управлението на общото наследство на съответните им територии.“* В дело C-159/99 Комисията срещу Италия, което също е свързано с транспонирането на директивата, Съдът отбелязва, че *„разпоредбите на директивата трябва да са приложими с безусловна обвързваща сила, както и със съответните специфичност, точност и яснота, необходими за удовлетворяване изискванията за правна сигурност“*⁶⁹.

3.2.3 В дело C-339/87 Съдът също така потвърждава, че практическото съблюдаване на изискванията на член 9 не замества надлежното официално транспониране. Той отбелязва, че *„обикновените административни практики, които по характера си могат да бъдат променени свободно от властите, не следва да се разглеждат като правилно изпълнение на задължението на държавите-членки, към които е насочена директивата, съгласно член 189 от Договора“*⁷⁰.

⁶⁸ Например: Решение от 15 март 1990 г., Комисия/Нидерландия, дело C-339/87, Recueil 1990 г., стр. 851, точка 28; решение от 8 юни 2006 г., WWF Италия и други, дело C-60/05, Recueil 2006 г., стр. 5083, точка 24.

⁶⁹ Решение от 17 май 2001 г., Комисия/ Италия, дело C-159/99, Recueil 2001 г., стр. 4007, т. 32.

⁷⁰ Решение от 15 март 1990 г., Комисия/ Нидерландия, дело C-339/87, Recueil 1990 г., стр. 851. Тук се отразява по-ранната позиция на Съда в решението му от 23 февруари 1988 г., Комисия/ Италия, дело 429/85, Recueil 1988 г., стр. 843.

- 3.2.4 Дерогациите не трябва да се засягат от неизпълнението на разпоредбите, от които се отклоняват. Забраните и останалите изисквания, от които се предоставя отклонение, следва да бъдат правилно транспонирани в националната правна уредба. Освен това съгласно общите правни принципи, основанията, оправдаващи дерогациите трябва да бъдат стриктно тълкувани, с цел избягване отслабването на основните разпоредби на директивата.
- 3.2.5 Съдът потвърди⁷¹, че член 9 следва да бъде тълкуван в смисъл, че държавите-членки могат да дерогират общата забрана за лов на защитени видове, постановена в членове 5 и 7 от директивата, единствено посредством мерки, които достатъчно подробно указват факторите упоменати в член 9, параграфи 1 и 2. При упражняването на правомощията си за предоставяне на дерогации, съгласно член 9 от директивата, властите на държавите-членки трябва да отчитат различни критерии, свързани с географските, климатичните, екологичните и биологичните фактори, както и по-специално ситуацията относно размножаването на видовете и общата годишна смъртност, дължаща се на естествени причини⁷². Следователно, разрешителното или инструментът, който представлява дерогацията, трябва изчерпателно и изрично да се позовава на условията, които трябва да бъдат изпълнени.
- 3.2.6 Това позволява на Комисията, Съда⁷³ и най-вече на националните власти да осъществяват контрол над предоставените дерогации. Следва да се напомни, че съгласно членове 242 и 243 от Договора за ЕО, Съдът може да наложи преустановяването на действието на оспорвания акт, както и да постанови междинни мерки по всички дела, за които е сезиран, ако счете че обстоятелствата го изискват. В скорошно дело⁷⁴ Съдът постанови, че Италия трябва да преустанови действието на регионален закон, предоставящ ловни дерогации.
- 3.2.7 При предоставянето на дерогации, националните власти поемат тежестта на доказването⁷⁵ и трябва да мотивират решенията си по ясен и изчерпателен начин. Според Съда *„Съответното приложимо национално законодателство трябва да уточни критериите за дерогации по ясен и точен начин, както и да изисква отчитането им от съответните органи, отговорни за прилагането. По отношение на изключителните споразумения, които трябва да бъдат стриктно*

⁷¹ Решение от 7 март 1996 г., Associazione Italiana per il WWF и други срещу Regione Veneto, дело C-118/94, Recueil 1996 г., стр. 1223, точка 21 и решение от 16 октомври 2003 г., Ligue pour la protection des oiseaux и други срещу Premier ministre and Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, дело C-182/02, точка 10.

⁷² Решение от 8 юни 2006 г., WWF Италия и други, дело C-60/05, Recueil 2006 г., стр. 5083, т. 25.

⁷³ В делото за лов с клей в област Валенсия, Испания (метод, известен като „rapany“), например, Съдът се позова на преамбюла на спорното постановление, предоставящо дерогацията (решение от 9 декември 2004 г., Комисия/ Испания, дело C-79/03, Recueil 2004 г., стр. 11619).

⁷⁴ Определение от 19 декември 2006 г., Комисия/ Италия, дело C-503/06 R, Recueil 2006 г., стр. 141.

⁷⁵ Виж например делото за пролетния лов във Финландия (решение от 15 декември 2005 г., Комисия/ Финландия, Recueil 2005 г., стр. 11033), в което финландското правителство не е представило доказателства в подкрепа на твърденията си (например т. 35, 39 и 41).

тълкувани и поставят тежестта на доказване за наличието на условия за всяка една дерогация върху органите, които вземат решението, от държавите-членки се изисква да гарантират, че всички дейности, засягащи защитените видове се разрешават единствено въз основа на решения, съдържащи ясна и достатъчна мотивировка, позоваваща се на причините, условията и изискванията, постановени в член 9, параграфи 1 и 2 от директивата⁷⁶.“

3.2.8 Освен това, Съдът е предоставил полезна яснота относно националните механизми за контрол на решенията за предоставяне на дерогации. В дело С-60/05⁷⁷, Съдът подчертава, че „съответната приложима национална процесуална рамка трябва да гарантира не само навременната проверка на законността на решенията за предоставяне на разрешителни, отклоняващи се от системата за защита, постановена в директивата, но и спазването на условията, съпътстващи тези решения.“ Въз основа на необходимостта от гарантиране правомощията на компетентните национални органи за навременна и ефективна намеса, Съдът разпореди, че „постановените административни процедури са организирани така, че както решенията на компетентните национални органи, разрешаващи ловни дерогации, така и начинът на прилагане на тези решения, подлежат на ефективен, навременно упражняван контрол.“

3.3 Гарантиране на изпълнението на общите условия за дерогации

3.3.1 Преди да бъде предоставена валидна дерогация съгласно член 9, компетентният национален орган трябва да разгледа и надлежно да вземе предвид няколко условия, свързани с предварителното мотивиране и последващото приложение на дерогацията.

3.3.2 В дело С-118/94 *Associazione Italiana per il World Wildlife Fund и други срещу Regione Veneto* Съдът отбеляза⁷⁸, че прилагането на член 9 подлежи на три условия: „Важно е също така да се има предвид, че Съдът е постановил, че възможността, предоставена от член 9, за отклонение от ограниченията върху лова, както и от други ограничения и забрани, съдържащи се в членове 5, 6 и 8 на директивата, подлежи на три условия. Първо, държавата-членка трябва да ограничи дерогацията до случаи, когато няма друго задоволително решение. Второ, дерогацията трябва да се основава на поне една от причините, изчерпателно изложени в член 9, параграф 1, букви а), б) и в). Трето, дерогацията трябва да отговаря на точните официални условия, изложени в член 9, параграф 2, целящи да ограничат дерогациите до строго необходимото, както и да позволят на Комисията да осъществява контрол над тях. Въпреки че член 9 позволява широки

⁷⁶Решение от 8 юни 2006 г., WWF Италия и други, дело С-60/05, Recueil 2006 г., стр. 5083, т. 34.

⁷⁷ Решение от 8 юни 2006 г., WWF Италия и други, дело С-60/05, Recueil 2006 г., стр. 5083, основно точки 42-47.

⁷⁸ Виж точка 21 от решението.

дерогации от общата система на защита, той трябва да бъде прилаган правилно, за да се отчетат точните изисквания и специфичните ситуации (решения в дело 247/85 Комисията срещу Белгия [1987 г.], ECR 3029, т. 7, и дело 262/85 Комисията срещу Италия [1987 г.], ECR 3073, т. 7).“

3.3.3 Неизпълнението на което и да е от тези условия може да лиши дерогацията от валидност. Следователно държавите-членки трябва внимателно да оценяват приложимостта и на трите условия, независимо от броя и естеството на органите, отговорни за прилагането на тази разпоредба на тяхната територия⁷⁹. Както е посочено в параграф 3.2.5. по-горе, всяка дерогация трябва изрично да упоменава тези условия. С оглед на структурата на настоящия наръчник, точки 3.4, 3.5 и 3.6 разглеждат подред всяко едно от трите условия.

3.4 Първо условие за дерогации: да се докаже, че „няма друго задоволително решение“

3.4.1 Както бе отбелязано в точка 3.3.2 по-горе, дерогациите са възможни единствено в случаи, когато няма друго задоволително решение. Това е първостепенно условие, на което всички дерогации трябва да отговарят.

ОБЩИ СЪОБРАЖЕНИЯ

3.4.2 Може да се приеме, че анализът дали „няма друго задоволително решение“ се състои от три части: Какъв е проблемът или специфичната ситуация⁸⁰, които трябва да бъдат разгледани? Има ли други разрешения? Ако е така, ще решат ли те проблема или специфичната ситуация, във връзка с които се иска дерогация? Преди да се търсят отговори на втората и третата част, трябва да бъде ясно дали проблемът или специфичната ситуация попадат в обхвата на член 9, параграф 1, букви от а) до в).

3.4.3 Този подход е илюстриран от дело C-10/96, *Ligue Royale Belge pour la Protection des Oiseaux ASBL, Société d'Etudes Ornithologiques AVES ASBL срещу Région Wallonne*⁸¹, най-обемното решение на Съда на Европейските общности към днешна дата относно „няма друго задоволително решение.“ Макар че делото бе свързано с много специфични обстоятелства, то е от значителна помощ при всеки общ анализ на това как да се подходи към това условие. Следователно си заслужава да се разгледа в известни подробности.

3.4.4 Фактите в основата на спора включват жалба подадена в белгийския съд срещу две решения на област Валония, които, *inter alia*, разрешават

⁷⁹ Вж решение от 8 юни 2006 г., WWF Италия и други, дело C-60/05, Recueil 2006 г., стр. 5083, т. 41.

⁸⁰ Точките от преамбула на директивата споменават възможността за дерогации при “някои специфични ситуации“.

⁸¹ Решение от 12 декември 1996 г., *Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL и Société d'études ornithologiques AVES ASBL срещу област Валония*, дело C-10/96, ECR 1996 г., стр. 6775.

залавянето, при определени условия, на някои видове птици, защитени от директивата. Целта на търсената дерогация бе на любителите на птици да се доставят диви екземпляри, които да позволят по-успешно развъждане в плен. Оспорвайки действителността на решенията, *Ligue Royale* и AVES изтъкнаха, че залавянето на диви птици е по принцип забранено от директивата и дерогациите от тази забрана могат да бъдат разрешени, съгласно член 9, единствено ако няма друго задоволително решение, например развъждане в плен. Те твърдяха, че съществуват пространни и адекватни възможности за развъждане на видовете, чието залавяне е било разрешено от оспорваните постановления.

3.4.5 Белгийските власти изтъкнаха две основни насоки в аргументацията си в подкрепа на липсата на задоволителна алтернатива на разрешаването на залавянето на диви птици. Първата бе свързана с трудностите при незабавното задължаване на любителите на птици да въведат необходимите промени за гарантиране на по-успешно развъждане, използвайки само отглеждани в плен птици. Втората се отнасяше до риска, на който липсата на генетично разнообразие при развъжданите в плен екземпляри излага успеха на тази дейност. Тези две обосновки са отразени в преюдициалните въпроси отправени до Съда на Европейските общности от белгийския *Conseil d'État*⁸².

3.4.6 По същество, Съдът отхвърли първия аргумент, но прие, с известни ограничения възможността за дерогации, с цел разрешаване на проблемите с кръвосмешението⁸³.

⁸² Препратените до Съда въпроси бяха следните: „1. Позволяват ли членове 5, 9, и 18 от Директива 79/409/ЕИО от 2 април 1979 г. относно опазването на дивите птици, на държава-членка да взема предвид, с тенденция към намаляване и през определен период от време, факта че забраната за залавяне на птици с развлекателна цел би принудила редица любители да променят съоръженията си и да изоставят определени навици, когато тази държава признава, че развъждането е възможно, но е все още неосъществимо в широк мащаб поради тази причина? 2. Позволяват ли членове 5, 9 и 18 от Директива 79/409/ЕИО на държавите-членки да разрешат залавянето на птици, живущи сред природата в диво състояние на територията на Европа, с цел отстраняване на проблемите при развъждането на птици с развлекателна цел, свързани с кръвосмешението, които биха произтекли от твърде многото ендеогенни кръстосвания и ако да, то до каква степен?“

⁸³ Съдът отговори по следния начин на поставените въпроси: „1. Директива 79/409/ЕИО на Съвета от 2 април 1979 г. относно опазването на дивите птици и по-конкретно член 9, параграф 1, буква в) от нея следва да бъде тълкувана в смисъл, че държава-членка не може, с тенденция към намаляване и за ограничен период от време, да разреши залавянето на определени защитени видове, за да позволи на любителите на птици да запълнят състава си, когато развъждането и размножаването на тези видове в плен е възможно, но все още не и приложимо в широк мащаб, поради факта, че много любители биха били принудени да променят съоръженията си или променят навиците си.

2. Съгласно директива 79/409, по-специално член 9, параграф 1, буква в), националните власти могат да позволят залавянето на защитени видове, с оглед на отстраняването, при развъждането на птици за развлекателни цели, на проблеми, свързани с кръвосмешението, които биха произтекли от големия брой ендеогенни кръстосвания, при условие, че няма друго задоволително решение, като се подразбира, че броят на екземплярите, които могат да бъдат залавяни трябва да бъде установен на ниво, което е обективно необходимо за разрешаването на проблемите, при непрестанно съблюдаване на максималната граница на „малък брой“ упомената във въпросната разпоредба“.

- 3.4.7 Анализирайки въпроса за другите разрешения, Съдът отбеляза, че дейностите, разрешени по дерогацията (в този случай залавяне на диви птици за развлекателни цели) са пример за „благоразумно използване“ и така попадат сред изчерпателните причини, които съставляват второто условие, упоменато в дело C-118/94 (виж т. 3.3.2 по-горе), т.е. дерогацията трябва да се основава на поне една от причините, изброени изчерпателно и член 9, параграф 1, букви а), б) и в)⁸⁴. Това подчертава взаимната връзка между въпроса за другите задоволителни разрешения и причините за дерогацията. От практическа гледна точка, няма особен смисъл в разглеждането на въпроса за другите разрешения, ако дейностите свързани с дерогацията не попадат в обхвата на член 9, параграф 1, букви от а) до в).
- 3.4.8 Съдът отбеляза, че при специфичните обстоятелства по делото, съществува друга алтернатива на залавянето на диви птици чрез дерогация, а именно развъждането чрез изключително използване на отглеждани в плен екземпляри.
- 3.4.9 Съдът разгледа дали това алтернативно разрешение може бъде считано за задоволително, като отбеляза:
*„20 При тези обстоятелства, развъждането и размножаването в плен не биха могли да се считат за „друго задоволително решение“ единствено ако се докаже, че без залавянето на диви птици тези дейности не биха могли да се развиват.
21 Следователно фактът, че развъждането и размножаването в плен на съответните видове все още не са осъществими в широк мащаб поради съоръженията и установените навици на любителите на птици, навици насърчавани допълнително от националните правила, отклоняващи се от общата схема на директивата, сам по себе си не хвърля съмнение върху задоволителното естество на алтернативното разрешение на залавянето на диви птици.“*
- 3.4.10 От този пасаж, както и от забележките на Генералния адвокат е очевидно, че при съществуването на друго разрешение, всички аргументи, че то не е „задоволително“ трябва да бъдат силни и добре издържани. Генералният адвокат отбелязва следното: *„Съществената обединяваща характеристика на параграфи (а), (б) и (в) от член 9.1 е, че забрана, постановена в директивата в интерес на защитата на птиците, може да бъде подчинена на други изисквания; дерогацията по силата на тази разпоредба, следователно, може да бъде само крайна мярка. В този контекст терминът „задоволително“ може да бъде тълкуван като решение, което отстранява конкретен проблем пред*

⁸⁴ Мотивировката на Съда включва следното: *„15 На първо място следва да се посочи, че Съдът е постановил в точка 38 от решението по дело 262/85, Комисията срещу Италия [1987 г.] ECR 3073, че залавянето и продажбата на диви птици, с цел използването им като живи примамки или за развлекателни цели по панаири и базари може да представлява благоразумно използване по смисъла на член 9, параграф 1, буква в) от директивата. 16 Следователно не трябва да се изключва, че залавянето на някои защитени видове за развлекателни цели, като запълването на развъдниците например, също може да представлява благоразумно използване по смисъла на член 9, параграф 1, буква в)“.*

националните органи и което същевременно съблюдава, доколкото е възможно разпоредбите на директивата; дерогацията е допустима единствено когато не може да бъде прието никое друго решение, което да не включва отмяната на забраните.“

3.4.11 Следователно става ясно, че алтернативното разрешение не може да се счита за незадоволително, просто защото би причинило повече неудобства на бенефициерите от дерогацията или би ги принудило да променят поведението си. Генералният адвокат отбелязва: *„По самото си същество защитата на околната среда може да наложи на определен категории лица да променят поведението в полза на общото благо; в настоящия случай, прекратяването, по силата на директивата, на „tenderie“ или „залавянето на птици за развлекателни цели“, което Белгия толкова енергично се стремеше да защити с ратифицирането на Бернската конвенция, представлява подобен пример. Аргументът, че подобни дейности са „наследствени“ или част от „историческата и културна традиция“ не е достатъчен, за да оправдае дерогация от директивата.“*

3.4.12 От друга страна, внимателното⁸⁵ допускане от страна на Съда на възможността за дерогация, въз основа на риска от кръвосмешение, показва че, при дадени обстоятелства, условието за липса на друга задоволителна алтернатива може да бъде изпълнено. Генералният адвокат отбелязва⁸⁶: *„Разбира се, националният съд е компетентен да се произнесе относно съществуването на друго задоволително решение. По мое мнение, подобно решение трябва да се основава на обективни, подлежащи на проверка фактори, като например научнотехническите съображения, предложени от Комисията.“* На този фон би било разумно да се заяви като общ принцип, че всяко решение относно това дали друго решение е незадоволително трябва да се основава на подлежащи на обективна проверка фактори, на чиято научнотехническа оценка следва да се обърне голямо внимание. В дело C-79/03⁸⁷, Съдът се спря върху тези фактори, за да оцени съвместимостта им с дерогациите за лов с клей, предоставени в област Валенсия, Испания. Изглежда, че аргументите за *„дълбоко вкоренена традиция“* на ловни практики не са достатъчни, за да оправдаят необходимостта от дерогации⁸⁸. Освен това, в решението си от 16 октомври 2003, Съдът заема строга позиция относно *„необходимостта“* и *„целта“* на дерогацията⁸⁹. Накрая си струва

⁸⁵ Внимателният подход на Съда личи от следния пасаж: *„25 На следващо място, трябва да се има предвид, че както вече бе отбелязано в параграф 17 на настоящото решение, дерогация от член 5, буква а) на директивата може да бъде разрешена единствено ако няма друго задоволително решение. Това условие по-специално не би било изпълнено, ако бе възможно свързаните с кръвосмешението проблеми да се отстранят посредством сътрудничество и обмен на екземпляри между развъдниците.“*

⁸⁶ Заключение на Генерален адвокат Фенели, произнесено на 7 ноември 1996 г., Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL и Société d'études ornithologiques AVES ASBL срещу Област Валония, дело C-10/96, точка 39.

⁸⁷ Решение от 9 декември 2004 г., Комисия/Испания, дело C-79/03, ECR 2004 г., стр. 11619.

⁸⁸ Решение от 9 декември 2004 г., Комисия/Испания, дело C-79/03, ECR 2004 г., стр. 11619, т. 27.

⁸⁹ Решение от 16 октомври 2003 г., Ligue pour la protection des oiseaux и други срещу Premier ministre and Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, дело C-182/02, т.16.

да се спрем на необходимостта от ограничаване на дерогацията до степента, необходима за разрешаване на съответния проблем, въпрос, разгледан в дело С-10/96⁹⁰. Макар и рискът от кръвосмешение да няма друго задоволително решение освен залавянето на диви птици, техният брой трябва да бъде *„определен на нивото, което е обективно необходимо за разрешаване на проблемите.“* Това ограничение е различно от определението „малък брой“ в член 9, параграф 1, буква в), макар че границата на малкия брой трябва да се счита за общ „таван.“

„НЯМА ДРУГО ЗАДОВОЛИТЕЛНО РЕШЕНИЕ“ ВЪВ ВРЪЗКА С ЛОВА

3.4.13 Основният въпрос, който възниква, е дали това условие би могло някога да бъде де юре и де факто изпълнено по отношение на лова, особено с оглед на предложените удължения на ловните сезони. Що се отнася до рекреационния лов, въпросът е неразривно свързан с това дали този тип лов може да се счита за „благоразумно използване“, по смисъла на член 9, параграф 1, буква в). Решението на Съда на Европейските общности по дело С-182/02 *Ligue pour la protection des oiseaux и други*⁹¹, преюдициално запитване от френския *Conseil d'Etat*, хвърля светлина по този въпрос. След като потвърди, че ловът за развлечение може да представлява „благоразумно използване“ (виж точка 3.5. по-долу), Съдът постанови, че дерогацията по член 9, параграф 1, буква в) може да бъде предоставена единствено ако няма друго задоволително решение.

3.4.14 Съдът не описва подробно при какви обстоятелства ловът за развлечение отговаря на условието да „няма друго задоволително решение.“ В точка 16 от решението, обаче, Съдът предлага важно пояснение, като посочва, че това условие:

„не може да се счита за изпълнено, когато ловният сезон съгласно дерогацията съвпада, без това да е необходимо, с периодите, през които директивата се стреми да предостави особена защита (виж в тази връзка Комисията срещу Италия, параграф 39). Такава необходимост не би съществувала, ако единствената цел на дерогацията, разрешаваща лова, би била удължаване на ловните сезони за някои видове птици на територии, където те вече се срещат по време на ловните сезони,, установени съгласно член 7 от директивата.“

3.4.15 Използването на термините „необходимост от“ и „цел на“ дерогацията в решението по дело С-10/96⁹² подчертава значимостта на доказването на императивни причини при мотивирането на дадена дерогация. Този

Съдът утвърди този подход в следните решения: решение от 9 юни 2005 г., Комисия/Испания, дело С-135/04, ECR 2005 г., стр.5261, т.19 и решение от 15 декември 2005 г., Комисия/Финландия, дело С-344/03, ECR 2005 г., стр. 11033, т. 33.

⁹⁰ Решение от 12 декември 1996 г., Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL and Société d'études ornithologiques AVES ASBL срещу област Валония, дело С-10/96, ECR 1996 г., стр. 6775.

⁹¹ Решение от 16 октомври 2003 г., Ligue pour la protection des oiseaux и други срещу Premier ministre and Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, дело С-182/02.

⁹² Решение от 12 декември 1996 г., Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL и Société d'études ornithologiques AVES ASBL срещу област Валония, дело С-10/96, ECR 1996 г., стр. 6775.

подход е потвърден от решенията на Съда относно лова на диви гълъби в испанската провинция Гипуско⁹³ и пролетния лов във Финландия⁹⁴.

- 3.4.16 Освен това, второто изречение от цитата изрично изключва възможността за дерогация, чиято единствена цел е удължаването на ловния сезон за диви птици, които са разрешени за лов през нормалния открит сезон. Съдът е демонстрирал готовност за провеждане на проверки на „възможността“ (*contrôle d'opportunité*)⁹⁵ за предоставяне на дерогации.
- 3.4.17 В решението си по дело С-344/03, Съдът постановява, че есенният или пролетен лов на други видове птици „*като заместител*“ не може да се счита за друго задоволително решение по смисъла на член 9, параграф 1, буква в) от директивата. Според Съда: „*подобно разрешение би представлявало риск от поне частично обезсилване на въпросната разпоредба, защото би позволило в някои територии да се наложат забрани за лов на определени видове птици, макар че, теоретично, ловуването на малък брой екземпляри не би застрашило поддържането на популациите им на задоволително ниво и следователно би представлявало „благоразумно използване“ (в тази връзка виж Ligue pour la protection des oiseaux и др., параграф 17). В допълнение, освен ако всички видове птици не се третират по равен начин за целите на директивата, това разрешение несъмнено би било източник на правна несигурност, тъй като основанието за лов на определен вид като заместител на друг не проличава ясно от приложимото законодателство*“⁹⁶.

ВЪЗМОЖНИ ПРИМЕРИ ЗА ПОДЛЕЖАЩИ НА ОБЕКТИВНА ПРОВЕРКА ФАКТОРИ И НАУЧНОТЕХНИЧЕСКИ СЪОБРАЖЕНИЯ

- 3.4.18 В светлината на решението на Съда по дело С-182/02⁹⁷, следва да се разгледат нуждите или подлежащите на обективна проверка фактори и научнотехнически съображения⁹⁸, както ги нарича Генералният адвокат в заключението си по дело С-10/96, които биха обосновавали ловните дерогации, поради липса на друго задоволително решение в специфичната ситуация.

⁹³ Решение от 9 юни 2005 г., Комисия/ Испания, дело С-135/04, ECR 2005 г., стр. 5261, точка 19.

⁹⁴ Решение от 15 декември 2005 г., Комисия/Финландия, дело С-344/03, ECR 2005 г., стр. 11033, точка 33.

⁹⁵ Оценка дали при наличието на определени обстоятелства дерогацията е оправдана.

⁹⁶ Решение от 15 декември 2005 г., Комисия/Финландия, дело С-344/03, ECR 2005 г., стр. 11033, точка 44.

⁹⁷ Решение от 16 октомври 2003 г., Ligue pour la protection des oiseaux и други срещу Premier ministre and Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, дело С-182/02.

⁹⁸ Заключение на генерален адвокат Фенели, произнесено на 7 ноември 1996 г., Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL and Société d'études ornithologiques AVES ASBL срещу област Валония, дело С-10/96, точка 39.

- **Обосноваване на лов с нерекреативна обосновка**

- 3.4.19 Общоприето е, че извън ловния сезон определен в член 7, някои разрешени за ловуване видове птици могат да застрашат интересите, упоменати в член 9, параграф 1, буква а). Общоприето е, също така, че понякога не би могло да съществува друго задоволително решение за защитата на тези интереси, освен унищожаването на птиците. Логично е да се заключи, в този контекст, че използването на лова е легитимно средство за защита на интересите, посочени в член 9, параграф 1, буква а). В такива случаи, разбира се, ловът не е с креативна цел (т.е. предотвратяване на увреждания).
- 3.4.20 Видовете, спрямо които се прилага член 9, параграф 1, буква а) понякога биват наричани „вредители.“ Обосновката за техния контрол включва „предотвратяване на сериозни увреждания върху селскостопанските култури и животни, горите, рибните стопанства и водите“, както и „защита на флората и фауната.“ Първото основание е конкретно свързано с широк набор видове, включително представители на *Corvidae*, *Columbidae*, *Sturnidae*, *Laridae* и *Anseridae*⁹⁹. Няколко от тях са широко разпространени и относително често срещани, като се счита, че имат благоприятен статус на опазване (виж Фигура 5).

- **Лов с рекреативна цел**

- 3.4.21 Относно лова с рекреативна цел може да се приеме, че резултатите от анализа на припокриването (виж Глава 2) са приложими като подлежащи на обективна оценка критерии и научнотехнически съображения.
- 3.4.22 От анализа на припокриването вече бе забелязано, че в някои държави-членки е разрешен ловът по време на забранените в член 7, параграф 4 сезони, което налага стъпки, насочени към привеждането на ловните сезони в съгласие с изискванията на директивата.
- 3.4.23 Първата и основна дейност, разбира се, следва да бъде гарантиране на съответствие с член 7, параграф 4, съгласно второто изречение от точка 16 на решението по дело C-182/02¹⁰⁰.

⁹⁹ Тази категория включва и видовете, които не са изброени в Приложение II, като например Голям корморан *Phalacrocorax carbo*.

¹⁰⁰ Решение от 16 октомври 2003 г., Ligue pour la protection des oiseaux и други срещу Premier ministre and Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, дело C-182/02. При оценката на това дали Франция е ограничила дерогацията до случаи, когато няма друго задоволително решение, Съдът разгледа дали е било необходимо ловният сезон по дерогацията да съвпада, без причина, с периодите, в които директивата за птиците се стреми да окаже особена защита. Според Съда: „такава необходимост не би съществувала, ако единствената цел на дерогацията, разрешаваща лова е била удължаване на ловния сезон за някои видове птици на територии, където те вече се срещат по време на ловните сезони, определени в член 7 от директивата”.

3.4.24 В такъв случай възниква въпросът дали с оглед на припокриването съществуват фактори, които си струва да бъдат взети предвид в областта на дерогациите. В някои случаи припокриването изглежда свързано с редица биологични и консервационни фактори, за които може да се твърди, че си заслужава да бъдат разглеждани като подлежащи на обективна проверка фактори. Докато от една страна тези фактори трябва да се разглеждат във връзка с всеки отделен вид, то от друга, се оформят няколко широки категории на припокриване, които следва да бъдат взети предвид. Отделните видове или популации могат да принадлежат едновременно към няколко различни категории.

3.4.25 Необходимо е да се подчертае, че при разглеждането на тези фактори, за целите на възможностите за дерогация, съгласно член 9, параграф 1, винаги трябва се провежда задълбочена оценка на популациите на видовете и да се обръща особено внимание на обстоятелствата. Освен това, следва още веднъж да се изтъкне, че дерогациите се прилагат при изключителни ситуации, както и че упоменатите фактори не бива да се приемат като основание за общо, систематично удължаване на ловните сезони, с цел общо улеснение. Преди предоставянето на каквато и да било дерогация, трябва да се проведе оценка на конкретния казус, основана на ясни, научни доказателства. Този подход отговаря на съответната съдебна практика на Съда¹⁰¹.

По-долу са очертани редица възможни ситуации, с цел да се подпомогне разглеждането на въпроса. Трябва да се подчертае, че представянето им не означава, че Комисията ги приема като основания за дерогация.

- *Видове, чиито лов би могъл да бъде непрактичен или неподходящ през значителна част от нормалния сезон*

3.4.26 Би било непрактично или неподходящо, например, да се разреши лова на някои видове, които живеят при студен климат, по време на сезони на ниски температури и продължителен физиологичен стрес. Примерите включват глухари от семейство *Tetraonidae*, обитаващи планинска среда. От гледна точка на опазването, за вида би било по-добре да се разреши ограничен лов през закрития, отколкото през нормалния ловен сезон¹⁰². Все пак, при разглеждането на този въпрос трябва да се отчетат напълно нуждите на вида по време на краткото лято, за да се гарантират успешни размножаване, смяна на оперението и подготовка за зимата, както и да се работи въз основа на ясни научни доказателства. Освен това, решението по дело C-182/02 ясно показва, че удължаване с единствена цел продължаване на ловния сезон би било незаконосъобразно.

¹⁰¹ Виж специално следните решения: Решение от 7 март 1996 г., *Associazione Italiana per il WWF* и други срещу регион Венето, дело C-118/94, ECR 1996 г., стр. 1223, точка 21; решение от 16 октомври 2003 г., *Ligue pour la protection des oiseaux* и други срещу Premier ministre and Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, дело C-182/02, точки 13-19.

¹⁰² В някои държави-членки съществува законово преустановяване на лова по време на продължително студено време.

- Видове, които може да не се срещат в части на района през повечето време от нормалния ловен сезон

3.4.27 Един от факторите, които също могат да бъдат взети предвид е отсъствието на видове в някои райони, дължащо се на миграционни модели. В решението си по дело C-182/02¹⁰³, Съдът не изключва възможността за дерогация, разрешаваща лова извън нормалните сезони, определени съгласно член 7. Подобен лов би бил допустим на „територии“, които не се ползват от птиците през нормалния ловен сезон.

3.4.28 Определянето на териториите, към които могат да се прилагат такива дерогации, трябва да бъде свързано с движението и разпределението на съответния вид. То следва да включва и преценка на възможностите за лов на конкретен вид в даден район. Предоставянето на дерогации относно вид, който населява даден район през нормалния ловен сезон, въз основа на отсъствието му от „местните“ територии, не би било подходящо. Това мнение се подкрепя и от Съда в решение C-135/04 относно лова на диви гълъби в испанската провинция Гипускоа¹⁰⁴.

3.4.29 Всяка подобна дерогация би трябвало да се оценява във връзка с конкретния случай. При някои мигриращи видове, които не прекарват зимата в дадена държава-членка, могат да съществуват стабилни и добри възможности за ловен сезон в подобни територии, докато видът е в процес на пост-репродуктивна миграция. Това е важен фактор при вземането на решение за позволяване на ловни периоди извън нормалните, открити сезони.

3.4.30 В дело C-344/03 Съдът се произнася относно допустимостта на птичия лов по време на предбрачната миграция и приложимите към него условия¹⁰⁵. Делото засяга следните видове: обикновена гага (*Somateria mollissima*), потапница звънарка (*Bucephala clangula*), среден нирец (*Mergus serrator*), голям нирец (*Mergus merganser*), кадифена потапница (*Melanitta fusca*) и качулата потапница (*Aythya fuligula*). Съдът оцени положението на всеки отделен вид, с цел проверка дали единствената цел на дерогацията е била да се удължи ловния сезон за птиците на територии, където те вече се срещат по време на определените съгласно член 7 от директивата периоди. Въз основа на наличните научни доказателства, Съдът заключи, че ловът на тези видове може да се провежда и през есента и постанови, че дерогацията не отговаря на условието за липса на друго задоволително решение.

¹⁰³ Решение от 16 октомври 2003 г., Ligue pour la protection des oiseaux и други срещу Premier ministre and Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, дело C-182/02, точка 16.

¹⁰⁴ Решение от 9 юни 2005 г., Комисия/Испания, дело C-135/04, ECR 2005 г., стр. 5261, точки 20-22.

¹⁰⁵ Решение от 15 декември 2005 г., Комисия/Финландия, дело C-344/03, ECR 2005 г., стр. 11033, точки 29-46.

- Видове с продължителни (предбрачни и) размножителни периоди

3.4.31 Тази категория включва сравнително малък брой видове с продължителни периоди на мътене, през които се получават няколко люпила. Те могат да бъдат комбинирани и с предбрачен миграционен период, макар че продължителността на периода на мътене е най-значимият фактор. Примерите тук включват: *Anas platyrhynchos*, *Aythya fuligula*, *Columba palumbus*, *Streptopelia decaocto*. Тази категория включва най-вече последните два вида. Въпреки че гривякът *Columba palumbus* и гугутката *Streptopelia decaocto* имат сезон на мътене от 6—8 месеца, като най-интензивната част от него трае два месеца¹⁰⁶. Някои от горепосочените видове са много често срещани и имат благоприятен статус на опазване.

3.4.32 При мнозинството от тези видове, късните люпила представляват втори или дори трети по ред, дори заместващи люпила. Като цяло жизнеспособността на къснородените е много ниска поради климатичните условия през есента и липсата на време, за да се развият правилно и натрупат достатъчно храна преди зимата. При тези обстоятелства те не могат да допринесат много за общото обновление на популацията. Все пак късните люпила могат да бъдат свързани с достъпа до изобилна храна по това време и следователно представляват значим принос към популацията. Нивото на мътене на гугутките в Източна Германия, например, се е повишило в рамките на сезона от 32 % през март до 70 % през август – октомври. Следователно е необходимо да се определи значимостта на ранното и късото мътене за общото състояние на популацията.

3.4.33 Някои продължителни периоди на мътене могат да бъдат свързани и с човешко влияние (например наличността на зърнените храни като късна храна за *Columbus palumbus* в Обединеното кралство и Нидерландия¹⁰⁷). Продължителният сезон на мътене на зеленоглавата патица *Anas platyrhynchos* в някои области може да бъде обяснен с присъствието на местни шамове, селектирани за дълги сезони на мътене¹⁰⁸. Това илюстрира факта, че причинените от човешка дейност изкуствени фактори могат да се наслагват над биологичния модел и да го изкривят чрез удължаване на размножителните сезони.

¹⁰⁶ Според проучване на Р.К. Мъртън (Изучаване на птиците, 5, 157—183, 1958 г.) интензивният период в размножаването е от края на юли до края на септември. Нидерландско изследване ясно показва връх в броя на гнезда и яйца в края на август и началото на септември (Бейлсма 1980 г.). Птици от Западна Палеарктика (1985 г., 325): „Наблюдават се значителни вариации дори и в отделните държави, като градските птици във Великобритания гнездят значително по-рано (с начало втората половина на февруари) от селските (с начало втората половина на март до втората половина на април), пиковият период при снасянето на яйца е през втората половина на април и първата на май при градските птици и от първата половина на юли до първата на септември при селските; различия, продиктувани от наличността на храна (Мъртън, 1958 г., Крамп, С. 1972 г., Ибис 114, 163-171)“. Относно гугутките, в „Птици от Западна Палеарктика“ се казва само „Период, продължителен в обхвата си“.

¹⁰⁷ Мъртън (1958 г.), Бейлсма (1980 г.)

¹⁰⁸ (Крамп, С. И., Саймънс К.Е.Л., Птици от Западна Палеарктика, 1977 г., 516)

3.4.34 Положението на *Anas platyrhynchos*¹⁰⁹ и *Columba palumbus*, които са най-проблематичните видове в много държави-членки, е показано във Фигура 6 и Фигура 7. То сочи, че ограничаването на ловния сезон до нормалните периоди съгласно член 7, параграф 4 би довело до изключването му от до 25 от 35-те декади (периоди от по десет дни) в годишния цикъл на тези видове. Биологичните фактори водят до ловен сезон, който е с пет декади по-къс, отколкото при много други видове дивеч. Като се има предвид изобилният брой и консервационният статус на тези птици, не е налице нужда от опазване. Те представляват ключови видове дивеч в много части на ЕС и са от централно значение за цялата развлекателна ловна дейност там. Освен това, присъствието на местни щамове зеленоглава патица *Anas platyrhynchos* в различни части от района на зимуване, може да доведе до съответната промяна в поведението както при предбрачната миграция, така и през размножителния период, макар че този фактор изисква допълнителни научни проучвания. Следователно предложението при тази крайно изкуствена ситуация е тя да бъде отчасти решена в рамките на член 7 от директивата (виж дял 2.7.11-2.7.12).

- Видове с размножителен продължителен период на грижа за потомството

3.4.35 При няколко групи птици (например *Tetraonidae*, *Phasianidae*, *Laridae*, *Anseridae*), периодът на зависимост на малките от излюпването до пълно оперение, може да бъде много продължителен. Всъщност, при малките на *Anseridae* периодът на грижа за потомството може да продължи до пролетната миграция (при тези видове, оперването на малките се счита за край на зависимостта по смисъла на член 7, параграф 4). Изключително внимателен е подходът, предприет за определяне на края на зависимостта при малките на *Tetraonidae*, за които този период може да продължи до 6—9 декади след излюпването. Когато е съчетан с късни люпила, феноменът на продължителната зависимост може да доведе при някои видове до размножителен сезон, приключващ едва в края на септември. Поради тази късна дата, жизнеспособността на малките от късните люпила на *Tetraonidae* е несигурна и зависи от метеорологичните условия в планините през есента.

3.4.36 При разглеждането на подлежащите на обективна проверка фактори би било целесъобразно, с оглед на научно-техническите съображения, да се обърне внимание на благоприятните последици за опазването на птиците, които могат да произтекат от управлението на дивеча, свързано с обмислено прилагане на дерогацията. Ловците например могат доброволно да се грижат за дивечовите местообитания, като при подходящи условия могат да се поставят изкуствени гнезда и допълнителна храна. Управлението на високо разположените, обрасли с пирен територии, както и законовият контрол на хищниците като последствие от управлението на дивеча не само благоприятстват

¹⁰⁹В някои области продължителният размножителен сезон на зеленоглавата патица може да бъде обяснен с присъствието на местни щамове, селектирани за дълги сезони на мътене). (Крамп, С. И, Саймънс К.Е.Л., Птици от Западна Палеарктика, 1977 г., стр. 516).

снежната яребица *Lagopus lagopus*, но и предоставят допълнителни ползи за околната среда¹¹⁰.

3.5 Второ условие за дерогации: доказване на една от причините, посочени в член 9, параграф 1, букви а), б) и в)

3.5.1 Както бе посочено в точка 3.3.2, дерогацията трябва да се основава на поне една от причините, изчерпателно изброени в член 9, параграф 1, букви а), б) и в).

ДЕРОГАЦИИ ПО ЧЛЕН 9, ПАРАГРАФ 1, БУКВА А)

3.5.2 Член 9, параграф 1, буква а) от директивата изброява редица причини, които могат да обосноват прилагането на дерогации. Те са следните:

- в интерес на общественото здраве и безопасност
- в интерес на безопасността на въздушния транспорт
- за да се предотвратят сериозните увреждания върху селскостопанските култури и животни, горите, рибните стопанства и водите
- за защита на флората и фауната

3.5.3 Тези разпоредби не се ограничават само до ловуваните видове, а покриват всички птици, по отношение на които има основание за дерогация. Все пак, много от видовете, при които се счита, че възникват проблеми във връзка с член 9, параграф 1, буква а), фигурират в приложение II на директивата и следователно могат да бъдат контролирани през нормалния ловен сезон, съгласно разпоредбите на член 7 на директивата¹¹¹.

3.5.4 От тук следва, че член 9, параграф 1, буква а) се прилага основно спрямо ловуваните видове, в ситуации, когато се изискват контролни мерки през предбрачния и размножителния период. Възможностите за прилагането му са разгледани по-долу.

„В интерес на общественото здраве и безопасност и в интерес на безопасността на въздушния транспорт“

3.5.5 Първото и второто основание в точка а) засягат „интересите на общественото здраве и безопасност“ и „интересите на безопасността на въздушния транспорт.“ Общественото здраве и безопасност могат да бъдат локално застрашени, когато присъствието или храненето на птици представлява доказан риск за човешкото здраве или повишена опасност

¹¹⁰ Доклад на работната група за грабливите птици в Обединеното кралство, 2000 г., Питърбъро, Министерство на околната среда, транспорта и регионите/ Съвместен комитет за опазване на околната среда ISBN 1 85397 078 6.

¹¹¹ Директива 94/24/ЕО на Съвета внася изменения в приложение II на Директива 79/409/ЕИО, като включва пет вида *Corvidae*, които могат да нанесат вреди на селскостопанските култури и животни, както и на фауната. Преди това контролните мерки спрямо тях бяха възможни единствено чрез дерогация по член 9. Вписването им в приложение II улеснява балансираното регулиране на техните популации.

от инциденти. В много случаи подходящото разрешение е промяна на местообитанията или отстраняване на птиците. На много летища например се вземат мерки за предотвратяване на сблъсъци на птици със самолети.

3.5.6 Подобни решения включват управление на местообитанията (с цел намаляване на привличането на птиците и по специално на ятата), както и различни техники за сплашване, включително стрелба. В повечето случаи са налице и други задоволителни разрешения, които са по-ефективни и трайни от лова, с изключение на лова със соколи. Следователно, съгласно член 9, те трябва да бъдат предпочетени.

„За да се предотвратят сериозните увреждания върху селскостопанските култури и животни, горите, рибните стопанства и водите“

3.5.7 Третото основание за дерогация, съгласно подточка а) е свързано с предотвратяването на сериозните щети върху селскостопанските култури и животни, горите, рибните стопанства и водите. Този тип дерогация, насочена към контрола на „птиците-вредители“, има редица аспекти. На първо място, тя очевидно е свързана с икономическия интерес. Второ, тя цели да предотврати щетите, следователно не представлява реакция на вече доказана щета, а по-скоро на голямата вероятност от щети при бездействие. Трето, тя изисква обосновка за заключението, че бездействието ще доведе до сериозни щети.

3.5.8 Щетите, нанесени от птици обикновено са резултат от хранене (селскостопански култури и животни, рибни стопанства), унищожение (селскостопански култури, гори) и замърсяване (води).

3.5.9 Подобни щети се причиняват от голям брой видове птици, включително *Corvidae*, *Columbidae*, *Sturnus vulgaris*, *Laridae* и *Anseridae*. Спрямо много от тези, вписани в приложение II видове, важат и дълги периоди на припокриване (над 40 дни) на ловния сезон с периода на мътене и обратната миграция.

3.5.10 Тук не се включват щетите на различни от упоменатите интереси, например други форми на собственост или други оцеляващи ситуации.

3.5.11 Съответните щети трябва да бъдат сериозни. В тази връзка, Съдът на Европейските общности е отбелязал, че „целта на тази разпоредба на директивата не е да предотврати заплахата от незначителни щети“¹¹². Тук могат да се засегнат два аспекта: вероятността от и размерът на щетата. Рискът от настъпване на щети не е достатъчен. Ако щетата все още не е факт, високата вероятност от настъпването ѝ трябва да бъде обоснована от изминалия опит. Освен това, необходимо е да

¹¹² „Фактът, че за предоставянето на тази дерогация от общата система на защита се изисква определено ниво на увреждане, отговаря на степента на защита, която цели директивата“. (Решение от 8 юли 1987 г., Комисия/Белгия, дело 247/85, ECR 1987 г., стр. 3029, т.56)

става дума за сериозна щета върху икономически интерес, която не отговаря на обикновеното смущение или нормалните рискове за бизнеса.

- 3.5.12 Както винаги при дерогациите, трябва да се разгледат наличните решения. Ловът не винаги е ефективно решение. Слабото място на всеки контролен метод е, че на мястото на преселените или отстреляни птици след известно време ще дойдат други.
- 3.5.13 В дело C-79/03 относно лова с клей, с цел предотвратяване на сериозни щети на селскостопанските култури в испанската област Валенсия, Съдът се произнесе по наличието на алтернативи и уместността на този тип лов за избягване на вредите¹¹³. Комисията счете, че налице са били други задоволителни разрешения за предотвратяване на предполагаемите сериозни вреди, причинени от дроздовете на лозята и маслинените горички (например лов с пушки и сплашване, успешна практика в други автономни общности на Испания). Испанските власти твърдяха, че ловът с клей е задоволително решение за предотвратяване на щетите, тъй като сплашването би излязло твърде скъпо спрямо стойността на причинените вреди, като освен това може да причини и пожари, а използването на пушки би довело до по-голям брой ловни разрешителни и удължаване на ловния сезон.
- 3.5.14 Съдът отбеляза, че в други части на Испания със същия проблем (машабното отглеждане на маслини и лозя води до големи популации от дроздове), ловът с клей е забранен, а дроздовете биват отстрелвани, с цел селективно изстребление. Съдът също отбеляза, че 80 % от употребата на клей е в провинция, на 69,5 % от територията на която няма маслини или лозя, т.е. оправданието с предотвратяване на сериозни вреди за тези насаждения не отговаря на истината. Съдът, следователно, реши, че ловът с варосани клони не е оправдан по смисъла на член 9, параграф 1, буква а) от директивата.¹¹⁴
- 3.5.15 Има случаи, обаче, в които ловът на птици е оправдан, с оглед на контрола на вредите. Контролните мерки в областта на усъвършенстването на предотвратяването на щетите могат да бъдат най-ефективни, когато популацията е достигнала сезонния си минимум и съществува най-ниско присъствие на птици-заместители. Обикновено това е периодът преди или по време на мътенето. Логично е при изготвянето на стратегии за контрол на вредителите първата реакция да се състои в локализиране на реакцията във времето и мястото на настъпване на щетата. Широко разпространените видове, като гривякът *Columba palumbus* обаче, могат да нанесат увреждания върху големи територии и да оправдаят по-обща в териториален план дерогация¹¹⁵.

¹¹³ Решение от 9 декември 2004 г., Комисия/Испания, дело C-79/03, ECR 2004 г., стр. 11619.

¹¹⁴ Решение от 9 декември 2004 г., Комисия/Испания, дело C-79/03, ECR 2004 г., стр. 11619, т. 25 и 28.

¹¹⁵ Прилагането на общи разрешения за справяне в такива ситуации е по-подробно разгледано в точки 3.6.10 до 12 във връзка с член 9, параграф 2.

„За защитата на флората и фауната“

3.5.16 Четвъртото основание за дерогации съгласно подточка а) засяга защитата на флората и фауната. Видовете флора и фауна не са посочени, но очевидно са различни от флората и фауната, които представляват икономически интерес и са засегнати в други разпоредби на член 9, параграф 1, буква а). Най-основателната причина за използване на дерогации е свързана с поддържането на популациите на редки или застрашени видове, но не се ограничава само до тях. Освен това, в този случай няма нужда вероятността от сериозни последици да се доказва преди прилагането на дерогацията.

3.5.17 Птиците могат да засегнат флората и фауната чрез разграбване, паша, унищожаване, стъпкване, натрупване на фекалии и т.н.. За това обикновено са отговорни сравнително малък брой видове: например сребристая чайка *Larus argentatus*, враната *Corvus corone*, свраката *Pica pica*¹¹⁶. Дългосрочното въздействие върху други популации на флората и фауната е възможно единствено при локализиран прояви. Всеки случай трябва да бъде разгледан из основи и решен след консултации с органите, отговорни за опазването. Решенията следва да се вземат въз основа на най-добрата налична научна информация. Трябва да се дадат отговори на следните въпроси:

- ◆ Засегнати ли са застрашени, редки или други популации на естествено срещащи се видове с неблагоприятен статус на опазване?
- ◆ Засегнатите „флора и фауна“ по-лош статус на опазване ли имат от видовете, за които се иска дерогация?
- ◆ Засегнати ли са други важни съображения, свързани с биологичното разнообразие?
- ◆ Съществуват ли солидни научни доказателства за дългосрочното въздействие върху засегнатите популации?
- ◆ Има ли „други задоволителни разрешения“ или липсата им изисква контрол на популацията, с цел ефективно ограничаване или предотвратяване на „екологични вреди“?

3.5.18 С оглед на „други задоволителни разрешения“ е необходимо да се вземе предвид степента, до която дейностите на хищниците са пряко свързани със загуба, увреждане или промяна на местообитания (например загуба на растителното покритие), или с други екологични фактори. Когато такава пряка връзка съществува, би било необходимо да се предвиди контрол на хищниците, заедно с възстановяване на местообитанията или по-добро управление на човешката дейност. Разграбването на колониите на дребни морски птици (*Sterna*) от страна на чайките (*Larus*), например, може да се дължи на цялостното увеличаване на популациите на чайки, свързано с повечето храна, достъпна на зле управляваните сметища.

¹¹⁶Тук се включват и някои видове, които не са изброени в приложение II (например големият корморан *Phalacrocorax carbo*)

3.5.19 Когато аргументът за защита е подкрепен от убедителни елементи, може да се предвиди съответният контрол (който може да включва и лов). Оттук следва, че контролът на птиците може да се смята за подходяща управленска мярка за ефективно намаляване, на съответното географско ниво, на негативното въздействие на някои видове птици върху уязвимата флора и фауна, единствено в специфични ситуации, определени от съответните органи по опазването.

ДЕРОГАЦИИ ПО ЧЛЕН 9, ПАРАГРАФ 1, БУКВА Б)

3.5.20 Член 9, параграф 1, буква б) предоставя възможността за дерогации за целите на научните изследвания и обучението, за повторното заселване, за повторното въвеждане и за мътенето, необходимо за тези популации. Връзката между тези възможности и лова вероятно е доста ограничена, макар и важна в случаите на програми за мътене за видове дивеч с цел повторно заселване или повторно въвеждане. Възможни са и случаи, в които други ловни изследователски проекти могат да обосноват прилагането на тази дерогация.

ДЕРОГАЦИИ ПО ЧЛЕН 9, ПАРАГРАФ 1, БУКВА В)

3.5.21 Член 9, параграф 1, буква в) разрешава дерогации за плена, държането или други видове благоразумно използване на малък брой от определени видове птици. Освен общите условия има и четири специфични, които трябва да бъдат спазвани, за да се предостави дерогация по член 9, параграф 1, буква в). Тя трябва да представлява „благоразумно използване“ и да засяга „малък брой.“ Допустима е единствено при „контролирани условия“ и накрая трябва да се прилага „избирателно.“ Решението на Съда по дело С-60/05 пояснява няколко въпроса относно условията в член 9, параграф 1, буква в) и типа национална административна рамка, необходима за ефективното приложение на тази разпоредба¹¹⁷.

• „Определени видове птици“

3.5.22 Макар и да се споменава, че тази дерогация се прилага само към „определени видове птици“, директивата не уточнява кои са те. В хода на преговорите, довели до приемане на директивата бе спомената необходимостта от дерогация, разрешаваща използването на хищни птици за лов със соколи¹¹⁸. Можем да заключим, все пак, че тази дерогация е приложима и към други видове птици, когато

¹¹⁷ Решение от 8 юни 2006 г., WWW Италия и други, дело С-60/05, ECR 2006 г., стр. 5083.

¹¹⁸ В становището си по предложението за Директива на Съвета относно опазването на птиците от 25 май 1977 г. (ОВ С 152/3 от 29.6.77 г.), Икономическият и социален комитет посочва: „2.8.1. Отбелязано бе отсъствието на възможност за дерогация за използване на хищни птици за лов със соколи. На вниманието на Комисията бе изтъкнато, че това е легитимен дивечен спорт, който, ако е правилно контролиран, не вреди нито на популациите на хищни птици, нито на тези на пляката на лова със соколи. Следователно, необходимо е въвеждането на някои разпоредби, които да позволят контролираното продължение на тази дейност“.

благоразумното използване е доказано. В дело C-182/02 Съдът реши¹¹⁹, че условието „малък брой“ от определени видове птици „не може да бъде изпълнено, ако ловната дерогация не гарантира поддържането на популацията на съответния вид на задоволително ниво.“ Трудно е следователно, да си представим обстоятелства, при които дерогацията по член 9, параграф 1, буква в) би била обоснована за видове с неблагоприятен статус на опазване.

- **Благоразумно използване**

3.5.23 Основният въпрос, който възниква е дали ловът може да представлява „благоразумно използване“ за целите на член 9, параграф 1, буква в). Съдът е дал отговор в дело C-182/02 *Ligue pour la protection des oiseaux и други*. Въз основа на предишна съдебна практика¹²⁰, Съдът постанови, че:

„От гореизложеното става ясно, че ловът на диви птици с развлекателна цел по време на периодите, споменати в член 7, параграф 4 от директивата, може да представлява благоразумно използване, разрешено от член 9, параграф 1, буква в) на същата директива, също както и залавянето и продажбата на диви птици, дори и извън ловния сезон, с цел държане за използване като живи примамки или за развлекателни цели на панаири и базари¹²¹.“

3.5.24 От същото решение става видно, че ловът за развлечение не представлява автоматично благоразумно използване. Отбелязвайки нуждата от ловна дерогация, гарантираща поддържането на съответната популация на задоволително ниво, Съдът посочва следното:

„Ако това условие не е изпълнено, използването на птици за развлекателен лов не би могло при никакви обстоятелства да се счита за благоразумно използване и, следователно, за приемливо по смисъла на съображение 11 от преамбюла на директивата.“ 32 60/05

3.5.25 Директивата не дефинира благоразумното използване, макар че от член 9, параграф 1, буква в) става ясно, че то може да включва залавянето и отглеждането на определени птици. Струва си да се отбележи, че докато в английската версия на директивата, терминът „използване“ се повтаря във фразите „разумно използване“ в член 7 и „благоразумно използване“ в член 9, параграф 1, буква в), то в други езикови версии, в двете фрази се употребяват различни термини. В много версии, терминът в „благоразумно използване“ има смисъл на експлоатиране¹²². Комисията

¹¹⁹ Решение от 16 октомври 2003 г., *Ligue pour la protection des oiseaux и други срещу Premier ministre и Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement*, дело C-182/02, т.17.

¹²⁰ Виж решението от 8 юли 1987 г., Комисия/Италия, дело 262/85, ECR 1987 г., стр. 3073, т. 38, както и решение от 8 юли 1987 г., Комисия/Белгия, дело 247/85, ECR 1987, стр. 3029, т. 7, и решение от 7 март 1996 г., *Associazione Italiana per il WWF и други срещу регион Венето*, дело C-118/94, ECR 1996 г., стр. 1223, т. 21.

¹²¹ Вжж точка 11 от решението. Това бе наскоро потвърдено в решението от 8 юни 2006 г., *WWF Italia и други*, дело C-60/05, ECR 2006 г., стр. 5083, т. 32.

¹²² Други езикови версии: „utilisation raisonnée“ вместо „exploitation judicieuse“ (FR); „fornuftig udnyttelse“; „fornuftig anvendelse“ (DK); „saggia utilizzazione“; „impieghi misurati“ (IT); „utilización“

вече е изтъкнала следното: „Идеята е да се включат дейности, които съществено допринасят за подобряване ефективността на общата система за защита на дивите птици, установена от директивата. Тук може да се включват и други видове използване, например лов с хищни птици, стига това да не застрашава общите цели на директивата¹²³“. Все пак, всяка идея за експлоатация, предадена от термина „използване“, трябва да бъде компенсирана от нюансите, свързани с отговорност, ограничение и добра преценка, които се съдържат в думата „благоразумен“. Това е потвърдено от Съда в дело С-182/02, цитирано в т.3.5.22 по горе.

3.5.26 Ловът със соколи илюстрира обстоятелствата, които се равняват на неизпълнение на член 5 (забрана за убиване или залавяне на диви птици) и член 7 (ловувани видове), но по мнение на Комисията все пак представляват „благоразумно използване“. Въпреки че ловът със соколи е изрично упоменат в член 7, параграф 4 на директивата, той е ограничен до ловуваните видове, изброени в приложение II/1 и II/2 относно съответните държави-членки. Полската чучулига *Alauda arvensis* е една от основните плячки на малкия сокол *Falco columbarius* в Обединеното кралство. Ловът със соколи се практикува, но полската чучулига не е сред видовете, изброени в приложение II/2 за тази държава-членка. Поради тази причина, Обединеното кралство разрешава, чрез дерогация, лова със соколи на малък брой чучулиги. Комисията счита, че това представлява „благоразумно използване“ по смисъла на член 9, параграф 1, буква в), поради факта че соколът е естествено склонен към лов на чучулиги. Трябва да се отбележи, че това не е единственият случай, в който ловът може да подлежи на дерогация по член 9, параграф 1, буква в).

- **Малък брой**

3.5.27 Съгласно изискванията на член 9, параграф 1, буква в), дерогациите трябва да засягат само „малък брой“ екземпляри. Необходимо е следователно да се определи количествен праг, под чиято стойност дерогациите да се разглеждат като автоматично отговарящи на изискването за „малък брой“.

3.5.28 В дело С-252/85 *Комисията срещу Франция*¹²⁴ Съдът разглежда малкия брой в следния параграф: „В това отношение, от член 2, разглеждан заедно със съображение 11 от преамбюла на директивата, става ясно, че критерият за малкия брой не е абсолютен, а по-скоро се отнася до поддържането на нивото на общата популация и репродуктивната ситуация на съответния вид.“ Както бе отбелязано по-рано, в дело С-182/02, Съдът изтъкна¹²⁵, че условието за „малък брой от определени

razonable“, „explotación prudente“ (ES); „förfnuftigt utnyttjande“; „förfnuftig användning“ (SE); „ορθολογική χρησιμοποίηση“, „ορθολογική εκμετάλλευση“ (GR).

¹²³ Из Втори отчет относно директивата за птиците (стр. 9—10).

¹²⁴ Решение от 27 април 1988 г., Комисия/Франция, дело С-252/85, ECR 1988 г., стр. 2243.

¹²⁵ Решение от 16 октомври 2003 г., Ligue pour la protection des oiseaux и други срещу Premier ministre and Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement, дело С-182/02, т. 17.

видове птици“ „не може да бъде изпълнено, ако ловната дерогация не гарантира поддържането на популацията на съответния вид на задоволително ниво.“

- 3.5.29 Комисията следователно счита, че фразата „малък брой“ по необходимост е относителна. Даден размер не може да бъде малък или голям, освен при сравнение с друг размер. Той не бива да вреди на поддържането на нивото на популацията и трябва да отразява напълно статута на опазване на съответния вид. В скорошните си решения Съдът потвърждава подхода на Комисията и предоставя допълнителна правна яснота по въпроса за малкия брой¹²⁶.

Определяне на размера

- 3.5.30 Възниква въпросът относно размера, с който трябва да бъде сравняван „малкият брой.“ Тъй като всички случаи на дерогации засягат използването на птици, т.е. годишната загуба за засегнатите популации, най-подходящото решение би било да се сравни броя използвани екземпляри с общата годишна смъртност, определена като сбора от естествените смъртни случаи и използваните по член 7 птици, ако е приложимо.
- 3.5.31 Следователно се предлага прагът за „малкия брой“ да се определи като процент от общата годишна смъртност на популацията/ите, засегнати от дерогацията.
- 3.5.32 При непрелетните видове, „съответната популация“ означава популацията на географския район, за който се търси прилагане на дерогацията. При мигриращите видове това е популацията от районите, от които идват най-много мигриращи птици, преди да преминат през района, за който се търси прилагане на дерогацията, по времето, когато последната е в сила. През зимния сезон, това е минималната зимуваща популация, присъстваща в района, за който се иска дерогация. Когато популацията населва район, поделен на територията на различни държави-членки, дерогации за мигриращите птици от една и съща популация могат да се прилагат в различните страни. При тези обстоятелства би било необходимо съответната популация да се ограничи до онази част, която се среща на територията, на която се прилага дерогацията по времето на отстраняването, с цел свеждане до минимум на кумулативните ефекти.
- 3.5.33 Определянето на референтната популация по времето на приложение на дерогацията има и времеви аспект. Отстраняването на гривяка *Columba palumbus* през есента например, когато има висок брой млади птици, много се различава от отстраняването на морски патици при пролетна

¹²⁶Виж следните решения: решение от 9 декември 2004 г., Комисия/Испания, дело C-79/03, ECR 2004 г., стр. 11619, т. 36 и 41; решение от 15 декември 2005 г., Комисия/Финландия, дело C-344/03, ECR 2005 г., стр. 11033, т. 53—54; решение от 8 юни 2006 г., WWF Italia и други, дело C-60/05, ECR 2006 г., стр. 5083, т. 25—27.

миграция, когато въздействието е пропорционално по-високо върху възрастните екземпляри преди размножаването. Възможни са и случаи на диференциална миграция (например пъстрият бойник *Philomachus rugosus*), които трябва да бъдат взети предвид при определянето на референтната популация.

3.5.34 Възможни са два подхода при определянето на точната цифрова стойност на прага:

- цифрата трябва да бъде много по-малка, поне с оглед на размера, от цифрите, характеризиращи отстраняването на птици съгласно член 7. Цифрова стойност от 1 % отговаря на това условие.

-отстраняването трябва да има незначителен ефект върху динамиката на популацията. Цифрова стойност от 1 % или по-малко отговаря на това условие, тъй като параметрите на динамиката на популацията рядко са известни на по-малко от един пункт извън преките родителски връзки, а отстраняването на птици, възлизащо на по-малко от 1 % може да бъде пренебрегнато от математическа гледна точка, за целите на моделните проучвания.

3.5.35 Статистиките на лова съществуват само за няколко държави-членки и видове, като данните са с променливо качество. Докато като цяло уловеното е пропорционално на размера на популацията, ловният натиск не винаги е подходящ, тъй като е съсредоточен върху определянето на прага за дерогации въз основа на ловното отстраняване, а не въз основа на размера на популацията. Тезата, че колкото по-голям е ловът в даден регион, толкова повече птици могат да бъдат ловувани при дерогация, не би могла да се приеме за добра консервационна практика. Подобен подход би представлявал и дискриминация срещу районите, където има ограничени възможности за лов през нормалния ловен сезон.

3.5.36 Общата годишна смъртност е подходящ параметър за количественото определяне на малкия брой, защото отчита размера на популацията, статуса и динамиката. В тази рамка, „малък брой“ може да се разглежда като всеки лов от около 1 % от годишната смъртност на видовете, които могат да бъдат ловувани, като се подразбира, че съответствието с член 9 на директивата във всички случаи зависи от изпълнението на другите разпоредби на члена.

С оглед на приложението на член 9, Съдът следва подхода, обобщен в т.25—27 от решението по дело C-60/05¹²⁷:

25 *„Важно е, също така, да се отбележи, че при упражняване на правомощията за предоставяне на дерогации, съгласно член 9 от директивата, властите в държавите-членки трябва да вземат предвид различни критерии, свързани с географски, климатични, екологични и биологични фактори, както и по-специално ситуацията относно размножаването на вида и общата годишна смъртност, дължаща се на естествени причини.*

¹²⁷ Решение от 8 юни 2006 г., WWF Italia и други, дело C-60/05, ECR 2006 г., стр. 5083.

- 26 По отношение на тези критерии, Съдът посочи в дело C-79/03 Комисията срещу Испания [2004 г.] ECR I-11619, т. 36, както и в дело C-344/03 Комисията срещу Финландия [2005 г.] ECR I-0000, т. 53, че съгласно „Втори доклад [на Комисията] относно изпълнението на директива 79/409/ЕИО относно опазването на дивите птици“ от 24 ноември 1993 г. (СОМ(93) 572 окончателен), „малък брой“ е всяка по-ниска от 1 % извадка от общата годишна смъртност на популацията (средна стойност) за онези видове, които не могат да бъдат ловувани и извадка от около 1 % за видовете, които могат да бъдат ловувани. В това отношение, Съдът изтъква, че тези количества се основават на работата на ОРНИС – Комитет за адаптиране към техническия и научния прогрес по директивата, учреден съгласно член 16 от същата и включващ представители на държавите-членки.
- 27 От цитираните по-горе решения по Комисията срещу Испания, т.41 и Комисията срещу Финландия, т. 54, става ясно, че макар и споменатите проценти да нямат задължителна сила, поради научната стойност на работата на комитета ОРНИС и отсъствието на научни доказателства, които да сочат обратното пред Съда, те представляват все пак референтна основа за оценка дали дерогацията, предоставена по член 9, параграф 1, буква в) на директивата отговаря на самата разпоредба (относно значението на научните данни в областта на орнитологията, виж по аналогия дело C-3/96 Комисията срещу Нидерландия [1998 г.] ECR I-3031, т. 69 и 70, както и дело C-374/98 Комисията срещу Франция [2000 г.] ECR I-10799, т. 25).“

Изчисляване на годишната смъртност

- 3.5.37 Една от предполагаемите трудности при използването на годишната смъртност за изчисляване на малък брой се състои във факта, че смъртността бива описвана за ограничен брой видове, обикновено само за част от популациите им. Макар и оценките на годишната смъртност да се различават по достъпност и качество, за най-ловуваните видове те съществуват (виж Фигура 8), което обобщава публикуваната в два важни научни източника смъртност за тези видове: „Птици от Западна Палеарктика“ и „Kompendium der Vögel Mitteleuropas.“
- 3.5.38 Възможно е освен това, въз основа на наличната научна литература за биологично сходните видове, да се изчислят оценки за видовете, за които понастоящем няма данни (виж работния пример за *Rallus aquaticus* във Фигура 9).
- 3.5.39 Налице е необходимост от конкретизиране и усъвършенстване на данните относно годишната смъртност на различни видове и популации, както и от развиване на използването на информацията от

опръстеняването¹²⁸. Наличието на висококачествена научна информация относно размера и естествената смъртност на популациите е предпоставка за надеждни изчисления. При липсваща или непълна информация е необходимо да се използват минималните прогнозни оценки на размера и смъртността на популацията, основани на най-добрите налични данни. Освен това всяко прилагане на дерогации трябва да бъде съпътствано от стабилни системи за мониторинг на съответните популации, целящи да гарантират, че използването не вреди на статуса им на опазване.

Малък брой и статус на опазване на видовете

3.5.40 Не бива да се предоставят дерогации относно видове или популации с неблагоприятен статус на опазване, чиито брой в Европейския съюз (или в държавата-членка, която предвижда дерогация) намалява, чиято област на разпространение (мътене или зимуване) се ограничава, или чиито нива на популация са твърде ниски, освен ако не може да бъде ясно показано, че използването на подобни дерогации е благоприятно за консервационния статус на съответния вид/популация. Всяко съображение за използване на дерогации за тези видове трябва да се разглежда единствено в рамката на плана за консервационното им управление, целящ възстановяването им до благоприятен статус на опазване. Комисията счита, че това заключение съответства на решението на Съда в дело С-182/02 (т. 17). По това дело Съдът потвърди в т. 17 от решението, че ловната дерогация не е разумна, ако не гарантира поддържането на популацията на вида на задоволително ниво. Тази необходимост не е изрично упомената в член 9. Изглежда Съдът е взел предвид общата насока на Директивата за птиците, изложена в член 2 и съображение 11. Освен това, налице е очевидна аналогия с член 16 от директива 92/43/ЕИО, съгласно който дерогацията не бива да „вреди на поддържането на популациите на съответните видове в благоприятен статус на опазване в естествената им среда.“ Следователно необходимостта от гарантиране поддържането на популациите на задоволително ниво е предварително условие за предоставянето на дерогации. Необходимо е да се отбележи, също така, че член 9, параграф 4 от директива 79/409/ЕИО гласи, че използването на дерогации не бива да е несъвместимо с целите на директивата.

3.5.41 Фигура 10 представя списък на ловуваните мигриращи видове, за които понастоящем се смята, че имат неблагоприятен статус на опазване на ниво Европейски съюз.

Необходимо е държавите-членки да отчетат и консервационния статус на непрелетните видове на територията им. Фигура 11 включва преглед на различните видове яребици и фазани.

3.5.42 Надхвърлянето на прага от 1 % (до 5 % от годишната смъртност) може да бъде вариант при многобройните видове с благоприятен статус на

¹²⁸ Приложение V от директивата, в което са изброени изследователските области, изискващи особено внимание, включва „съставяне на списък за състоянието на популациите на мигриращите видове на база информацията от опръстеняването“.

опазване, след провеждане на задълбочен научен анализ от страна на компетентните органи, разрешаващи дерогацията. Неговата цел е да се гарантира, че дерогацията не е несъвместима с целите на директивата.

Необходимост от гарантиране на последователно прилагане на дерогациите върху малък брой екземпляри

3.5.43 В рамката на преюдициалното запитване, отправено от *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia*¹²⁹, Съдът поясни тълкуванието на член 9, параграф 1, буква в) от директивата, относно условията за упражняване на дерогациите от страна на държавите-членки. Съдът отговори на четирите въпроса по следния начин:

3.5.44 По отношение на изискванията за транспониране и необходимостта от управление на всякакви ситуации от системата за дерогации, Съдът постанови, че член 9, параграф 1, буква в) от директива 79/409/ЕИО „изисква от държавите-членки, независимо от вътрешното разпределение на правомощията според националната правна уредба, да гарантират, че при приемането на прилагащите разпоредбата мерки, при всяко използване на постановената в нея дерогация и за всички защитени видове, разрешеният лов не надвишава горна граница, съобразена с ограниченията за малък брой, постановени от въпросната разпоредба, както и че тази граница се определя въз основа на стриктни научни данни.“

3.5.45 С оглед на степента на прецизност на националните разпоредби, прилагащи техническите критерии, въз основа на които се определят квотите, съответстващи на „малък брой“ птици, Съдът счете, че: „националните органи прилагащи разпоредби относно „малкия брой“, упоменат в член 9, параграф 1, буква в) на директива 79/409 трябва да позволят на властите, отговорни за разрешаването на ловните дерогации за даден вид птици, да разчитат на достатъчно прецизни критерии относно тавана в количествата, който трябва да бъде спазван.“

3.5.46 Третият въпрос бе свързан с начина, по който компетентните национални органи гарантират, че максималният брой ловувани птици от даден вид не е надвишен на цялата територия на страната. Съдът отговори следното: „при прилагане на член 9, параграф 1, буква в) от директива 79/409, от държавите-членки се изисква да гарантират, че независимо от броя и идентичността на националните органи, отговорни за прилагането на тази разпоредба, общият брой на разрешените ловни дерогации за всеки защитен вид от всеки един орган не надвишава тавана, съгласно ловното ограничение за „малък брой“, определен за този вид на цялата територия на страната.“

3.5.47 На последно място, с оглед на контрола на ловните дерогации, Съдът постанови, че: „задължението на държавите-членки да гарантират, че

¹²⁹ Решение от 8 юни 2006 г., WWW Италия и други, дело C-60/05, ECR 2006 г., стр. 5083.

ловът засяга само „малък брой“ птици, съгласно член 9, параграф 1, буква в) на директива 79/409, изисква постановените административни процедури да бъдат така организирани, че както решенията на компетентните органи, разрешаващи ловните дерогации, така и начинът на тяхното изпълнение да подлежат на ефективен и навременен контрол.“

- **Строго контролирано и избирателно**

3.5.48 С оглед на факта, че всички дерогации трябва винаги да отговарят на точните официални изисквания на член 9.2, би могло да се приеме, че изричното упоменаване „при строго контролирани условия и избирателно“ в член 9, параграф 1, буква в) е ненужно. Контекстът обаче предполага, че посредством това изрично уточнение, законодателят е целял постигането на по-стриктно ниво на защита.

3.5.49 Принципът на строго контролираните условия означава, че всяко прилагане на този тип дерогация трябва да включва конкретни разрешителни относно определени лица, места, периоди и количества. Той е свързан и с необходимостта от строго прилагане на тези дерогации за осигуряване на съответствие.

3.5.50 Принципът на „избирателността“ също е изключително важен. Той означава, че въпросната дейност трябва има изключително специфично въздействие, да е насочена към един вид (или група тясно свързани видове) или дори към един полов или възрастов клас от него (например само зрели мъжки екземпляри), като изключва всички останали.

3.5.51 Освен това, той означава, че някои технически аспекти от използвания метод трябва да могат да надеждно да демонстрират избирателността му. Необходимо е да се определят методите, които сами по себе си не са напълно избирателни (например използването на някои мрежи), освен ако не се съчетаят с уменията и опита на прилагащия ги. Ако методът на използване води до избиване на екземпляри, избирателният метод трябва да бъде на много високо ниво. Необходимо е да се гарантира, че при използването на живи птици, които после се освобождават невредими, се прилагат напълно надеждни защитни механизми. Освен това, този тип дерогация е свързан и с член 8 от директивата, в който се споменава необходимостта от избягване на широкомащабно и безразборно залавяне и избиване на птици, особено на видовете, за които са забранени методите в приложение IV на директивата за птиците. Дело С-79/03 е добър пример в тази насока¹³⁰.

3.5.52 Избирателността предполага да се отдаде пълно внимание на свеждането до минимум на риска от обръкване и смущение на видовете,

¹³⁰ Вж. по-специално точки 25—26 на решението от 9 декември 2004 г. (Комисия/Испания, дело С-79/03, ECR 2004 г., стр. 11619). Съдът сравнява лова с клей с лова с пушки.

които не са предмет на дерогацията¹³¹. Отчитането на тези съображения съответства на изискването за стриктно тълкуване на основанията, изтъкнати в подкрепа на дерогациите. Може да с твърди, че този подход вече е бил подкрепен от Съда. В няколко случая¹³² Съдът е изтъквал, че дерогациите от общата система на защита, постановени в член 9, трябва да бъдат подходящо прилагани, за да отговарят на точните изисквания и специфичните ситуации. Освен това относно дерогациите, целящи предотвратяване на сериозни увреждания, представляващи третото основание, съгласно член 9, параграф 1, буква а), Съдът постановява, че: „*фактът, че прилагането на тази дерогация от общата система на защита изисква определено ниво на увреждания, съответства на търсената от директивата степен на защита*“¹³³.

3.5.53 Дело 252/85¹³⁴ е от полза при разглеждането на обхвата на изискването относно строго контролираните условия и селективността. Съдът се увери, че изискванията са били изпълнени от Франция, която подчерта, че използването на клей и мрежи се е основавало на индивидуални разрешителни¹³⁵, както и че е имало строги териториални, времеви и личностни проверки, целящи да гарантират избиращелното естество на залавянето.

3.5.54 Би било логично на този фон фразата „*при строго контролирани условия и избиращелно*“, да се разбира като изискване за система от индивидуални разрешителни (или разрешителни със стеснен обхват, включващи висока степен на отчетност), както и строги териториални, времеви и личностни проверки.

3.6 Трето условие за дерогации: изпълнение на точните официални изисквания, изложени в член 9, параграф 2

3.6.1 Както бе отбелязано в точка 3.3.2 по-горе, третото условие, на което трябва да отговарят дерогациите, е свързано със съответствието с точните официални условия, изложени в член 9, параграф 2. По думите на Съда в дело C-118/94¹³⁶, тези официални условия „*целят да ограничат дерогациите до строго необходимото и да позволят на Комисията да ги контролира.*“

¹³¹ Вж. дял 2.6 от ръководството.

¹³² Вж. решения от: 8 юли 1987 г., Комисия/Белгия, дело 247/85, ECR 1987 г., стр. 3029, т.7; 8 юли 1987 г., Комисия/Италия, дело 262/85, ECR 1987 г., стр. 3073, т. 7, решение от 7 март 1996 г., Associazione Italiana per il WWF и др. срещу Regione Veneto, дело C-118/94, ECR 1996 г., стр. 1223, т. 21.

¹³³ Решение от 8 юли 1987 г., Комисия/Белгия, дело 247/85, ECR 1987 г., стр. 3029, т. 56.

¹³⁴ Решение от 27 април 1988 г., Комисия/Франция, дело 252/85, ECR 1988 г., стр. 2243.

¹³⁵ Виж решение от 27 април 1988 г., Комисия/Франция, дело 252/85, ECR 1988 г., стр. 2243, т. 26.

¹³⁶ Решение от 7 март 1996 г., Associazione Italiana per il WWF и др. срещу Regione Veneto, дело C-118/94, ECR 1996 г., стр. 1223.

ОТЧИТАНЕ НА ВСЯКО ЕДНО ОФИЦИАЛНО УСЛОВИЕ

3.6.2 Съдебната практика потвърждава значимостта от отчитането на всяко едно от официалните условия в член 9, параграф 2. Това проличава от дело C-247/85, *Комисията срещу Белгия*¹³⁷. В четвъртия довод от жалбата си по това дело, Комисията възразява срещу белгийското законодателство, което разрешава на някои лица да залавят, избиват, унищожават или прогонват врабчетата и скорците, както и да унищожават яйцата, гнездата и люпилата им. Съдът отхвърли белгийската защита за съответствие на законодателството с член 9, като *inter alia* отбелязва: „*Освен това дерогациите не отговарят на критериите и условията в член 9, параграф 2, тъй като не споменават нито обстоятелствата, свързани с време и място, при които могат да бъдат предоставяни, нито проверките, които ще се провеждат.*“

3.6.3 Следните официални условия трябва да бъдат спазвани и посочвани във всяко разрешително за дерогации:

Видовете, които са предмет на дерогации

3.6.4 Засегнатите видове трябва да бъдат ясно посочени. Това по принцип означава посочване на ниво отделен вид. Възможно е да възникнат обстоятелства обаче, при които няколко сходни вида да попаднат в обхвата на една и съща дерогация.

Средствата, организацията или методите, разрешени за залавяне или убиване

3.6.5 Гореспоменатите трябва да бъдат ясно посочени, като прилагането на дерогацията трябва да се ограничава само до тях.

Рисковите условия и обстоятелствата, свързани с време и място, при които могат да се предоставят дерогации

3.6.6 Тук се включва подробна информация относно нивото на риска, свързано с използването на метода (включително колко чести ще са инспекциите и т.н.), както и точни данни за времето и мястото на дерогацията. Може да се окажат уместни и предпазни мерки, целящи да ограничат риска за други видове.

Орган, упълномощен да се произнася дали необходимите условия са изпълнени и да решава какви средства, организация и методи могат да бъдат използвани, в установените граници, и от кого

3.6.7 Във всяка държава-членка има определени органи, които са отговорни за издаването на дерогации. Точните условия трябва да бъдат постановени в съответното законодателство на всяка страна (или неин регион). При отсъствие на алтернативни разрешения, например, летищните власти могат да поискат дерогация за пропъждане на видове птици, които се

¹³⁷ Решение от 8 юли 1987 г., Комисия/Белгия, дело 247/85, ECR 1987 г., стр. 3029.

опитват да гнездят в района на летището и застрашават въздушната безопасност. Искането се изпраща до съответния орган, който издава дерогация на летищните власти, разрешавайки специфични дейности и уточнявайки методите, посредством които те могат да бъдат изпълнени, както и съответните видове.

- 3.6.8 Когато правомощията за предоставяне на дерогации се дават на поднационално ниво (например от регионалните администрации), е необходим координационен преглед на предоставянето на дерогации на ниво държава-членка, с цел избягване на опасността от надвишаване на допустимите нива за общия брой.

Проверките, които ще се проведат

- 3.6.9 Дерогацията разрешава действия, които иначе биха били нарушение, съгласно законодателството, транспониращо Директивата за птиците. Следователно е необходимо да се изпълнят някои определени условия, изложени в дерогациите, както и да се гарантира подходящото им приложение.

ОБЩА КАТЕГОРИЯ ЛИЧНИ РАЗРЕШИТЕЛНИ

- 3.6.10 Възниква въпросът дали във връзка с дерогациите за контрол на вредителите, съгласно член 9, параграф 1, буква а), би било възможно да се изпълнят официалните изисквания на член 9, параграф 2 чрез общи разрешителни, т.е. такива, които не се издават на отделни лица, а на обща категория субекти, като например собствениците на земя и техните представители. Макар че споменаването на „строго контролирани условия“ в член 9, параграф 1, буква в) предполага това да не е възможно за дерогациите, основани на тази разпоредба, формулировката на член 9, параграф 2 не изключва възможността за общи разрешителни по член 9, параграф 1, буква а).

- 3.6.11 Дело 247/85, Комисията срещу Белгия¹³⁸ също има отношение към четвъртото възражение в жалбата на Комисията. Съдът напомни, че текстът в белгийското законодателство предвижда: *„Обитателите и притежателите на ловни права, техните пълномощници и официални представители, както и служителите и работниците в органите по водите и горите могат по всяко време да залавят, убиват, унищожават или прогонват птиците, както и техните яйца и люпила, споменати в приложение I на настоящия указ.“* Отхвърляйки белгийската защита, че законодателството е в съответствие с член 9, Съдът изрази критичност към липсата на обосновка за общо разрешително със следния коментар: *„Ако трите вида, посочени в приложение I на кралския указ, причиняват сериозни увреждания на селскостопанските култури и овощни градини или са отговорни за замърсяване и шум в градове или райони, Белгия по*

¹³⁸Решение от 8 юли 1987 г., Комисия/Белгия, дело 247/85, ECR 1987 г., стр. 3029.

принцип има право да предостави дерогация от общата система на защита, постановена от членове 5, 6 и 7.34. Както обаче бе посочено по-горе, дерогацията по член 9 трябва, съгласно член 9, параграф 1, да покрива специфични ситуации, както и да съответства на изискванията, съдържащи се в член 9, параграф 2. Общите дерогации, постановени от членове 4 и 6 от кралските укази, не съответстват на тези критерии и условия. Белгийските разпоредби не посочват причините, свързани със защитата на общественото здраве или предотвратяването на сериозни увреждания върху селскостопанските култури или с други области, споменати в член 9, параграф 1, буква а) на директивата, които биха обосנוвали предоставянето на такава широка категория лица на постоянни дерогации, валидни в цяла Белгия.“

3.6.12 Ако предположим, разбира се, че дерогацията покрива всички аспекти, упоменати в член 9, параграф 2, този пасаж от решението по дело С-247/85 сочи, че причините, обосноваващи предоставянето на дерогация на широка категория лица, трябва да бъдат императивни и ясно посочени в дерогацията. Относно дерогациите по член 9, параграф 2, буква в), важно е да се отбележат и специфичните условия, упоменати в разпоредбата.

3.7 Членове 9, параграфи 3 и 4

3.7.1 Задълженията за отчитане на използваните дерогации са изложени в член 9, параграф 3 на директивата. Държавите-членки се задължават да предоставят на Комисията годишен доклад относно приложението на член 9. В рамките на комитета ОРНИС, Комисията и държавите-членки са договорили отчетен период от януари до декември. С цел предоставяне на разумен период за изготвяне на националните доклади, бе договорено предаването им на Комисията да се осъществява най-късно до септември на следващата година¹³⁹.

3.7.2 Член 9, параграф 3 не определя точното съдържание на националните доклади. Ясно е, че информацията трябва да бъде фактическа и да отразява данните по член 9, параграфи 1 и 2. Комисията и държавите-членки постигнаха съгласие по схема за предоставяне на информация по следните показатели:

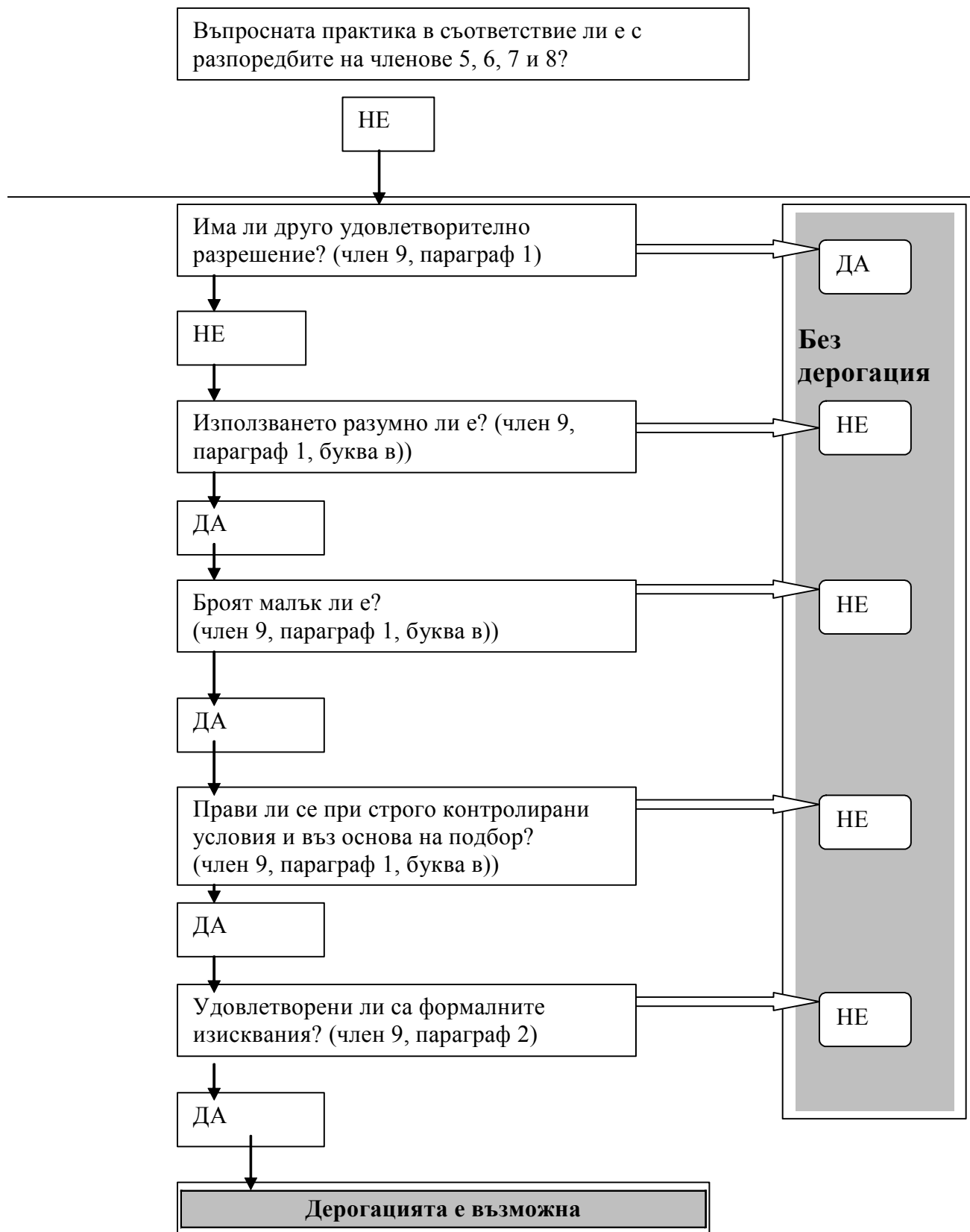
- причините (член 9, параграф 1, букви от а) до в));
- засегнатите видове;
- при член 9, параграф 1, буква в), броят засегнати екземпляри;
- средствата, организацията или методът, разрешени за залавяне и убиване;
- рисковите условия и обстоятелствата, свързани с време и място, при които могат да се предоставят подобни дерогации;
- упълномощеният орган и броят на предоставените дерогации;
- проведените проверки.

¹³⁹ Когато държавите-членки закъсняват сериозно с предоставянето на годишните отчети, Комисията може да заведе дело срещу тях, съгласно член 226 от Договора.

- 3.7.3 Информацията относно съответния район(и), както и относно периода, за който се предоставя разрешителното, също е от значение¹⁴⁰. Броят на лицата, включени в дерогацията също следва да бъде отбелязан, когато това е целесъобразно. Тази информация е особено важна при дерогации, предоставени в контекста на член 9, параграф 1, буква в).
- 3.7.4 Съвместният комитет за опазване на природата в Обединеното кралство е разработил информационна система за дерогации, с цел улесняване включването на данни за дерогациите в стандартен формат от страна на държавите-членки.
- 3.7.5 Въз основа на информацията, предоставена в докладите за дерогациите, особено по член 9, параграф 3, от Комисията се изисква, съгласно член 9, параграф 4, да гарантира, че използването на дерогации не води до несъвместими с директивата последици.
- 3.7.6 Комисията оценява отчетените дерогации, с цел проверка на съвместимостта им с директивата. Това включва разглеждане на отчетеното използване на дерогации от всяка отделна категория. В случаи на опасения от неизпълнение на изискването за дерогации по член 9, параграф 1, тук се включва и оценка дали прагът на „малкия брой“ е бил надхвърлен или не.
- 3.7.7 В случаите, когато Комисията заключи, че използването на дерогации не съответства на изискванията на директивата, тя запазва правото да заведе дело срещу съответната държава-членка.
- 3.7.8 Съгласно задълженията, поети по член 9, параграф 2 от Конвенцията за опазване на дивата природа и естествените местообитания (Бернска конвенция), Комисията изготвя, въз основа на националните доклади, двугодишен доклад относно прилагането на дерогациите от държавите-членки и го изпраща до Постоянния комитет на Конвенцията.

¹⁴⁰ Съвместният комитет за опазване на природата в Обединеното кралство е разработил за Комисията информационна система за дерогации, с цел улесняване включването на данни за дерогации в стандартен формат от страна на държавите-членки. Системата понастоящем е в процес на преразглеждане/адаптиране.

Обобщение на условията, които следва да се изпълнят за предоставянето на дерогация по член 9, параграф 1, буква в) от Директивата за птиците

4 ФИГУРИ

Фигура 1 – Действителен и потенциален брой разрешени за лов видове във всяка държава-членка

Фигура 2 – Различни етапи на размножаването

Фигура 3 – Възможна схема за категоризацията на „външно сходни“ разрешени за лов видове

Фигура 4 – Въпросник за оценяване съвместимостта на разпределените ловни сезони за видовете по приложение II с член 7, параграф 4 от директивата

Фигура 5 – Списък разрешени за лов видове с много благоприятен статус на опазване

Фигура 6 – *Columba palumbus* – ГРИВЯК

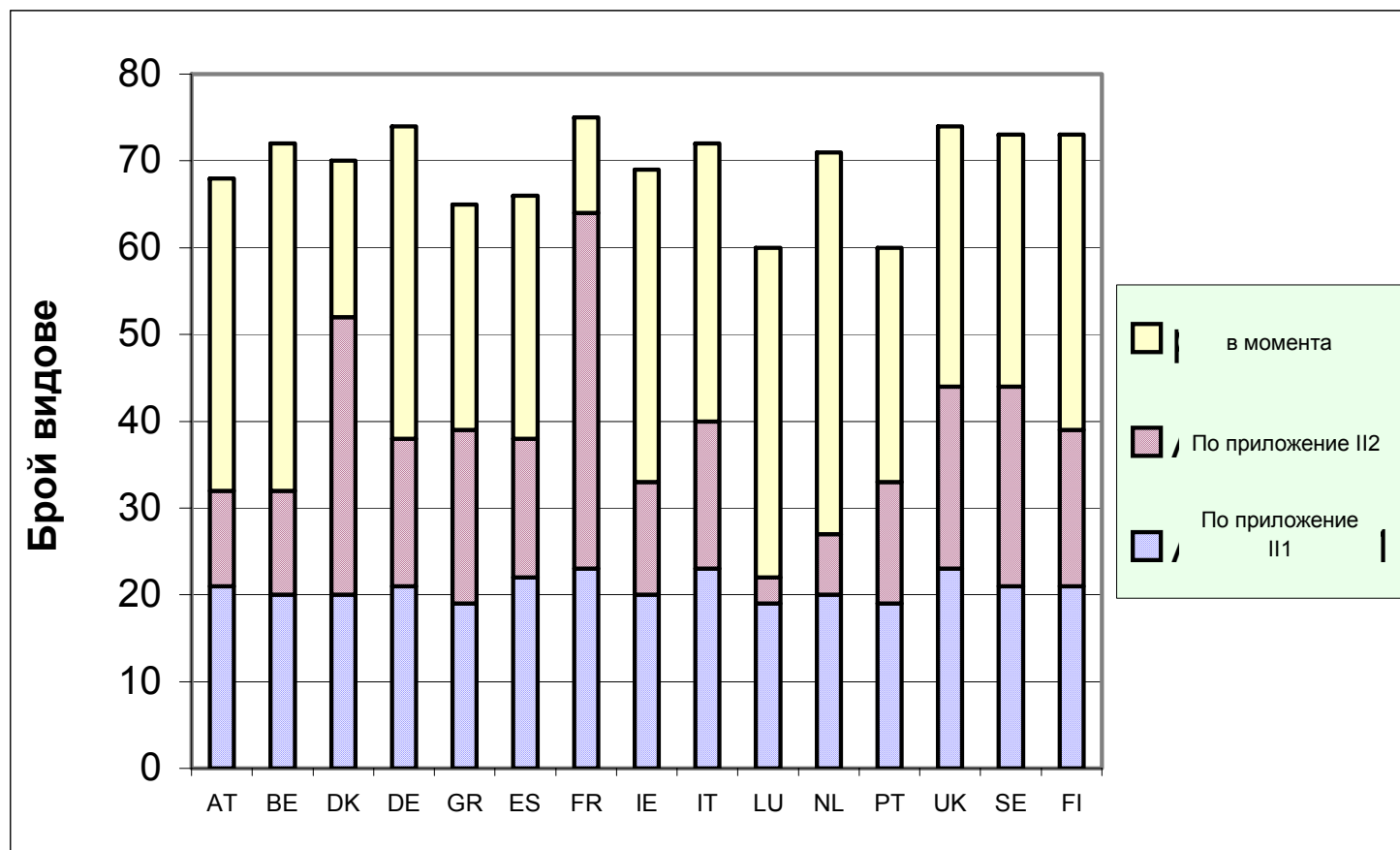
Фигура 7 – *Anas platyrhynchos* – ЗЕЛЕНОГЛАВА ПАТИЦА

Фигура 8 – Някои публикувани данни за смъртността на видове по приложение II.1

Фигура 9 – Пример за изчисляването на „малък брой“ за вида КРЕЩАЛЕЦ (*Rallus aquaticus*), за който няма публикувани данни за смъртността.

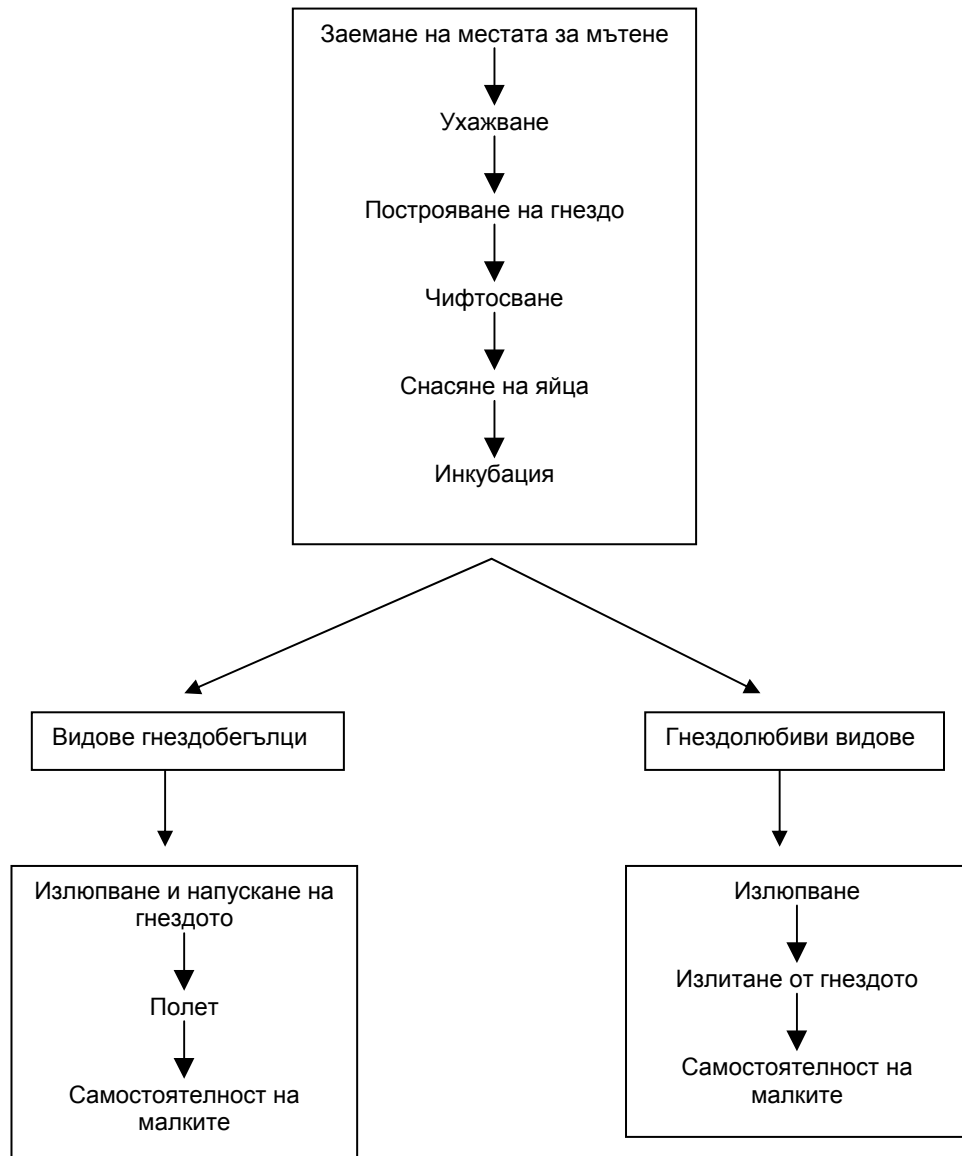
Фигура 10 – Разрешени за лов видове (приложение II) с неблагоприятен статус на опазване

Фигура 11 – Преглед на различните видове яребици и фазани

Фигура 1: Брой действително или потенциално разрешени за лов видове, присъстващи във всяка държава-членка, включително:
а) посочените в **приложение II.1** (разрешени за лов във всички държави-членки)
б) посочените в **приложение II.2** (разрешени за лов само в държавите-членки, за които това е посочено)
в) посочените в приложение II.2 (но не и за въпросната държава-членка, макар че **са налице**)

Фигура 2: Различни етапи на размножаването

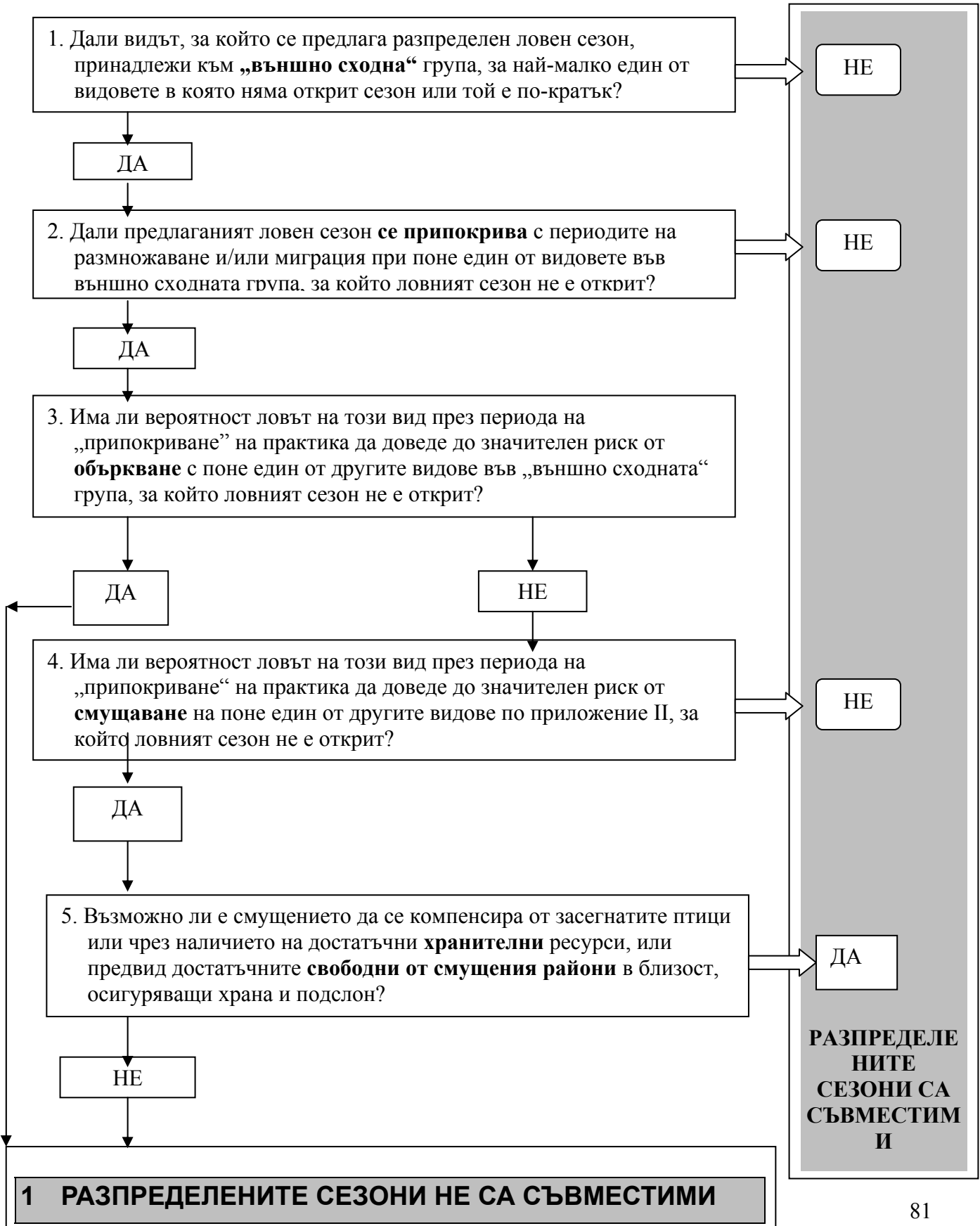

Фигура 3: Възможна схема за категоризацията на „външно сходни“ разрешени за лов видове

„Външно сходни“ групи	Видове, които могат да се объркат, по групи	Видове местообитания и други подлежащи на отчитане критерии	Страни, за които видовете са посочени в приложение II	Кога е най-вероятно да възникнат проблеми, ако се използват разпределени дати на начало и край за удължаване на ловните сезони
Сиви гъски	<i>Anser anser</i> <i>Anser fabalis</i> <i>Anser brachyrhynchus</i> <i>Anser albifrons</i>	През зимата, в полета и обработваеми земи Песните са отличителни	Всички държави-членки освен Гърция, Ирландия, Люксембург, Нидерландия и Португалия	Край на ловния период
Скрити мъжки, женски и полово незрели патици потапници	<i>Anas penelope</i> <i>Anas strepera</i> <i>Anas crecca</i> <i>Anas platyrhynchos</i> <i>Anas acuta</i> <i>Anas querquedula</i> <i>Anas clypeata</i>	Влажни зони Песните често са отличителни	Всички държави-членки	Начало на ловния период Най-вече между юли и септември, когато мъжките са скрити, незрели са и все още не са сменили перата си
Скрити мъжки, женски и полово незрели патици гмуркачи	<i>Aythya ferina</i> <i>Aythya fuligula</i> <i>Aythya marila</i> <i>(Netta rufina)</i> <i>(Bucephala clangula)</i>	Влажни зони, включително край морето	Всички държави-членки На морето, най-вече Балтийско (Dk, SW, SF)	Начало на ловния период Най-вече между юли и септември, когато мъжките са скрити, незрели са и все още не са сменили перата си Край на ловния период
Траурни потапници (женски и полово незрели)	<i>Melanitta nigra</i> <i>Melanitta fusca</i> <i>(Immature Somateria)</i> <i>(Immature Aythya marila)</i>	Най-вече морски	На морето, най-вече Балтийско (Dk, SW, SF)	Начало и край на ловния период
Женски и полово незрели ниреди Mergus	<i>Mergus merganser</i> <i>Mergus serrator</i>	Влажни зони, включително крайбрежни райони	Скандинавските държави, Финландия (DK, SW, SF)	Край на ловния период
Женски и полово незрели яребици Lagopus	<i>Lagopus lagopus scoticus</i> <i>Lagopus mutus</i>	Хълмисти райони Обикновено видовете са сегрегирани според надморската височина	Обединено Кралство	Начало и край на ловния период
Женски и полово незрели глухари Tetrao	<i>Tetrao urogallus</i> <i>Tetrao tetrix</i>	Гори, поляни, хълмисти райони Ясните различия в размерите обикновено улесняват идентификацията	Глухари в Алпите (AT, It), скандинавските държави и Финландия (SW, SF)	Начало и край на ловния период
Кеклици Alectoris	<i>Alectoris rufa</i> <i>Alectoris graeca</i> <i>Alectoris chukar</i> <i>Alectoris barbara</i>	За <i>A. graeca</i> , <i>A. barbara</i> and <i>A. schukar</i> – сухи, скалисти склонове; For <i>A. rufa</i> и <i>A. chukar</i> (където е въведен) обработваеми земи, пълмисти поля, други земеделски земи и открити низини.	При съвпадение на районите на разпространение (Югоизточна Фарнция - за <i>rufa</i> and <i>graeca</i> ; Тракия - за <i>graeca</i> и <i>chukar</i> , южна Андалусия - за <i>barbara</i> и <i>rufa</i>)	Начало и край на ловния период
Пъдпъдък и млади дивечови птици	<i>Coturnix coturnix</i> Млади <i>Perdix</i> или <i>Alectoris</i> (Млади <i>Phasianus colchicus</i>)	Обработваеми земи, земеделски земи.	Gr, Es, Fr, It, Pt	Начало на ловния период
Едри дъждосвирици и бойници	<i>Pluvialis squatarola</i> <i>Pluvialis apricaria</i> <i>Philomachus pugnax</i>	През есента и зимата <i>P. squatarola</i> – най-вече в приливните зони или по морското крайбрежие; <i>P. apricaria</i> – най-вече в обработваеми земи или поляни; Песните и подкрилието са характерни.	Fr, Ie, UK, Pt	Края на ловния период за <i>Pluvialis</i> Начало на ловния период, август
Бекасини	<i>Gallinago gallinago</i> <i>Lymnocyrtus minimus</i>	Блата и поляни	Всички държави-членки освен Be, De, Lu, NI, SF	Начало и край на ловния период
Крайбрежни бекаси, големи свирци и малки свирци	<i>Limosa limosa</i> <i>Limosa lapponica</i> <i>Numenius arquata</i> <i>Numenius phaeopus</i>	През есента и димата – в приливните зони и по морското крайбрежие; Хълмисти райони, открити низини, приливни зони; Песните са отличителни.	FR, UK, IE	Начало и край на ловния период
Големи водобегачи Tringa	<i>Tringa erythropus</i> <i>Tringa totanus</i> <i>Tringa nebularia</i>	Морското крайбрежие, приливни зони	Fr	Начало и край на ловния период

„Външно сходни“ групи	Видове, които могат да се объркат, по групи	Видове местообитания и други подлежащи на отчитане критерии	Страни, за които видовете са посочени в приложение II	Кога е най-вероятно да възникнат проблеми, ако се използват разпределени дати на начало и край за удължаване на ловните сезони
		Песните са отличителни		
Дребни чайки, полово незрели със зимно оперение	<i>Larus ridibundus</i> <i>Larus canus</i>		AT, FR, ES, SW, FI	Начало и край на ловния период
Едри чайки, с оперение на полово незрели	<i>Larus fuscus</i> <i>Larus argentatus</i> <i>Larus cachinnans</i> <i>Larus marinus</i>	Почти навсякъде, с изключение на високите планини и гористите местности	Dk, De, Es, Sw, SF	Начало и край на ловния период
Гълъби и гугутки Columba	<i>Columba livia</i> <i>Columba palumbus</i> <i>Columba oenas</i>	Дивият <i>C. livia</i> се среща в скалисти местообитания, а одомашнената форма – близо до населени места	Където дивият и неопитомен <i>C. livia</i> се срещат заедно (Sp, Corsica, Pt,...)	Начало и край на ловния период
Гугутки <i>Streptopelia</i>	<i>Streptopelia turtur</i> <i>Streptopelia decaocto</i>	Гугутките по-често живеят в градовете и селата	At, De, Fr, It, Gr, Pt...	Начало на ловния период
Дроздове	<i>Turdus merula, female</i> <i>Turdus philomelos</i> <i>Turdus iliacus</i> <i>Turdus viscivorus</i> <i>Turdus pilaris</i>	Множество местообитания Песните са отличителни	Gr, Es, Fr, It, Pt Началните и крайните дати обикновено са едни и същи за всички видове в групата, освен в Италия, където <i>T. viscivorus</i> е защитен вид	Начало и край на ловния период
Врани	<i>Corvus corone</i> <i>Corvus frugilegus</i> (<i>Corvus monedula</i>)	Множество местообитания Песните често са отличителни	DK, De, Gr, Es, Fr, Lu, Pt	Начало и край на ловния период

Фигура 4: Въпросник за оценяване съвместимостта на разпределените ловни сезони за видовете по приложение II с член 7, параграф 4 от Директива 79/409/ЕИО

Фигура 5: Списък разрешени за лов видове с много благоприятен статус на опазване

Критерии за определяне на „много благоприятния статус“:

- SPEC 4 (Видове, чиито общи популации са съсредоточени в Европа, т.е. видове с над 50 % от общата популация или обхват в Европа, но които имат благоприятен статус на опазване в Европа) или видове извън SPEC и с Безопасен статус на застрашеност в Европа (SPEC = видове, чието опазване буди загриженост в Европа)¹⁴¹,
- липса на значителен спад в популациите при размножаване и зимуване (под 10 % от популациите в период на мътене в страната спадат по брой с над 20 %; под 2 % от популациите в размножаване в страната спадат по брой с над 50 %; под 10 % от популациите в период на мътене в страната спадат по брой с над 20 %; под 2 % от популациите в период на мътене в страната спадат по обхват с над 50 %; или под 10 % от зимуващите в страната популации спадат по брой с над 20 %; под 2 % от зимуващите в страната популации спадат по брой с над 50 %)
- много голяма популация (> 1000000 двойки),

Вид	Статус Spec	% популацията в период на мътене				% зимуващата поп.	
		<u>брой спада с</u>		<u>обхват спада с</u>		<u>брой спада с</u>	
		>20 %	>50 %	>20 %	>50 %	>20 %	>50 %
Anas platyrhynchos	He Spec ;	9	0	7	0	1	1
Columba livia	He Spec ;	1	0	0	0		
Columba palumbus	Spec 4	0	0	0	0		
Turdus pilaris	Spec 4	1	0	0	0		
Turdus iliacus	Spec 4	0	0	0	0		
Turdus viscivorus	Spec 4	5	0	4	0		
Garrulus glandarius	He Spec	0	0	0	0		
Pica pica	He Spec	0	0	0	0		
Corvus monedula	Spec 4	2	0	2	0		
Corvus frugilegus	He Spec	1	0	0	0		
Corvus corone	He Spec	0	0	0	0		

¹⁴¹ Птиците в Европа и техният статус на опазване, Поредица „Опазване на птиците“ № 3, 1994 г.

Фигура 8: Някои публикувани данни за смъртността

Част 1: Видове по Приложение II.1

Вид	Смъртност
<i>Anser fabalis</i>	KVM Няма данни (<i>Anser brachyrhynchus</i> : Ad (възрастни) 26 %; от 4 до 16 месеца 42 % ; общ брой индивиди >4 месеца 21,5 %) WBP Няма данни
<i>Anser anser</i>	KVM Ad (възрастни) (Размножаване IS) 23 % ; Ad (възрастни) (Размножаване DK) ок. 33 % WBP Исландска популация: средна годишна смъртност при възрастните 23 % (опръстеняване), над 4-месечна възраст 22 % (преброявания), възможен спад в периода от 1960 г. до 1971 г.; средна продължителност на живота на възрастните 3,8 години (Boyd and Ogilvie 1972 г.). Средна годишна смъртност на птиците, опръстенени в Дания като млади и възрастни 33 %; по-нататъшна продължителност на живота на порасналите млади екземпляри 2,3 години и на възрастните 2,6 години (Paludan 1973 г.).
<i>Branta canadensis</i>	KVM Ad (възрастни) GB 22 % WBP Англия: средна годишна смъртност на възрастните 22 %; продължителност на живота 3,9 години (Boyd 1962 г.)
<i>Anas penelope</i>	KVM Опръстенени възрастни птици: 47 % WBP Средна годишна смъртност опръстенени възрастни в Северозападна Европа 47 %; продължителност на живота 1,6 години (Boyd 1962 г.).
<i>Anas strepera</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни
<i>Anas crecca</i>	KVM Ad (възрастни) от 47 до 60 %; птици до една година с по-висока смъртност от възрастните WBP Годишна смъртност. Великобритания 1949—1955 г., мъжки 49 %, женски 57 %; Пемброкшър, Уелс, за двата пола, 64 % през 1934—1938 г., 49 % през 1945—1948 г., 65 % през 1949—1953 г., но през годините на войната 1941—1945 г. едва 39 %; около три пети от загубите на мъжки и половината от загубите на женски се дължат вероятно на дейността на човека (Boyd 1957a). За двата пола, 55 % Франция, 58 % Италия и Испания; и в двата района смъртността при птиците до 1 година е по-висока отколкото при птиците на 1—2 години; за птиците на 1—2 години смъртността в Европа е 47 %, СССР 51 % (Tamisier 1972c).
<i>Anas platyrhynchos</i>	KVM СН, връщане на възрастни опръстенени птици: 58 % от гледаните в плен, 52 % от дивите птици; DK отглеждани в плен през първата година 90,6 %, следващи години 55 % (при висок ловен натиск) СЗ Евр Ad (възрастни): 48 % SF първа година 64 %, следващи години 55 % S 76 % до 64 % WBP От опръстенените в Северозападна Европа, средна годишна смъртност при възрастните 48 %, продължителност на живота 1,6 години (Boyd 1962 г.). Финландия: смъртност 64 % през първата година, 55 % през следващите години (Grenquist 1970 г.). Швеция: смъртност 76 % от незрелите, 64 % от възрастните (Curry-Lindahl и колектив 1970 г.).
<i>Anas acuta</i>	KVM Няма данни WBP Средногодишна смъртност при възрастните на база връщания в СССР, 48 % (Boyd 1962 г.).
<i>Anas querquedula</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни
<i>Anas clypeata</i>	KVM GB Ad (възрастни) 44 % WBP Средна годишна смъртност опръстенени възрастни Великобритания 44 %; продължителност на живота 1,8 години (Boyd 1962 г.).
<i>Aythya ferina</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни
<i>Aythya fuligula</i>	KVM Ad (възрастни) варира между 20—25 % и 46 % WBP Средна годишна смъртност опръстенени възрастни в северозападна Европа 46 %, продължителност на живота 1,7 години (Boyd 1962 г.).
<i>Lagopus l. scoticus</i>	WBP Шотландия: годишна смъртност около 65 % (Jenkins и колектив 1967 г.; A Watson).
<i>Lagopus mutus</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни

Вид	Смъртност
<i>Alectoris graeca</i>	KVM Няма данни BWP Няма данни
<i>Alectoris rufa</i>	KVM Няма данни BWP Няма данни
<i>Perdix perdix</i>	KVM Dk 84 %; CS 80—82 % BWP Наблюдението на данните от редица райони показва, че средните нива на популация се определят от обусловени от гъстотата фактори и най-вече опустошаването на гнезда от хищници. Частта от отстреляната през септември популация е тясно свързана с гъстотата при наличие на официално отстрелване, понастоящем в границите от 20 % до 30 % годишно. Загубите във Великобритания през зимата с изключение на отстрелването в момента са около 45 % със слаби годишни колебания; несвързани с гъстотата и значителни свидетелства, че атмосферните условия са без значение. Зимните загуби и пролетното разпръскване на двойките слабо допринасят за колебанията в средните размножителни гъстоти (G R Potts). Годишната смъртност на отгледани и пуснати в Дания птици след 1 април на 2-та календарна година е $84,0 \pm 2,8$ %, в сравнение с $80,2 \pm 3,8$ % за пуснати в Италия птици и $82,1 \pm 7,2$ % за пуснати в Чехословакия птици (Paludan 1963 г.). В Полша смъртността 12 месеца след 1 септември през годината на раждане е 77,6 % и 56 % през следващите години (Olech 1971 г.).
<i>Phasianus colchicus</i>	KVM Dk първа година 84 %, следващи години 58 % (висок ловен натиск) BWP Няма информация за дивите популации. Множество проучвания относно управляваните популации в Европа и Северна Америка показват висока смъртност, особено при мъжките и птиците през 1-ата година, например в Дания средната годишна смъртност на мъжките е 78,1 %, на женските 62,3 %, а смъртността при всички птици е 81,4 % през първата година от живота им и 58,4 % през следващите години (Paludan 1959a).
<i>Fulica atra</i>	KVM Първа година 76—87%; 2-ра година 48—72 %; NL първа година 79 %; следващи години 25 %; <u>открити мъртви</u> 1-ва година 32 %; следващи години 22 %. BWP Смъртността през първата година от живота в различни извадки от северозападна Европа е между 76 % и 87 %, а през 2-та – между 48 % и 72 %; вероятно действителното положение се отличава с по-ниски граници (Glutz и др. 1973 г.). Връщане на 686 птици, опръстенени в Швейцария, през зимата: 371 през календарната година на опръстеняване, 125 през 2-та година, 83 – през 3-та, 51 – през 4-та, 19 през 5-та и 36 – през 6-та и следващите (Glutz 1964 г.). Данни за годишната смъртност на преживелите птици, опръстенени в Нидерландия, 1934—1973 г.: отстреляни птици (извадка 93) $\frac{3}{4}$ 2179 % през първата година, 7525 % през следващите години; открити мъртви (извадка 138) $\frac{3}{4}$ 68) 32 % през първата година, 7822 % през следващите години (Cavé 1977 г.).
<i>Lymnocyptes minimus</i>	KVM Няма данни BWP Ограничени данни подсказват годишна смъртност 76 %, но почти сигурно е, че са твърде завишени (Boyd 1962 г.).
<i>Gallinago gallinago</i>	KVM B 52—57 %; Dk 47 %; GB 52 %; BWP Годишната смъртност въз основа на претеглената средна стойност на различни извадки е $51,9 \pm 5,43$ %, като не се установяват разлики в нивата през 1-та година след оперяване и следващите години (Boyd 1962). Белгия: средна годишна смъртност за отстреляните птици 56,7 % спрямо 52,0 % за намерените мъртви; смъртността при лов спаза след 1-та година (Dhondt и Van Hecke 1977 г.). Западна Германия: смъртност през 1-та година 65 % (Glutz von Blotzheim и колектив 1977 г.). Дания: средна годишна смъртност при възрастните $47,1 \pm 2,80$ (Fog 1978 г.). Финландия: средна годишна смъртност 46,9 % (Pertunnen 1980c).

Вид	Смъртност
<i>Scolopax rusticola</i>	<p>KVM 1-ва година 55—65%; следващи години 40—50%; по-висока за популациите в скандинавските държави и Финландия.</p> <p>WWP Великобритания: годишна смъртност 54 % през 1-та година, 39 % през следващите години, 1 август—31 юли (Kalchreuter 1975 г.); по-ранни разчети (Lack 1943 г., Boyd 1962 г.) дават 56 % и 55 % за първите години, и 37 % и 40,7 % съответно през следващите години, като годишната смъртност при възрастните е явно по-висока през 1931—1940 г. отколкото през 1921—1930 г. по неизвестни причини (Boyd 1962 г.). Норвегия и Швеция: годишна смъртност 67 % през първата година, 52 % през следващите години (Kalchreuter 1979 г.); Финландия и Прибалтика 72 % и 54 % съответно (Kalchreuter 1975 г.). Финландия: смъртност през първата година 61,7 %, 48,4 % през следващите години (Pertunnen 1980a). Скандинавските държави и Финландия: 65,6 % през първата година, 50,6 % през следващите години (Clausager 1974 г.). Нидерландия: годишна смъртност при възрастните 50,0 % (Clausager 1974 г.).</p>
<i>Columba livia</i> (1)	<p>KVM Няма данни</p> <p>WWP Англия (Salford): смъртност през първата година живот $43 \pm 7,3$ %, годишна смъртност при възрастните $33,5 \pm 4,9$ % (Murton и колектив 1972b). Англия (Flamborough Head): годишна смъртност при възрастните от извадката отстреляни ок. 30 % (Murton и Clarke 1968 г.).</p>
<i>Columba palumbus</i>	<p>KVM GB 35—41 %, незрели 60—70 %; Dk незрели 54,3 %; Ad (възрастни) 41,3 %; NL около 46 %</p> <p>WWP Великобритания: смъртност при незрелите около 74 %, годишна смъртност при възрастните около 36% (Murton 1965b). Нидерландия: 1911—1953 г. (без премия при отстрелване) смъртност през 1-та година 49 %, годишна смъртност при възрастните 50 %; 1959—62 (премия) 1-ва година 55 %, възрастни 61 % (Doude van Troostwijk 1964a); 1911—1981 г. 1-ва година и възрастни 46 % (Glutz и Bauer 1980). Дания: смъртност през 1-та година 54,7 %, възрастни смъртност 41,3 % (Søndergaard 1983 г.). Финландия: смъртност през 1-та година 41,7 %, смъртност през 2-та година 47,6 %, смъртност през следващите години 30,5 % (Saari 1979b)</p>

(1) Популациите, посочени тук, са диви популации *Columba livia*, а не популации домашни гълъби.

Част 2: Видове по Приложение II.2

Вид	Смъртност
<i>Cygnus olor</i>	KVM GB 1-ва година: 58 %; 2-ра и 3-та години: 30 %; 4-та и 5-та години 22 % (Coleman & Minton 1980 г.); около 30 % след 1-а година; 30 % 2-ра година; 25 % 3-та и 4-та година (Vacon 1980 г.). WBP Великобритания: годишна смъртност 3—12 месеца 32,1 %, 1—2 години 35,4 %, 2—3 години и 3—4 години 25,0 %, развъдени 4 години 18—20%; продължителност на живота на 4 години 4•8 години (Beer и Ogilvie 1972 г.). Дания: годишна смъртност 26 % (Bloch 1971 г.). Швеция: годишна смъртност 1965—70, 28,5 %, но едва 21,0 % с изключение на тежката зима през 1969—70 г. (Mathiasson 1973a).
<i>Anser brachyrhynchus</i>	KVM ad (възрастни) 26 %; от 4 до 16 месеца 42 %; общо индивиди на възраст > 4 месеца 21,5 % WBP Средна годишна смъртност на възрастните 26 %, и на индивидите на възраст 4—16 месеца 42 % (на база опръстеняване). Средна годишна смъртност на всички на възраст над 4 месеца 21,5 % (на база преброявания), при наличие на данни за спад в смъртността през 1950—72 г. (Boyd и Ogilvie 1969 г.).
<i>Anser albifrons</i> ¹⁴²	KVM KVM <i>A. a. albifrons</i> : > 1an 30,9 %; <i>Anser a. flavirostris</i> : 34 % WBP <i>A. a. albifrons</i> : средна годишна смъртност (птици, зимуващи във Великобритания) 28 % птици, зимуващи в Нидерландия, 30,9 % (Doude van Troostwijk 1974 г.) <i>A. a. flavirostris</i> : средна годишна смъртност 34 %;
<i>Branta bernicla</i>	KVM Ad (възрастни) GB 17 %, положителна корелация с размножаването WBP Средна годишна смъртност при възрастни <i>B. b. bernicla</i> , зимуващи във Великобритания 14 %, и <i>B. b. hrota</i> от Spitsbergen 17 % (Boyd 1962 г.).
<i>Netta rufina</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни
<i>Aythya marila</i>	KVM Няма данни WBP Средна годишна смъртност опръстенени възрастни Исландия 52 % (Boyd 1962).
<i>Somateria mollissima</i>	KVM Ad 20—40% WBP Нидерландия: годишна смъртност на птиците, опръстенени след оперяване 1965—1970 г. средно 17 %; женски, годишна смъртност в обхвата 15—61 % през 1964—1968 г., като отразява отравяне с хлорни въглеводороди, и 2—8 % през 1969—1971 г. след вземането на мерки за контрол (Swennen 1972 г.). Дания: годишна смъртност 20 % (Paludan 1962 г.). Опръстенени възрастни, Северозападна Европа: средна годишна смъртност 39 %, продължителност на живота 2,1 години (Boyd 1962 г.)
<i>Clangula hyemalis</i>	KVM Няма данни WBP Средна годишна смъртност на възрастните, опръстенени в Исландия 28 %; продължителност на живота 3,1 години (Boyd 1962 г.).
<i>Melanitta nigra</i>	KVM Няма данни WBP Птици, опръстенени в Исландия: средна годишна смъртност на възрастните 23 %; продължителност на живота 3,8 години (Boyd 1962 г.)
<i>Melanitta fusca</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни
<i>Bucephala clangula</i>	KVM Гнездящи женски: 37 % WBP Годишна смъртност (размножаващи се женски) Швеция: около 37 %; продължителност на живота около 3 години (възрастни продължителност на живота около 2 години, Nilsson 1971 г.).
<i>Mergus serrator</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни
<i>Mergus merganser</i>	KVM Няма данни WBP Възрастни средна годишна смъртност 40 %, продължителност на живота 2,0 години (Boyd 1962 г.).
<i>Bonasa bonasia</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни

¹⁴² За *Anser albifrons flavirostris* посочената смъртност се счита за твърде висока. По-скорошни анализи за този подвид сочат смъртност през първата година от 32,2 %, а при възрастните от 21,5 % (Fox, A.D. & Stroud, D.A. 2002 г.. *Anser albifrons flavirostris* Greenland White Fronted Goose. WBP Update. За печат).

Вид	Смъртност
<i>Lagopus l. lagopus</i>	КVM Няма данни BWP СССР: 60—86 % за възрастни и 90—95 % за птици на възраст до 1-а година (през 1971—1975 г., когато лемингът <i>Lemmus lemmus</i> се среща рязко в тундрата Bolshezemolsk, а натискът на хищниците води до висока смъртност (Vorgrnin 1976 г.)). (за <i>Lagopus lagopus scoticus</i> в Шотландия: годишна смъртност около 65 % (Jenkins и колектив 1967 г.)). Няма данни за ЕС.
<i>Tetrao tetrix</i> ¹⁴³	КVM SF незрели през първата зима 64 % ; Ad (възрастни) - стабилна популация 47 % BWP Във Финландия, средна годишна смъртност при възрастните вероятно варира между 40 % и 60 %, с годишни и местни колебания (Helminen 1963 г.).
<i>Tetrao urogallus</i>	КVM СССР Ad (възрастни) около 54—59 %; SF 30 % BWP СССР: в 2 района смъртността при преживяване след оперяване към 1 септември 48—52 % за мъжките и 59—41 % за женските; през следващите години 46—54 % и 33—67 %, а впоследствие 59—41 % и 54—46 % съответно (Semenov-Tyuan-Schanskii 1959 г.).
<i>Alectoris barbara</i>	КVM Няма данни BWP Няма данни
<i>Alectoris chukar</i>	КVM Няма данни BWP Няма данни
<i>Coturnix coturnix</i>	КVM Няма данни BWP Няма данни
<i>Meleagris gallopavo</i>	КVM Няма данни BWP Няма данни
<i>Rallus aquaticus</i>	КVM Няма данни BWP Няма данни
<i>Gallinula chloropus</i>	КVM Данни от опръстеняване (връщания) 1-ва година 69 % BWP От 90 опръстенени в Западна Германия 69 % умират през първата година от живота си, а 23 % през 2-та (Glutz и колектив 1973 г.).
<i>Haematopus ostralegus</i>	КVM GB от оперяване до полова зрелост обща смъртност 74—80 %; незрели 40 %; BWP Нидерландия: средна смъртност през 1-та година след оперяване 36 %; на възраст от 1 до 15 години 15,9 % годишно (Boyd 1962 г.). Смъртност от излюпване до 1 месец след оперяване, Wales, 84 % (Harris 1969 г.). Смъртност между оперяване и полова зрелост 74 % и 80 %, изчислени по Harris (Harris 1969 г., Harris 1970 г. съответно) (Glutz и колектив 1975 г.); средна годишна смъртност на незрелите около 40 % (Harris 1967 г.). Западна Германия: средна смъртност от оперяване до средна възраст (5—6 години) когато за първи път се установява размножаване около 62 %; смъртност при размножаване при птиците при размножаване 1949—1963 г. – постоянна за всички възрастови групи при около 94, 6 % (Schnakenwinkel 1970 г.); в Wales, 1963—1968 г., смъртност при излюпване при размножавачи се птици 872-13—98 % (Harris 1970b).
<i>Pluvialis apricaria</i>	КVM GB 1-ва зима 41 %, следващи зими 22 % (Paft 1980 г.); NL връщания на пръстени 1-ва година 53 %; следващи години 39 %. BWP Нидерландия: 123 връщания на опръстенени през есента развити птици показват, че 53 % умират през първата година след опръстеняване, а след това 39,0 ± 5,42 % годишно. Исландия: 31 връщания на малки и незрели птици показват наличие на смъртност от 66 % през 1-та календарна година и 46,5 ± 10,3 % годишно впоследствие (Boyd 1962 г.). Шотландия: възрастни смъртност около 22 % (Paft 1980 г.).
<i>Pluvialis squatarola</i>	КVM Няма данни BWP Няма данни
<i>Vanellus vanellus</i>	КVM 1-ва година (от 1 август до 31 март) GB 38 %; Централна Европа 40 %; Скандинавските държави 40 %, Dk 44 %; следващи години GB 32 %; Централна Европа 29 %; Скандинавските държави 33 %, Dk 33 %; варира между 30 и 36 % между 2-та и 11-та година, а след това около 43 %. BWP Европа. Смъртност на малките от 31 август до следващия 31 март (така се изключва високата смъртност през първите седмици) 39,7 %, от 30,4 % до 57,5 % за птиците, опръстенени в различни страни, при 37,5 % във Великобритания и Ирландия, 40,1 % в Централна Европа и 40,4 % в скандинавските държави. Впоследствие, годишна смъртност 32,2 % (33,9 % Великобритания и Ирландия, 29,4 % в Централна Европа, 33,1 % в скандинавските държави). За повече подробности и обсъждане виж Glutz и колектив (Glutz и колектив 1975 г.).

¹⁴³ По дългосрочни данни смъртността през първата зима (от септември до следващата пролет) на глухаря *Tetrao urogallus* е 76%, а на тетрева *Tetrao tetrix* е 64 %. При стабилните популации годишната смъртност на възрастни глухари и тетреви е съответно 29 % и 47 %. И в двата вида се наблюдават свързани с пола различия в смъртността на незрелите индивиди. Linden, H. 1981 г. Разчет на смъртността при незрелите индивиди от вида глухари *Tetrao urogallus* и тетрева *Tetrao tetrix*, по непреки свидетелства. Финландски изследвания на дивеча 39 : 35-51.

Вид	Смъртност
<i>Calidris canutus</i>	KVM Няма данни WBP Средна годишна смъртност при възрастните 32,4±3,18 % (Boyd 1962 г.)
<i>Philomachus pugnax</i>	KVM разни източници (опръстеняване) 47 % WBP Годишна смъртност 47,6 ± 3,61 %, с незначителна разлика между 1-вата и следващите години; възможната разлика между половете не е значителна (Boyd 1962 г.).
<i>Limosa limosa</i>	KVM NL 1-ва година 38 %; 2-ра година 32 %; 3-та и следващи години 37 % WBP Нидерландия: годишна смъртност през първата година (към 15 май) 37,6 %, през 2-та година 32 %, а смъртността през следващите години средно е 36,9 % (Glutz и колектив 1977 г.).
<i>Limosa lapponica</i>	KVM Няма данни WBP Годишна смъртност 29,5 ± 7,9 %, но очевидно около 79 % е през 1-та календарна година след опръстеняване (Boyd 1962 г.).
<i>Numenius phaeopus</i>	KVM Няма данни WBP Според малка извадка (13), годишна смъртност 30,8 ± 9,1 % (Boyd 1962 г.).
<i>Numenius arquata</i>	KVM GB 1-ва година (след оперяване) 53 %; 2-ра година 37 %, следващи години 26 % NL 1-ва година (опръстенени като малки) 66 %; 2-ра до 4-та години 28 %; SF 64 % до 31.12 от първата година; 55 % следващи години WBP Великобритания: средна годишна смъртност (n = 287) 53,0 % през първата година след оперяване, 37,0 % през 2-та година и 26,4 % впоследствие (Bainbridge и Minton 1978 г.). Нидерландия: средна годишна смъртност (n = 137) през първата година след опръстеняване на малките 66,4 % и около 28 % за 2-ра до 4-та години (Glutz и колектив 1977 г.). Финландия: средна годишна смъртност (n = 245) 64 % до 31 декември след опръстеняване на малките, и 55 % смъртност през следващите години (Grenquist 1965 г.).
<i>Tringa erythropus</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни
<i>Tringa totanus</i>	KVM 1-ва година >50 %; следващи години 20—30 % WBP Смъртност през първата година след оперяване 55 %; изчислената смъртност при възрастни варира широко в различните извадки от 17,7 % до 56,9 %, вероятно поради загубата на пръстени, като вероятно най-добрите данни са от шведската извадка (55) при 31,5 % (Boyd 1962 г.). В германската колония смъртността при възрастните се изчислява на 28,7 % през първата година след опръстеняване и намалява с възрастта през следващите години (30 %, 20 % и 18 %), но данните са въз основа на връщането на възрастни в колонията, поради което вероятно се дължат на увеличена лоялност към гнездото поради възрастта (Grosskopf 1959 г.; Boyd 1962 г.).
<i>Tringa nebularia</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни
<i>Larus ridibundus</i>	KVM смъртност при незрели индивиди 56 % (оцелели след оперяване в края на 1-та година: 44 %) Възрастни около 15 до 40 %. WBP Великобритания и Ирландия: средна смъртност 1945—72 г., 38,3 % през първите 6 месеца, 27,5 % през 2-та календарна година и около 24 % впоследствие; в северозападна Англия 1908—1924 г. смъртността е много по-висока (около 60 % през първите 6 месеца) поради отстрелване (Flegg и Cox 1975 г.). Самаргюе (Франция): средна годишна смъртност при възрастните спада до 16 % по време на периода на експанзия, до голяма степен поради експлоатацията на нови хранителни ресурси през зимата (Lebreton и Isenmann 1976 г.).
<i>Larus cachinnans</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни
<i>Larus canus</i>	KVM Естония 1-ва година 54 %; 2-ра година 25 %, следващи години 26 %; SF 29 %; бивша Източна Германия 16 %; NW 15 %; Dk 26 % и GB 34 % WBP Средна годишна смъртност на 347 птици на 2 години, опръстенени в Дания, 26,0 % (Sørensen 1977 г.). Средна годишна смъртност при възрастните, Естония, ок. 15 % (Onno 1968b).
<i>Larus fuscus</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни

Вид	Смъртност
<i>Larus argentatus</i>	KVM Ad (възрастни) около 10 %. WBP Значителни колебания в публикуваните данни за Европа и Северна Америка. Смъртност през първата година от живота: Великобритания 17 % (Chabrzyk и Coulson 1978), 30 % (Brown 1967b), 18 % (Harris 1970a); Дания 22 % (Paludan 1951 г.); Северна Америка 38—62 % (Paynter 1966), 27—32 % (Kadlec и Drury 1968 г.). Смъртност през 2-та година от живота: Великобритания 7,3 % (Chabrzyk и Coulson 1978 г.). Възрастни смъртност: Великобритания 6,5 % (Chabrzyk и Coulson 1978 г.), 10 % (Parsons 1971a), 10 % (Harris 1970a); Западна Германия 10 % (Drost и колектив 1961 г.); Дания 15 % (Paludan 1951 г.); Северна Америка 4—9 % (Kadlec и Drury 1968 г.), но по-късни изследвания се спират на 15—20 % (Kadlec 1976 г.).
<i>Larus marinus</i>	KVM Няма данни WBP Няма данни
<i>Columba oenas</i>	KVM 50 %; GB 44—61 % WBP Великобритания: смъртност през 1-та година около 60 %, възрастни - смъртност около 46,3 %, но по-ниска в края на 1950-те и началото на 1960-те (R J O'Connog и C J Mead). Финландия: смъртност през 1-та година 57,5 %, възрастни - смъртност 44,5 % (Saari 1979b)
<i>Streptopelia decaocto</i>	KVM GB 1-ва година около 69 %; следващи години 39 %; D 50—75 % и 35—55 % WBP Англия: смъртност при незрелите индивиди – 69 %, годишна смъртност при възрастните – 39 % (Coombs и колектив 1981 г.). Швеция: годишна смъртност 29 % (Bentz 1982 г.). Централна Европа: смъртност през първата година от живота 50—75 %, годишна смъртност при възрастните 35—55 % (Glutz и Bauer 1980 г.).
<i>Streptopelia turtur</i>	KVM GB незр. 64 %; възрастни около 50 %. WBP Великобритания: разчетна смъртност през 1-та година около 64 %, годишна смъртност при възрастните около 50 % (Murton 1968 г.).
<i>Alauda arvensis</i>	KVM Ad (възрастни). 30—35 %, повечето през зимата. WBP Англия: средна годишна смъртност при възрастните 33,5 %; средна смъртност на малките през 1-вата година самостоятелен живот 38 % (Delius 1965 г.).
<i>Turdus merula</i>	KVM опръстенени птици: 1-ва година 69 %; следващи години 40—52 %. WBP Великобритания: годишна смъртност 58 % през първата година (след 1 август), 38 % през 2-та, 50 % през 3-та, 40 % през 4-та и 5-та (Lack 1943 г.); годишна смъртност 54 % през първата година от живота (след 1 август), 40 % през 2-та (Lack 1946b); годишна смъртност след края на 1-та календарна година 44±1,5 %, независимо от възрастта, почти без никаква или със съвсем малка разлика между половете; вероятно по-ниска на север; годишна вариация от 34 % през 1933—1934 г. до 69 % през 1928—1929 г. (Coulson 1961 г.); в Оксфорд, годишната смъртност на незрели индивиди е 59 % (Snow 1958b); годишната смъртност намалява от около 50 % през 1951—1952 г. до около 32 % през 1960—1961 г., очевидно без времето да има влияние (Snow 1966b); годишна смъртност при възрастните в Лондон 41,8±1,0 %, в селските райони на южна Англия 34,9±0,5 % (Batten 1973 г.); смъртността е най-висока през март — юни, движението по пътищата и ловуващите котки оказват все по-голямо влияние върху смъртността (Batten 1978 г.); годишна смъртност при възрастните 41 % при мъжките, 60 % при женските (Naylor 1978 г.). Белгия: годишна смъртност при възрастните 69 % (Verheyen 1958 г.); годишна смъртност при възрастните 52,2±2,3 %, или 45,8±2,5 % с изключение на отстреляните или убити по друг начини от човека; годишна смъртност при незрелите 12,4±1,9 % (Van Steenberghe 1971 г.). Франция: годишна смъртност в градовете 25 % при мъжките, 33 % при женските (Ribaut 1964 г.). Западна Германия: годишна смъртност 49 %, а за градските птици 28 % (Erz 1964 г.). Финландия: обща годишна смъртност 58—59 % (Haukioja 1969 г.). Чехословакия: смъртност през първата година от живота 68,4 %, през 2-та година – 56,3 %, през 3-та – 30 % (Beklová 1972 г.); смъртност през първата година 72 % (Havlin 1961 г.).
<i>Turdus pilaris</i>	KVM N около 53 % (по-висока при птиците до 1 година); SF около 65 %; CH около 69 % WBP Швейцария: годишна смъртност 60—70 %, независимо от възрастта (Furrer 1977 г.). Финландия: обща годишна смъртност 61—65 % (Haukioja 1969 г.).
<i>Turdus philomelos</i>	KVM CS 1-ва година 58 %; следващи години 44 %; F съответно 59 % и 46 %; WBP Великобритания: смъртност през първата година от живота (след 1 август) 53 %, през 2-та година 40 % (Lack 1946b). Финландия: обща годишна смъртност 54 % (Haukioja 1969 г.).
<i>Turdus iliacus</i>	KVM възрастни около 50 % WBP Финландия: обща годишна смъртност 57—58 % (Haukioja 1969 г.).

Вид	Смъртност
<i>Turdus viscivorus</i>	KVM GB Ad (възрастни) 48 % BWP Великобритания: годишна смъртност при възрастните 48 %; смъртност на оперени малки до края на 1-та календарна година – 62 % (Snow 1969a).
<i>Sturnus vulgaris</i>	KVM връщания на пръстени в Европа през 1-ва година 60—73 %; следващи години 50—68 % BWP Великобритания: смъртност през първата година от живота (след 1 август) 48 %, през 2-та година 48 % (Lack 1946 г.); годишна смъртност 52,8 % ± 1,0 % (Coulson 1960 г.). Финландия: годишна смъртност 46 % ± 4,4 % (Haukioja 1969 г.). Чехословакия: смъртност през първата година 68,1 %, през 9-та година – 22,2 %, през 10-та година – 14,2 % (Beklová 1972 г.).
<i>Garrulus glandarius</i>	KVM по данни от върнати пръстени през 1-вата година 61 % BWP Великобритания: смъртност през 1-та календарна година – 40 %, през 2-та година 55 %, а през 3—5-та години – 41 % (Holyoak 1971 г.). Европа: смъртност през първата година от живота 60,7 % (Busse 1969 г.).
<i>Pica pica</i>	KVM За Европа, въз основа на върнати пръстени през 1-та година – 69 %; за GB - мъжки, възрастни- 25 %, женски, възрастни – 40 %... BWP Великобритания и Финландия: смъртност през 1-та календарна година – 46 %, през 2-та година 58 %, през 3—5-та години 55 % (Holyoak 1971 г.). Градска популация, Великобритания: смъртност през първата година след напускане на гнездото - 44 %, през следващите години 30 %, 24 %, 32 %, 46 %, и 86 % (Tatner 1986 г.). Финландия: годишна смъртност на база всички връщания 61 ± 4,3 %, вероятно твърде висока; за размножаващите се птици 47 ± 7,9 %, вероятно добър разчет (Haukioja 1969 г.). Европа: смъртност през първата година от живота – 69,0 % (Busse 1969 г.).
<i>Corvus monedula</i>	KVM въз основа на върнати пръстени през 1-та година 46 % BWP Великобритания: смъртност през 1-та календарна година – 38 %, през 2-та година 36 %, през 3—5-та години – 43 % (Holyoak 1971 г.). Финландия: годишна смъртност 35 ± SE 3,2 % (Haukioja 1969). Европа: смъртност през първата година от живота 45,5 % (Busse 1969 г.).
<i>Corvus frugilegus</i>	KVM въз основа на пръстени, върнати през 1-та година – 54 %. BWP Великобритания: смъртност през първата календарна година – 59 %, през 2-та година 51 %, през 3-5-та години 25 % (Holyoak 1971 г.). Европа: смъртност през първата година 54 % (Busse 1969 г.).
<i>Corvus corone</i>	KVM въз основа на върнати пръстени през 1-та година 62 % BWP Великобритания и Финландия: смъртност през първата календарна година – 61 %, 2-ра година 45 %, 3-5-та години 48 % (Holyoak 1971 г.). Финландия: годишна смъртност 47 ± 2,3 % (Haukioja 1969 г.). Европа: смъртност през първата година от живота – 62,4 % (Busse 1969 г.).

Легенда:

KVM = Компендиум на птиците от Централна Европа (Bezzel E. 1985. Kompendium der Vögel Mitteleuropas - Nonpasseriformes Nichtsingvögel. AULA-Verlag GmbH, Wiesbaden & Bezzel E. 1993. Kompendium der Vögel Mitteleuropas - Passeres Singvögel. AULA-Verlag GmbH, Wiesbaden)

BWP = Птиците от Западна Палеарктика (Cramp S. & C M Perrins (eds). 1973-1994. Handbook of the birds of the Western Palearctic Vol 1, 2, 3, 4, 5 & 8. Oxford University Press, Oxford.)

Фигура 9: Пример за изчисляването на малък брой за вида КРЕЩАЛЕЦ (*Rallus aquaticus*), за който няма публикувани данни за смъртността

Европейската популация на *Rallus aquaticus* е 130 000 чифта = 260 000 птици (според Атласа на размножаващите се в Европа птици на ЕВСС (Европейски съвет за преброяване на птиците)

а) смъртност при възрастните – 25 % ¹⁴⁴ → оцеляване = 75 % оцеляване на възрастните = 195 000 птици след 1 година

- необходимо попълнение (при стабилна популация) = 65 000 птици
- смъртност при младите птици 50 % ¹⁴⁵ → през есента трябва да има 130 000 млади птици → средно по 1 малко на чифт/женска
- поемането се прави следователно на (260 000 + 130 000) 390 000 птици, на които смъртността е около 33,33 %
- 130 000 птици умират, 1 % от които = 1 300 птици
- 1 300 птици могат да се считат за малък брой (за целия континент)

б) при смъртност на възрастните 60 % ¹⁴⁶ → средно оцеляване = 40 % = 104 000 птици след една година

- необходимо попълнение (при стабилна популация) = 156 000 птици
- смъртност на младите птици 60 % → през есента трябва да има 312 000 млади птици → средно по 2,4 малки на чифт/женска
- поемането се прави следователно на (260 000 + 312 000) 572 000 птици, чиято смъртността е около 60 %
- 343 200 птици умират, 1 % от които = 3 432 птици
- 3 500 птици могат да се считат за малък брой (за целия континент)

¹⁴⁴ По данни в литературата 25 % е най-ниската смъртност, срещана при птици над една година от Rallidae.

¹⁴⁵ По данни в литературата 50 % е ниската смъртност при птици на една година от Rallidae.

¹⁴⁶ По данни в литературата 60 % е високата смъртност при птици за един от видовете Rallidae.

Фигура 10: Разрешени за лов видове (Приложение II) с неблагоприятен статус на опазване

СПЕС, Категория 2 – Уязвими, Значително намаляващи

Limosa limosa **98 NERI** (Черноопашат крайбрежен бекас / Barge à queue noir)

СПЕС, Категория 2 – Намаляващи, Умерено намаляващи

Tringa totanus **98 NERI** (Червеноног водобегач / Chevalier gambette)

Larus canus (Чайка буревестница / Goéland cendré)

СПЕС, Категория 3 – Уязвими, Значително намаляващи

Anas strepera **00 WI** (Сива патица / Canard chipeau)

Anas acuta **98 NERI** (Шилоопашата патица / Canard pilet)

Anas querquedula **98 ONC** (Лятно бърне / Sarcelle d'été)

Coturnix coturnix **99 ONC** (Пъдпъдък / Caille des blés)

Lymnocyptes minimus **98 NERI** (Малка бекасина / Bécassine sourde)

[*Scolopax rusticola*, зима] **98 ONC** (Горски бекас / Bécasse des bois)¹⁴⁷

Limosa lapponica, зима (Пъстроопашат крайбрежен бекас / Barge rousse)

Alauda arvensis **98 ONC** (Полска чучлига / Alouette des champs)

СПЕС, Категория 3 - Уязвими <2 500 чифта, Локализирани, зимни условия

Branta bernicla (Черна гъска / Bernache cravant)

СПЕС, Категория 3 – Намаляващи, Умерено намаляващи

Netta rufina **99 ONC** (Червеноклюна потапница / Nette rousse)

Numenius arquata, зима **98 NERI** (Голям свирец / Courlis cendré)

Streptopelia turtur **98 ONC** (Гургулица / Tourterelle des bois)

СПЕС, Категория 3 – Локализирани, Локализирани

Aythya ferina **99 ONC** (Кафявоглава потапница / Fuligule milouinan)

Melanitta fusca **00 WI** (Кадифена потапница / Macreuse brune)

Calidris canutus (Голям брегобегач / Bécasse maubèche)

Gallinago gallinago (Средна бекасина / Bécassine des marais)

Pluvialis apricaria (Златиста булка / Pluvier doré)

Vanellus vanellus **99 ONC** (Калугерица / Vanneau huppé)

Philomachus pugnax (Бойник / Chevalier combattant)

NERI = Датско национално екологично проучвателно звено

ONC = Office Nationale de la Chasse (Национален орган по лова - Франция)

WI = Wetlands International

СПЕС, Категория 2 – видове, чиито световни популации са съсредоточени в Европа (>50 % от техните световни мътещи или зимуващи популации се срещат в Европа) и които в Европа имат неблагоприятен статус на опазване.

СПЕС, Категория 3 – видове, чиито световни популации не са съсредоточени в Европа (<50 % от техните световни мътещи или зимуващи популации се срещат в Европа), но които в Европа имат неблагоприятен статус на опазване.

¹⁴⁷ Посочването на неблагоприятен статус на опазване в ЕС за *Scolopax rusticola* се оспорва въз основа на понови данни. Съгласно проектоплана за управление на ЕС (Ferrand, Y. и F. Gossmann (2001 г.), Елементи от плана за управление на бекаса, Game and Wildlife Science, vol. 18(1), March 2001 г., стр. 115-139) броят на мътещите бекаси се счита за стабилен или увеличаващ се в държавите-членки с изключение на Обединеното Кралство. Популацията там е географски ограничена и динамиката ѝ може да се отдели от тази на останалите европейски популации. Статусът на зимуващите птици в повечето европейски страни не е познат.

Фигура 11: Преглед на различните видове яребици и фазани, посочени в приложение II към Директивата за птиците, на равнище ЕС и отделните държави-членки.

Вид	Приложение II	Приложение I	Статус	ЕС	SE	FI	DK	UK	IE	NL	BE	LU	DE	AT	FR	ES	PT	IT	GR	
Alectoris Barbara	2	да	3 (E)	(-1)	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	0	---	(-1)	---	
Alectoris chukar	2	не	3 V	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	(-1)	
Alectoris graeca graeca	1	не	2 (V)	(-1)	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	(-1)	
Alectoris graeca saxatilis	1	да		—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-1	F	---	---	-1	---	
Alectoris graeca whittakeri	1	не		—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-1	---
Alectoris rufa	1	не	2 V	—	---	---	---	0	---	---	---	---	---	---	---	-2	-1	(0)	---	
Bonasa bonasia	2	не	S	—	-1	-1	---	---	---	---	-1	-1	-2	-1	-1	---	---	-1	0	
Lagopus l. lagopus	2	не	S	?	?	-1	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
Lagopus l. scoticus	1	не		—	---	---	---	-1	-1	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Lagopus mutus helveticus	1	да	S	?	---	---	---	---	---	---	---	---	0	0	0	---	---	-1	---	
Lagopus mutus mutus	1	не		0	0	F	---	0	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Lagopus mutus pyrenaicus	1	да		?	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	?	-1	---	---	---
P. perdix hispaniensis	1	да	3 V	—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-1	---	---	---	
P. perdix italica	1	да		—	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-1	---
Perdix perdix perdix	1	не		—	-1	-2	-1	-1	-2	-1	-2	-1	-2	-1	-1	---	---	---	(-1)	
Phasianus colchicus	1	не	S	0	-2	0	+1	+1	0	---	F	-1	0	F	0	+1	---	0	0	
Tetrao tetrix britannicus	2	не	3 V	—	---	---	---	-1	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
Tetrao tetrix tetrix	2	да		—	-1	-1	-1	---	---	-2	-2	---	-2	-1	-1	---	---	---	F	---
Tetrao urogallus	2	да	S	—	0	-1	---	-2	---	---	---	---	-2	-1	-1	0	---	-1	0	

Статус:
2= SPEC 2 (виж Фигура 10)
3= SPEC 3
E= застрашен
V= уязвим
S= в безопасност

Допълнителни източници

- (1) Iapichino & Massa (1989), The Birds of Sicily (BOU checklist 11)
- (2) Rocamora & Yeatman-Berthelot (1999), Oiseaux menacés et à surveiller en France
- (3) Berg, H.-M. (1997): Rote Listen ausgewählter Tiergruppen Niederösterreichs; Vögel (Aves), 1. Fassung 1995. N Landesregierung, Abt. Naturschutz, 184 стр. (с допълнителни посочени там източници).
Sackl, P. & O.Samwald (1997): Atlas der Brutvögel der Steiermark. BirdLife Österreich Landesgruppe Steiermark und Steiermärkisches Landesmuseum Joanneum, Graz.
- Zuna-Kratky, T., E.Kalivodova, A.Krthy, D.Horal & P.Horak (2000): Die Vögel der March.-Thaya-Auen im Österreichisch-slowakisch-tschechischen Grenzraum. Distelverein, Deutsch-Wagram.
- (4) Asbirk, S. et al 1997. Population sizes and trends of birds in the Nordic countries 1978-1994

Тенденция в популацията
+1 = слабо увеличение (20—49 %)
0 = стабилна (с обща промяна <20 %)
-1 = слабо намаление (20—49 %)
-2 = силно намаление (>= 50 %)
F= колебания (с промяна най-малко 20 %, без изразена тенденция)
?= неизвестен

5 ПРИЛОЖЕНИЕ

Данни за делата от значение за настоящото ръководство. Подробности могат да се намерят на интернет страницата на Съда на Европейските общности (<http://curia.europa.eu/bg/content/juris/index.htm>)

- 1) Комисия на Европейските общности срещу Република Италия.
Неспазване на директива – Опазване на дивите птици.
17 януари 1991 г., дело C-157/89
- 2) Комисия на Европейските общности срещу Федерална република Германия.
Решение на Съда от 17 септември 1987 г.. C-412/85.
- 3) Комисия на Европейските общности срещу Кралство Нидерландия.
Решение на Съда от 15 март 1990 г. по дело C-339/87.
- 4) Комисия на Европейските общности срещу Италианската република.
Решение на Съда от 8 юли 1987 г. по дело C-262/85.
- 5) Комисия на Европейските общности срещу Френската република.
Неспазване на директива – Опазване на дивите птици. Дело C-252/85.
- 6) Комисията срещу Белгия, 8 юли 1987 г., Комисия на Европейските общности срещу Кралство Белгия, дело C-247/85.
- 7) Комисия на Европейските общности срещу Кралство Нидерландия.
Решение на Съда от 13 октомври 1987 г. по дело C-236/85.
- 8) Association Pour la Protection des Animaux Sauvages и др. срещу Префектурата на Maine-et-Loire и Префектурата на Loire-Atlantique, Решение на Съда от 19 януари 1994 г. по дело C-435/92.
- 9) Associazione Italiana per il World Wildlife Fund и др. срещу Regione Veneto, Решение на Съда (пети състав) от 7 март 1996 г. по дело C-118/94.
- 10) Комисия на Европейските общности срещу Френската република. Решение на Съда от 7 декември 2000 г. по дело C-38/99.
- 11) Комисия на Европейските общности срещу Италианската република.
Решение на Съда от 17 май 2001 г. по дело C-159/99.
- 12) Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL и Société d'études ornithologiques AVES ASBL срещу Région Wallonne, встъпила страна: Fédération royale ornithologique belge ASBL. Преюдициално запитване: Conseil d'Etat - Белгия. Решение на Съда от 12 декември 1996 г. по дело C-10/96.
- 13) Наказателно производство срещу Gourmetterie Van den Burg.
Преюдициално запитване: Hoge Raad - Нидерландия.

Свободно движение на стоките – Забрана за вноса на птици. Дело C-169/89, Решение на Съда (шести състав) от 23 май 1990 г.

14) Ligue pour la protection des oiseaux и др. срещу Френската република, Решение на Съда от 16 октомври 2003 г. по дело C-182/02, все още непубликувано.

15) Дело C-429/85, Решение от 23 февруари 1988 г. по дело Комисия/Италия (Recueil 1988, стр. 843)

16) Дело C-149-94, Решение от 8 февруари 1996 г., Наказателно производство срещу Vergu (Recueil 1996 г., стр. I-299)

17) Решение от 9 декември 2004 г. по дело Комисия/Испания, C-79/03, Recueil 2004 г., стр.11619.

18) Решение от 15 декември 2005 г. по дело Комисия/Финландия, C-344/03, Recueil 2005 г., стр. 11033.

19) Решение от 9 юни 2005 г. по дело Комисия/Испания, C-135/04, Recueil 2005 г., стр.5261.

20) Решение от 8 юни 2006 г. по дело WWF Italia и др., C-60/05, Recueil 2006, стр.5083.

21) Определение от 19 декември 2006 г. по дело Комисия/Италия, C-503/06R, Recueil 2006 г., стр.141.